

Doživljaj profesora od strane učenika te procjena učničke perspektive od strane profesora

Studenović, Marija

Master's thesis / Diplomski rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Education and Rehabilitation Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:158:846747>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-21**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Education and Rehabilitation Sciences - Digital Repository](#)

Sveučilište u Zagrebu
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet

DIPLOMSKI RAD

**DOŽIVLJAJ PROFESORA OD STRANE UČENIKA TE
PROCJENA UČENIČKE PERSPEKTIVE OD STRANE
PROFESORA**

Studentica: Marija Studenović

Zagreb, 15. veljača, 2016.

Sveučilište u Zagrebu
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet

DIPLOMSKI RAD
DOŽIVLJAJ PROFESORA OD STRANE UČENIKA TE
PROCJENA UČENIČKE PERSPEKTIVE OD STRANE
PROFESORA

Studentica: Marija Studenović

Mentorica: prof.dr.sc. Nivex Koller-Trbović

Zagreb, 15. veljača, 2016.

IZJAVA O AUTORSTVU RADA

Potvrđujem da sam osobno napisala rad „Doživljaj profesora od strane učenika te procjena učeničke perspektive od strane profesora” i da sam njegova autorica. Svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima jasno su označeni kao takvi, te su adekvatno navedeni u popisu literature.

Marija Studenović

Zagreb, 15. veljača, 2016.

Sadržaj

1. Uvod	7
2. Uvodno o školi	8
2.1. Školsko ozračje i doživljaj škole od strane učenika	8
2.1.1. Prelazak u srednju školu	10
2.2. Sustav profesor-učenik	11
2.3. Promjene u pristupima učenju	12
3. Čimbenici nastavnog procesa povezani s doživljajem profesora	14
3.1. Interakcija profesor-učenik	14
3.1.1. Poučavanje i nastava	15
3.1.2. Nastavnički stil i rukovođenje	16
3.1.3. Socijalno-emocionalni odnosi i komunikacija	17
4. Povezanost odnosa s profesorima i problemi u školi	21
4.1. Školski neuspjeh i problemi u ponašanju	21
4.1.1. Primjer istraživanja školskog uspjeha - povezanost s doživljajem profesora	22
5. Važnost istraživanja perspektive učenika	23
6. Problem istraživanja	25
6.1. Opis problema	25
6.2. Svrha istraživanja	25
6.3. Istraživačka pitanja	25
6.4. Ciljevi	26
7. Metode istraživanja	26
7.1. Opis sudionika	26
7.2. Metode prikupljanja podataka	27
7.3. Tijek provođenja istraživanja	27
7.3.1. Tijek provođenja fokus grupe s učenicima	28
7.3.2. Tijek provođenja fokus grupe s profesorima	29
7.4. Etički aspekti istraživanja	30
7.5. Metoda obrade podataka	30
8. Rezultati i diskusija	32
8.1. Teme, kategorije i rezultati fokus grupe s učenicima	32
8.2. Teme, kategorije i rezultati fokus grupe s profesorima	36

8.3. Zajedničke teme.....	40
8.3.1. Doživljaj srednje škole.....	41
8.3.2. Očekivanja od sebe i profesora	44
8.3.3. Doživljaj pristupa profesora nastavi	45
8.3.4. Odnos s profesorima	49
8.3.5. Karakteristike dobrog profesora.....	52
8.4. Specifične teme iz razgovora s učenicima.....	54
8.4.1. Ocjenjivanje	54
8.4.2. Doživljaj razgovora.....	56
8.5. Specifične teme iz razgovora s profesorima.....	57
8.5.1. Utjecaj karakteristika učenika na doživljaj profesora.....	57
8.5.2. Podudaranje učeničke perspektive i doživljaja sebe kao profesora	58
9. Zaključak.....	60
Literatura:	68
Prilog	72

SAŽETAK

Doživljaj profesora od strane učenika te procjena učeničke perspektive od strane profesora

Studentica: Marija Studenović

Mentorica: prof.dr.sc. Nivex Koller-Trbović

Modul: socijalna pedagogija/djeca i mladi

Uloga profesora u obrazovanju i odgoju učenika značajna je budući da profesor svojim stručnim i teorijskim znanjem te svojom osobnošću oblikuje nastavni proces i usmjerava učenike. Doživljaj pristupa profesora nastavi te doživljaj odnosa s profesorima povezuje se sa zadovoljstvom učenika školom, njihovim postignućima i ponašanjima u školi. Problemi koji nastaju u razredu najčešće su posljedica nepostojanja uvida u međusobne perspektive učenika i profesora koji su glavni sudionici nastavnog procesa.

Svrha ovog istraživanja je steći uvid u poteškoće, probleme i očekivanja učenika u odnosu na rad profesora te uvid samih profesora u doživljaj učenika. Cilj je ispitati kako učenici srednje škole doživljavaju svoje profesore te kako profesori procjenjuju da ih učenici doživljavaju. U istraživanju je sudjelovalo 5 učenika te 5 profesora jedne srednje škole iz BiH. Podaci su prikupljeni tehnikom fokus grupe. Kao metoda obrade podataka korištena je tematska analiza. Rezultati ukazuju na uglavnom negativan doživljaj profesora od strane učenika te potrebu za boljom komunikacijom i odnosom s profesorima. U procjeni učeničke perspektive od strane profesora, rezultati su pokazali generalno veće neslaganje između te dvije perspektive.

Ključne riječi: doživljaj škole i nastave, doživljaj profesora, interakcija profesor-učenik, procjena učeničke perspektive

ABSTRACT

Experience of Teachers viewed by Students and Teachers' Assessment of Students' Perspective

The role of teachers in education and upbringing of students is important since a teacher shapes the teaching process and guides students with professional and theoretical knowledge and his or her personality. The experience of the teachers' approach towards teaching and the experience of conducts with teachers is connected with students' contentment with school, their achievements and attitude in school. The problems that arise in the classroom are most commonly a result of a lack of insight into a mutual perspective of students and professors who are the main participants in the teaching process.

The purpose of this research is to get an insight into the difficulties, problems and expectations of students in relation to the work of teachers and the insight of teachers themselves into the experience of students. The aim is to examine how high school students experience their teachers and how teachers assess themselves as being a part of the students' experience. The research included five students and five teachers from a high school from Odžak. Data was collected by using a focus group technique. Thematic analysis was used as a method of data processing. Results indicate a mostly negative experience of teachers viewed by students and the need for better communication and conduct with teachers. The results showed a generally larger disagreement between the two perspectives in the evaluation of the teachers' assessment of students' perspective.

Keywords: experience of school and teaching, experience of teachers, teacher-student interaction, assessment of students' perspective

1. Uvod

Provođenje fokus grupe s učenicima srednje škole u sklopu obveza na kolegiju „Kvalitativni pristupi u socijalnopedagoškim istraživanjima“ najviše je utjecalo na odabir teme diplomskog rada. Doživljaj profesora od strane učenika činila se kao najbliža tema učenicima. Njihov odnos s profesorima čini bitan element u školskome okruženju te određuje njihovo zadovoljstvo školom. Prepoznavši potrebu učenika za razgovor o navedenoj temi te obradivši dobivene rezultate, uočila sam mogućnost i potrebu za uključivanjem profesora u istraživanje. Dosadašnja literatura ukazuje na nedostatak uvida u učeničku perspektivu kao i nedostatak uvida profesora u razmišljanje i doživljaj učenika. S obzirom na resurse svoje zajednice gdje se provodi istraživanje, rad u školi sam prepoznala kao važnu mogućnost djelovanja socijalnog pedagoga. Istražujući literaturu, dodatno sam proširila svoje znanje o važnosti stvaranja sigurnog školskog okruženja za učenike te važnost djelovanja socijalnog pedagoga u školskom sustavu, ponajviše vezano uz odnos između učenika i profesora. Stoga sam odlučila dodatno istražiti ovu temu u svojoj zajednici vodeći se podacima iz literature i dosadašnjih istraživanja.

Počevši od uloge škole u životu učenika te njihovom doživljaju i osjećajima koji se javljaju u odnosu na školu, koristila sam saznanja iz literature o odnosu profesor-učenik koji se navodi kao bitan element školskoga procesa i utječe na događanja u školi, razredu te na ponašanja učenika. Ulogu profesora ističu mnogi autori tako da opisuju njihov utjecaj na oblikovanje nastave, interakcije te odnos učenika prema njima, na učenje i školu općenito. Navedeno je potkrijepljeno rezultatima istraživanja koji također upućuju na važnost dobrog odnosa između profesora i učenika te navedeno povezuju s različitim oblicima ponašanja učenika te njihovim doživljajem profesora. Drugi dio odnosi se na provedeno kvalitativno istraživanje s učenicima jedne srednje škole te njihovim profesorima na području Odžaka u Bosni i Hercegovini, i sadrži opis problema s ciljevima, opis sudionika, način provođenja istraživanja te metode prikupljanja i obrade podataka. Potom slijedi analiza dobivenih rezultata s raspravom i zaključcima. Na kraju rada nalaze se prilozi obrade podataka.

2. Uvodno o školi

Škola kao institucija, nakon obitelji, zauzima drugo mjesto u razvoju i socijalizaciji djeteta te ima ulogu odgoja i obrazovanja. Kako spominju Andrić i Čudina-Obradović (2006) odgojna uloga škole očituje se kroz procese koji dopunjuju, učvršćuju i proširuju roditeljski odgoj, dok se obrazovna uloga odnosi na razvijanje znanja i vještina, pozitivnog odnosa i aktivnog ponašanja. U zadnje se vrijeme sve više govori o odgojnoj ulozi škole te se ona ističe kao prosocijalna zajednica učenika, profesora i roditelja (Ledić, 1996, prema Buljubašić-Kuzmanović, 2012) ili kao zajednica koja „treba među učenicima poticati i razvijati suradnju umjesto nezdrave kompeticije, otvorenost umjesto izolacije, prijateljstva umjesto stigmatizacije, snošljivost umjesto netrpeljivosti” (Previšić, 1996, prema Buljubašić-Kuzmanović, 2012, str. 44).

U narednom tekstu govorit će se o školskom ozračju čija kvaliteta određuje odnos učenika prema školi i profesorima, izazovima i važnoj prekretnici u obrazovanju prelaskom učenika u srednju školu te o sustavu profesor-učenik kao i o promjenama u pristupu učenju, čiji je utjecaj vidljiv u profesionalnom djelovanju profesora te utječe na promjene u njihovom radu i pristupu prema učenicima. Sve navedeno neophodno je spomenuti sa svrhom istraživanja i razumijevanja odnosa između profesora i učenika ispitujući njihove perspektive.

2.1. Školsko ozračje i doživljaj škole od strane učenika

Häcker i Werres (1983, prema Holl, 2007) ističu kako učenici često prepoznaju važnost i značajnost škole kao institucije, no to nužno ne znači da je doživljavaju pozitivno. Rezultati i spoznaje dosadašnjih istraživanja upućuju na potrebu daljnjeg istraživanja školskog ozračja te proučavanja elemenata koji oblikuju ozračje te samim tim i zadovoljstvo učenika školom. Značajna istraživanja provedena 70-ih i 80-ih godina u Europi i svijetu ukazuju na to da je ozračje jedna od najznačajnijih sastavnica prediktora školskog uspjeha učenika (Reynolds, 2006, prema Anđić, Papak i Vidulin-Orbanić, 2010). Antić (1999, prema Anđić, Papak i Vidulin-Orbanić, 2010, str. 69) ističe kako ozračje određuje “pedagoške škole, razrede i neposredne školske okolice koje se u osnovi smatraju pozitivnim, negativnim ili neutralnim, podržavajućim ili obeshrabrujućim”. Bošnjak (1997, prema Anđić, Papak i Vidulin-Orbanić, 2010, str. 69) školsko ozračje definira kao „specifičan splet čimbenika koji školi osigurava samosvjestan način djelovanja i po kojemu se iste vrste škola između sebe vidno razlikuju“.

Ozračje, kao vrlo širok pojam odnosi se na školsku i razrednu klimu. Unatoč brojnim definicijama pojma školske klime, većina njih govori o školskoj klimi kao „na iskustvu zasnovanom, multidimenzionalnom, relativno trajnom percepcijskom fenomenu koji je zajednički članovima određene škole“ (Koys i DeCotiis, 1991, prema Baranović, Domović i Štibrić, 2006; Peterson i Skiba, 2001, Tableman, 2004, prema Puzić, Baranović i Doolan, 2011, str. 337-338). Općenito, govori se o kvaliteti školskog života koja je fokusu novijih istraživanja usmjerenih na proučavanje afektivnih aspekata školovanja, to jest učeničkog doživljaja kvalitete školskog života. Kvaliteta školskog života se pritom definira kao „skup pozitivnih i negativnih iskustava u školi te ostalih osjećaja povezanih sa specifičnim područjima i posljedicama života u školi“ (Leonard, 2002, prema Raboteg-Šarić, Šakić i Brajša-Žganec, 2009, str. 698). Mnogi autori navode važnost učeničkog doživljaja škole i školskog života koji utječe na mnoge čimbenike u nastavnom procesu te je bitan pokazatelj uspjeha. Tako Baranović, Dumović i Štirbić (2006) ističu utjecaj kvalitete školske klime na ponašanje u toj sredini. Jurić (2006, prema Anđić, Papak i Vidulin-Orbanić, 2010) navodi kako učenici percipiraju strukturu razrednog ozračja te stvaraju osobni doživljaj. Dakle, način na kojipojedinac doživljava okruženje u školi, utjecat će na njegovu percepciju, što znači da percepciji školske klime doprinosi osjećaj učenika u školi, na primjer, osjeća li se ugodno u školskom okruženju, je li okruženje suportivno za učenje, je li adekvatno i organizirano te slično. Prema tome, školska klima, s jedne strane, može biti percipirana kao poticajna za individualni razvoj i doprinositi konstruktivnom ponašanju te uključivanju pojedinca u aktivnosti škole, te s druge strane može doprinositi pasivnosti, otporu te agresivnom ponašanju (Bošnjak, 1997, Holtappels i Meier, 2000, prema Puzić, Baranović i Doolan, 2011). Drugi autori naglašavaju utjecaj poticajnog ozračja na školski uspjeh učenika, osjećaj prihvaćenosti u razredu te na samopoštovanje učenika. Kvaliteta školskog života utječe i na smanjenje raznih oblika nediscipliniranih ponašanja učenika u školi. Prema Andrić i Čudina-Obradović (2006) oblici nediscipliniranih ponašanja koji se pojavljuju u školskim situacijama dijele se na kategorije raznih oblika neprihvatljiva ponašanja u školi te ponašanja koje ometa normalno odvijanje nastave i sudjelovanje učenika u nastavnom procesu. Pretpostavlja se da će učenici biti usmjereniji prema učenju i radu te da će razni oblici školske nediscipline i neprihvatljiva ponašanja učenika biti rjeđi ako su učenicima sadržaji koje uče u školi i metode poučavanja koje se primjenjuju zanimljivi, ako ih smatraju važnima za život i budućnost i ako su učionice mjesta gdje se osjećaju prihvaćenima (Raboteg-Šarić, Šakić i Brajša-Žganec, 2009). U vezi s tim, Leonard i sur. (2000, prema Raboteg-Šarić, Šakić i

Brajša-Žganec, 2009) ističu utjecaj doživljaja visoke kvalitete školskog života na smanjenje neopravdanog izostajanja iz škole.

Dosadašnja strana istraživanja uglavnom ukazuju na negativan doživljaj škole od strane učenika. Häcker i Werres (1983, prema Holl, 2007) ističu kako se škola često smatra dosadnom, a oko polovina učenika često nerado odlazi u školu. Istraživanja rađena na uzorku srednjoškolaca u Hrvatskoj također su pokazala kako se negativne reakcije učenika u odnosu na školu pojavljuju relativno često. Najčešće spomenuti problemi su: preopterećenost obvezama, loša komunikacija s profesorima te problemi vezani uz subjektivno, nepouzđano i često nepravedno ocjenjivanje. Takav doživljaj rezultira osjećajem nekompetentnosti za učenje, strahom od škole, izbjegavanjem nastave te percepcijom neprimjerenih ponašanja profesora (Bezinović i Tkalčić, 2002; Bezinović i Ristić Dedić, 2004, prema Jeđud i Lebedina-Manzoni, 2008). Raboteg-Šarić, Šakić i Brajša-Žganec (2009) su na uzorku osnovnoškolaca utvrdili značajno opadanje školskog uspjeha od petog do osmog razreda što su autorice dijelom pripisale opadanju zadovoljstva školom i doživljaju više negativnih emocija prema školi te sve manjeg percipiranja učenja kao zabavnog i izazovnog iskustva. Navedeno upućuje na potrebu promjene pristupa učenicima te podizanje kvalitete školskog života.

2.1.1. Prelazak u srednju školu

Važnost istraživanja učeničke perspektive o školskom životu i odnosu s profesorima neophodna je u bilo kojem razdoblju obrazovanja. Ipak, može se reći da srednjoškolsko obrazovanje donosi mnoge specifičnosti, bilo da se radi o promjenama vezanim za profesore, što se odnosi na pristup nastavi i učenicima, metodama poučavanja i ocjenjivanja, ili promjene vezane za same učenike u skladu s dobnim i socijalnim promjenama. Bitno je spomenuti obilježja prelaska učenika iz osnovne u srednju školu te poteškoće s kojima se učenici u tom životnom razdoblju susreću.

Prelazak iz osnovne u srednju školu predstavlja jedan od emocionalno zahtjevnijih događaja u školovanju. Dok s jedne strane adolescent zahtijeva nezavisnost na svim područjima, s druge strane ovo razdoblje često predstavlja izvore zabrinutosti, anksioznosti i stresa (Swansons, 2007, prema Kozjak Mikić, 2012). Potencijalni izvori stresa koje sa sobom donosi prelazak u srednju školu, odnose se na socijalne odnose i akademske zahtjeve. To uključuje položaj u vršnjačkoj skupini, zahtjevnost gradiva i vrednovanje akademskih postignuća, odnose s profesorima i slično (Allan i sur., 2009, Murberg i Bru, 2007, prema Kozjak Mikić, 2012). Uz socijalne okolnosti i promjene te tjelesne i fiziološke promjene koje

karakteriziraju razdoblje adolescencije, učenici su izloženi brojnim promjenama koje mogu biti stresne (Swansons, 2007, prema Kozjak Mikić, 2012). Srednja škola uključuje i znatno povećane akademske zahtjeve, zbog obimnijeg gradiva te viših kriterija profesora. Kearney, Cook i Chapman (2007, prema Kozjak Mikić, 2012) kao karakteristiku prelaska na novu razinu obrazovanja ističu i različitost programa prema zahtjevnosti. Ističu veću zahtjevnost gimnazijskog programa koji je usmjeren uglavnom na akademsko postignuće, za razliku od programa strukovnih škola koji kombinira teorijsku i praktičnu nastavu.

Kozjak Mikić (2012) na temelju istraživanja o prilagodbi učenika u srednjoj školi zaključuje da učenike u najvećoj mjeri brine zahtjevnost gradiva, visoki kriteriji ocjenjivanja te česta i detaljna ispitivanja znanja. Autorica zaključuje kako je akademska zahtjevnost najviše izražena u prvoj godini srednjoškolskog obrazovanja te se s vremenom smanjuje (Kozjak Mikić, 2012).

Može se reći da važnost profesora u srednjoj školi poprima veću značajnost, budući da profesor svojim pristupom može doprinijeti lakšem prilagođavanju učenika na veće akademske zahtjeve, ali isto tako odnos s učenicima predstavlja bitan zaštitni čimbenik o čemu će se kasnije govoriti. Dakle, odnos i kvalitetna komunikacija učenika i profesora u nastavi ističe se kao jezgra stručnog djelovanja profesora jer se na taj način izgrađuje učenikova individualnost i daje najbolji odgovor suvremenim potrebama u razvoju učenikovih obrazovnih i odgojnih vrijednosti (Bošnjak, 1997, Mijatović, 1999, Jurić, 1989, Poljak, 1970, prema Jurčić, 2006).

2.2. Sustav profesor-učenik

Prethodni tekst već je ukazao na važnost profesora u sustavu obrazovanja i razvoju učenika. Schmitz i suradnici (2006, str. 10) govore o sustavu profesor-učenik koji označava „jedan komunikativni, učenju usmjeren sustav s recipročnim odnosima“. Glavni element sustava je odnos između profesora i učenika koji služi kao podrška i održavanje sustava, daje značenje sustavu te umanjuje poremećaj sustava. Kako navode autori, doprinos tome imaju osobnost i ponašanja profesora te učenika kao glavnih aktera sustava. Pojedini profesori koji svojim ponašanjem ometaju sustav i narušavaju njegovo funkcioniranje izazivaju i odgovarajuću reakciju učenika. Autori smatraju da ponašanje profesora može doprinijeti boljem funkcioniranju sustava, ali isto tako može i narušiti sustav kojeg onda čini ograničena i narušena komunikacija na razini profesor-učenici (Schmitz i sur., 2006). Isti autori govore o pozitivnom, odnosno negativnom ponašanju profesora koje utječe na sustav profesor-učenik. Pozitivno ponašanje profesora uključuje ponašanja koja potiču učenje, odnosno sposobnost

profesora da motivira, potiče pozitivne osjećaje te izgrađuje učenike, a ne samo podučava. Ponašanje uključuje širok spektar ponašanja, uključujući davanje podrške učenicima, davanje povratne informacije, pohvale i nagrade, konstruktivno kritiziranje, usmjeravanje na pridržavanje pravilima, motiviranje učenika i drugo. Pozitivno ponašanje označava krajnji kriterij profesionalnosti profesora. Da li se neki profesor doživljava kao „dobar“ ovisi o njegovom ponašanju, odnosno pozitivnom stavu prema učenicima te o tome da li je u stanju isto i primijeniti u svom radu (Schmitz i sur., 2006). Negativno ponašanje profesora definira se kao ponašanje koje ometa nastavu i učenje te je u smislu uspjeha u učenju disfunkcionalno. Ponašanje uključuje kontinuum od dosadnog predavanja pa do fizičkog nasilja. Negativna ponašanja profesora dovode do negativnog doživljaja od strane učenika te smanjene motivacije i spremnosti na aktivnost u nastavi (Schmitz i sur., 2006).

Na temelju navedenog, uočava se važnost uvida u doživljaj profesora od strane učenika koji pokazuje sliku njihove subjektivne stvarnosti, ali i dijela školske stvarnosti te služi kao predodžba optimalne strukture nastave (Schmitz, Voreck i Hermann, 2005, prema Schmitz i sur., 2006). Profesori za učenike predstavljaju važnog partnera interakcije u školi koji im može pružiti mogućnost za razvoj identiteta. Fichten (1993, prema Holl, 2007) kao otežavajući čimbenik ističe osjećaj nemoći učenika prema profesorima čemu pridonosi neravnomjeran odnos moći. Isti autor navodi kako s porastom dobi učenika raste i važnost profesionalnosti te kompetentnosti profesora koja igra bitnu ulogu u njihovoj procjeni profesora. Učenici procjenjuju ponašanje profesora na temelju vlastitih očekivanja, a razlike između očekivanog i stvarnog ponašanja profesora mogu dovesti do problema u odnosu i ponašanju učenika (Holl, 2007).

2.3. Promjene u pristupima učenju

Imajući za cilj uvid u odnos između profesora i učenika važno se osvrnuti na promjene u obrazovanju koje neposredno utječu na rad profesora i odvijanje nastavnog procesa te samim time određuju i promjene u odnosu prema učenicima i njihovom doživljaju. Navedeno se odnosi na pristupe učenju opisane u ovom dijelu teksta.

Promjene koje donosi suvremeno društvo zahtijevaju i promjene u paradigmi nastavnog procesa te stoga govorimo o suvremenoj koncepciji nastave koja uz obrazovanje uključuje i odgoj pojedinca. Tradicionalni pristup učenju i nastavi karakterizira dominantno predavanje profesora, kao primarni načinu prenošenja znanja (Woodlief, 2007, prema Arbunić i Kostović-Vranješ, 2007) te se danas smatra ograničavajućim faktorom za razvoj i stjecanje

znanja. Tradicionalni pristup nastavi ne daje mogućnost interakcije te osobnog odnosa i stava učenika s profesorom i samim nastavnim sadržajem te ne omogućava dovoljno vremena za samostalne aktivnosti učenika (Bognar i Matijević, 2002). U posljednja dva desetljeća brojna istraživanja ukazuju na važnost učenja u kojemu središnje mjesto zauzima učenik koji snosi odgovornost za vlastito učenje. Time se učenicima pruža mogućnost vlastitog izbora, potiče njihova autonomija, uvažavaju se njihove individualne potrebe što potiče njihovu motivaciju i poboljšava kvalitetu učenja (Bezinović, Marušić i Ristić Dedić, 2010). Weinberger i McCombs (2001, prema Bezinović, Marušić i Ristić Dedić, 2010) ističu kako navedeno utječe na smanjenje izostajanja s nastave te smanjenje ometajućih ponašanja učenika na nastavi. Govori se o holističkom pristupu obrazovnom procesu u kojem su individualna obilježja učenika te proces učenja i podučavanja podjednako važni te koji predstavlja ključni preduvjet uspješnih obrazovnih reformi u kojima se pažnja preusmjerava na samog učenika (McCombs i Miller, 2007, prema Bezinović, Marušić i Ristić Dedić, 2010). Dakle, suvremeni pristup nastoji reducirati prethodno navedene koncepcije tradicionalnog pristupa tako da se cijeli nastavni proces nastoji usmjeriti na učenika uz primjenu različitih metoda poučavanja koje potiču aktivan rad učenika, kritičko i stvaralačko mišljenje, rješavanje problema i upotrebu znanja u novim situacijama (Yaeger i Marra, 1999, Gallie i Joubert, 2004, Razdešek-Pučko, 2007, Timberlake, 2007, Woodlief, 2007, prema Arbunić i Kostović-Vranješ, 2007). Za razliku od tradicionalnog pristupa kojeg karakterizira poučavanje činjenica, generalizacija i sadržaja, suvremeni pristup nastavi stavlja naglasak na aktivno učenje, afirmiranje potencijala učenika te razvijanje specifičnih interesa svakog pojedinca (Sekulić-Majurec, 2005, Previšić, 2005, prema Koludrović i Reić Ercegovac 2014). U takvom pristupu, profesori imaju iznimnu važnost. Uvažavanje učenika kao partnera u procesu učenja, uključivanje u odluke što će se učiti i na koji način će se vrednovati, uvažavanje perspektive svakog učenika, te prilagođavanje svog pristupa nastavi, razlikama među učenicima, njihovim interesima i sposobnostima, su načela koja čine model obrazovanja usmjerenog na učenika (McCombs i Whisler, 1997, prema Bezinović, Marušić i Ristić Dedić, 2010). Najvažnija pretpostavka ovoga modela jest da stavovi profesora i način na koji poučavaju snažno utječu na motivaciju i postignuća učenika tijekom njihovog obrazovanja. Bezinović, Marušić i Ristić Dedić (2010) navode aktivnosti od strane profesora koje pridonose motivaciji i uspjehu u učenju, a to su:

- poticanje pozitivnog ozračja i pozitivnih interpersonalnih odnosa u razredu
- poštivanje različitih stavova i mišljenja učenika, te postavljanje zadataka koji predstavljaju primjereni izazov svakom učeniku

- poticanje razvoja mišljenja višeg reda kod učenika, vještine rješavanja problema i samoreguliranog učenja
- prihvaćanje i prilagođavanje razlikama učenika

Učeniku usmjeren pristup predstavlja opći okvir za razvoj, primjenu i vrednovanje programa i aktivnosti na svim razinama obrazovanja (Weinberger i McCombs, 2001, prema Bezinović, Marušić i Ristić Dedić, 2010), dok su učenikov doživljaj procesa poučavanja i aktivnosti profesora ključni čimbenici prema kojim se procjenjuje koliko obrazovni proces zadovoljava razvojne potrebe učenika (Deakin Crick i McCombs, 2006, prema Bezinović, Marušić i Ristić Dedić, 2010). Pretpostavke navedenog modela potvrđene su empirijskim istraživanjima. Učenici koji doživljavaju da njihovi profesori stvaraju pozitivno ozračje u razredu i aktivno potiču njihovo učenje i motivaciju, sebe procjenjuju kompetentnijima, pokazuju veći interes za učenje i više su usredotočeni na sam proces učenja, a ne toliko na pokazivanje uspjeha (Meece, Herman i McCombs, 2003, McCombs, Daniels i Perry, 2008, prema Bezinović, Marušić i Ristić Dedić, 2010).

3. Čimbenici nastavnog procesa povezani s doživljajem profesora

U narednom tekstu opisuju se čimbenici nastavnog procesa povezani s ulogom profesora, koji između ostalog, bitno utječu na doživljaj profesora od strane učenika. Pritom je neophodno spomenuti interakciju profesor-učenik koja se očituje na različite načine uključujući nastavu, poučavanje, odnos i komunikaciju između profesora i učenika te rukovođenje u razredu. Nadalje se opisuje ocjenjivanje koje se također navodi kao značajan čimbenik doživljaja profesora od strane učenika.

3.1. Interakcija profesor-učenik

Neki su se autori (Bošnjak, 1997, prema Diković, 2013) bavili pitanjem koliko profesori mogu utjecati na stvaranje povoljnog razrednog ozračja, te kakav je utjecaj ozračja na ukupne odgojne i nastavne rezultate. Uz teorijska i stručna znanja, kao bitan čimbenik se ističe dobro ostvarena interakcija na relaciji profesor-učenik (Puzić, Baranović i Doolan, 2011). Istraživanja interakcije profesor-učenik pokazuju da je vrsta i kvaliteta ostvarene interakcije u razredu povezana s ishodima učenja (Huit, 2003, prema Šimić Šašić, 2011). Prema Šimić Šašić, (2011) dosadašnja literatura koja se bavi istraživanjem interakcije učenik-

profesor upućuje na postojanje tri široka područja istraživanja: poučavanje, rukovođenje i socijalno-emocionalni odnos.

3.1.1. Poučavanje i nastava

Prvi radovi istraživanja poučavanja odnose se na Flandersa koji ističe kako profesori pasiviziraju učenike ne dopuštajući im inicijativu, premalo uzimaju u obzir njihove ideje i mišljenje te da bi korisnija bila interakcija koja dopušta veću aktivnost, inicijativnost i zainteresiranost za nastavu (Flanders, 1970, prema Šimić Šašić, 2011). Metode poučavanja koje Flanders ističe kao uspješne su diskusija, rad u grupi te samostalni rad učenika. Sahlberg (2007, prema Šimić Šašić, 2011) smatra da je, usprkos različitim definicijama i metodama poučavanja, najvažniji element kvalitetnog poučavanja način na koji učenici reagiraju na aktivnosti poučavanja, što zapravo predstavlja interakciju između profesora i učenika. Autori koji su se bavili metodama poučavanja razlikuju izravno poučavanje, poučavanje vođenim otkrivanjem i raspravom, te samostalno učenje (Vizek-Vidović i sur., 2003). Kod izravnog poučavanja profesor ima središnju ulogu iznoseći, najčešće u obliku predavanja, strukturirane informacije većem broju učenika, koji su zapravo pasivni primatelji informacija. Samostalno učenje karakteriziraju maksimalna aktivnost učenika i pasivna uloga profesora. Kao što je već spomenuto, promjene obrazovanja u 21. stoljeću zahtijevaju pomak s pristupa koji je usmjeren na profesora prema učeniku usmjerenom, odnosno, prema spomenutim autorima, poučavanje vođenim otkrivanjem koje potiče učenje otkrivanjem (Šimić Šašić, 2011). Tomu doprinose i rezultati novijih istraživanja o učinkovitosti metoda poučavanja koji potvrđuju efikasnost konstruktivističkih metoda i njihovog poticanja aktivnog učenja (Carpenter, 2006, prema Šimić Šašić, 2011). Robson (1998, Morgan i sur., 2000, prema Šimić Šašić, 2011) smatrada korištenje različitih metoda i strategija poučavanja, odnosno njihovo kombiniranje vodi ka većoj kvaliteti učenikova znanja i vještina. Aktivno poučavanje dovodi do pozitivnih ishoda učenja što zahtijeva upotrebu strategija koje će omogućiti maksimalnu interakciju između profesora i učenika (Šimić Šašić, 2011). Dakle, govori se o potrebi napuštanja tradicionalnog pristupa u kojem dominantnu ulogu ima profesor te se naglasak stavlja na suradnički odnos profesora i učenika kojima je cilj zajednički oblikovati nastavni proces te tako poboljšati kvalitetu nastave.

Holl (2007) ističe kako kvaliteta nastave označava jednu kompleksnu temu koja se očituje u svojoj raznolikosti te ovisi o perspektivi promatrača. Često se od strane promatrača kvaliteta nastave interpretira kao uspjeh u nastavi u smislu usvajanja znanja i vještina. Upravo interakcija između učenika i njihovih profesora doprinosi kvaliteti nastave koja se onda može

uzeti kao kriterij koji doprinosi usvajanju znanja i vještina (Holl, 2007). Jurić (1992, prema Jurčić, 2006) govori o zadovoljstvu učenika nastavom kao temeljnim kriterijem na kojem polazi teorija i praksa profesora. Rezultati istraživanja koji ukazuju na trend opadanja motivacije učenika s porastom dobi, Koludrović i Reić Ercegovac (2013) povezuju s kvalitetom nastave, odnosno nemogućnosti škole da zadovolje potrebe starijih učenika. Autorice ističu važnost prestrukturiranja nastave, oslanjajući se i na dosadašnja istraživanja koja su pokazala da dobro strukturirano predavanje uz visoku motiviranost i ekspresivnost profesora potiču bolji učinak kod učenika (Towler i Dipboye, 2001, Hutchins, 2009, prema Koludrović i Reić Ercegovac, 2013). Isto tako navode nedovoljnu implementiranost načela suvremene škole u trenutnu nastavu. Naime, umjesto organiziranja nastave usmjerene na učenika, u predmetnoj nastavi je još uvijek zastupljen pristup u kojem dominira predavačka nastava i usmjerenost na sadržaje umjesto na učenikove interese i potrebe (Koludrović i Reić Ercegovac, 2013). Jurčić (2006) govori o opterećenju učenika nastavom koje usmjerava i njegovo ponašanje na nastavi, što može rezultirati izolacijom učenika ili pak dovesti do sukobljavanja učenika sa svojom školskom okolinom. Sve to upućuje na važnost vještina profesora i mogućnosti uspostavljanja ravnoteže između učenika s različitim potrebama (Jurčić, 2006).

3.1.2. Nastavnički stil i rukovođenje

Stil se definira kao način ponašanja, a uključuje trajne kvalitete ličnosti i ponašanja koje se pojavljuju tijekom poučavanja. Nastavnički stil, kao jedna od komponenti istraživanja razrednog procesa, definira profesora, vodi i usmjerava njegov proces poučavanja te utječe na učenike i njihovu sposobnost učenja (Grasha, 2002, prema Šimić Šašić, 2011). Brojna istraživanja pokazuju da je učenje dosta učinkovitije kada je razredno okruženje kongruentno s učeničkim stilom učenja (Davidman, 1984, Ford i Chen, 2001, Vermunt i Verloop, 1999, prema Šimić Šašić, 2011) što upućuje na važnost korištenja različitih strategija poučavanja.

Da bi poučavanje bilo uspješno, profesor mora osigurati poticajno okruženje za učenje pri čemu mu svakako pomaže stil rukovođenja koji koristi. Stilovi rukovođenja u razredu najčešće predstavljaju adaptaciju roditeljskih stilova (Baumrind, 1971, prema Šimić Šašić, 2011) te tako u teoriji razlikujemo autoritativni, autoritarni, popustljivi i ravnodušni stil (Bosworth i sur., 1996, prema Šimić Šašić, 2011). Na temelju teorijskih objašnjenja, grupe s autoritarnim stilom karakterizira visoka kontrola i niska uključenost, te su one najproduktivnije u smislu uspješnosti izvođenja zadataka, ali ih učenici ne procjenjuju tako, doživljavajući profesore kao stroge i nepravedne koji zahtijevaju visoku kontrolu, poslušnost

te kažnjavanje zbog neposlušnosti. Profesori koji imaju popustljiv stil karakteriziran niskom kontrolom, ali brigom za emocionalnu dobrobit, su „popularniji“ kod učenika, ali ne potiču motivaciju za postignućem i razvojem kod učenika. Slabu uspješnost i nezadovoljstvo izvođenjem zadataka te loše međuljudske odnose stvara ravnodušni stil kojeg karakterizira neuključenost u razredne aktivnosti i nedisciplina profesora. I na kraju, profesor s autoritativnim stilom postavlja ograničenja i kontrolira učenike, ali potiče i samostalnost, koristeći pohvale i ohrabljivanje kako bi motivirao učenike i poticao samopouzdanje te socijalnu kompetenciju. Iako su grupe s ovim stilom rukovođenja nešto manje efikasne u izvođenju zadataka, u njima vladaju prijateljski odnosi i zadovoljstvo obavljanjem zadataka (Šimić Šašić, 2011).

3.1.3. Socijalno-emocionalni odnosi i komunikacija

Uz način poučavanja koji odgovara potrebama učenika te usklađenost stila rukovođenja profesora sa stilom učenja učenika, bitan element za stvaranje pozitivnog razrednog ozračja je stvaranje dobrih socijalnih odnosa pri čemu profesoru, uz osobnost, pomažu dobre komunikacijske vještine. Zrilić (2010) ističe kako se zbog sve većeg rasta interesa za stvaranje ugodnog školskog okruženja, treba posvetiti stalnu pažnju kvaliteti odnosa i komunikaciji koja povezuje profesore i učenike. Komunikacija koja djeluje na razvoj socijalnih odnosa svakako započinje u obitelji te je viđena kao ključ shvaćanja dinamičnih školskih odnosa (Clark i Shields, 1997, prema Zrilić, 2010). Međutim, u školi učenici stječu kompetencije važne za uspješno komuniciranje, budući da škola predstavlja šire okruženje s više sudionika komunikacijskog procesa te ima izraženija pravila nego to ima obitelj (Zrilić, 2010). Suvremeno obrazovanje osim individualne i predmetne kompetencije profesora uključuje i socijalnu kompetenciju kao sposobnost razumijevanja učenika, osjetljivost na njihove potrebe i želje, kvalitetnu komunikaciju i drugo. Brojna istraživanja pak pokazuju kako su učenici nezadovoljni svojim školskim statusom, ističu nerazumijevanje profesora, neprimjeren i autoritaran odnos prema njima (Zrilić, 2010). Neravnopravnost uloga stavlja profesora i učenike u različite pozicije. Zrilić (2010) ističe kako sputavanje učenika i nedopuštanje da preuzmu inicijativu te neuvažavanje njihovog mišljenja i stavova dovodi do neuspješne komunikacije koja se temelji na autoritarnom stilu rada profesora te se u odnosima očituje kroz:

- odnos ljutnje i ovisnosti- sukob, nedostatak pažnje i skrbi, prevladavanje negativnih emocija i oskudne komunikacije
- odnos neuključenosti- nedostatak želje za komunikacijom i suradnjom

- disfunkcionalan odnos- prevladava sukob i srdžba

Bratanić (1996) naglašava važnost dvosmjernе komunikacije u razredu istaknuvši kako je jednosmjerno informiranje učenika o nastavnom sadržaju, bez uživljavanja i međusobnog utjecaja najniži stupanj interakcijske povezanosti. Navedeno zahtijeva razvijene komunikacijske vještine kao jednu od karakteristika profesora, budući da komunikacijske vještine profesora utječu na razvoj istih kod učenika. Potrebna je zamjena stila komuniciranja koji je polazio od autoritarnog vođenja, u suradnički autoritet (Previšić, 2003, prema Zrilić, 2010), uporaba aktivnog slušanja i empatija koja potiče zajedništvo, suradnju, ali i razumijevanje te poštovanje od strane učenika. Isti autor navodi kako je važno da profesori potiču komunikacijsku slobodu, odnosno mogućnost izražavanja mišljenja učenika te komunikacijsku neugroženost koja označava pohvale, a ne kritiziranje i represivne reakcije što je temelj za ostvarenje uspješne komunikacije učenik-profesor koja smanjuje pritisak na učenike te posredno utječe na njihov odnos prema školi, profesoru i drugima, ali pridonosi i razvoju socijalnih kompetencija koje su osnova socijalnih odnosa u razredu (Zrilić, 2010).

Može se zaključiti kako je interakcija profesor-učenik složen konstrukt koji uključuje veći broj različitih komponenti koje su međusobno povezane. Bitno je istaknuti da postoji povezanost između različitih komponenti interakcije profesor-učenik, odnosno da interakcija generalno može biti pozitivna i negativna. Pozitivnu interakciju između profesora i učenika karakterizira visoka podrška i visoki izazov koje profesori pružaju učenicima te korištenje strategija aktivnoga poučavanja. Profesor koji ostvaruje negativnu interakciju s učenicima u razredu, pruža nisku podršku i niski izazov, koristi autoritarni stil rukovođenja, ima negativan stav prema poučavanju i visoka očekivanja od učenika (Šimić Šašić, 2008). Istraživanja opisanih komponenti interakcije upućuju na njihovu povezanost s ishodima učenja te motivacijom učenika i općenito zadovoljstvom školom i profesorima.

Huitt (2003, prema Šimić Šašić, 2011) pretpostavlja da ponašanja profesora utječu na ponašanja učenika, a ponašanja učenika određuju učeničko postignuće. Ryan i Grolnick (1986, prema Šimić Šašić, 2011) naglašavaju da profesori koji podupiru autonomiju učenika djeluju na povećanje intrinzične motivacije, radoznalosti i želje za izazovom kod učenika (Ryan i Deci, 2000, prema Šimić Šašić, 2011). Općenito, podrška od strane profesora u razredu povezana je s većim osjećajem autonomije kod učenika, pozitivnijim funkcioniranjem u smislu angažmana u razredu, emocionalnošću, kreativnošću, intrinzičnom motivacijom, psihološkom dobrobiti, boljim razumijevanjem pojmova, akademskim postignućem, upornošću u školi (Reeve i Jang, 2006, Grolnik i Ryan, 1987, prema Šimić

Šašić, 2011), te boljom prilagodbom u školi (Soenens i Vansteenkiste, 2005, prema Šimić Šašić, 2011).

3.2. Utjecaj ocjenjivanja na doživljaj profesora

Ispitivanje i ocjenjivanje znanja učenika kao neophodan dio obrazovnoga procesa je jedan od najčešćih pokazatelja uspjeha učenika, a označava „postupak kojim se određuje koliko se netko približio zadanom cilju, odnosno koliko je uspješan u djelatnosti koju obavlja“ (Kolar Billege, 2012). Prema Grgin (1999, prema Kapac, 2008, str. 163) školsko je ispitivanje znanja „postupak u kojemu se pitanjima upućenim učeniku izazivaju reakcije znanja, odnosno odgovori. U pitanjima su sadržani zahtjevi učeniku da određena znanja, koja je prije toga stjecao, očituje u odgovorima“. Svrha školske ocjene je „osigurati nastavnicima povratne informacije o učeničkom napretku, učenicima osigurati pedagoške povratne informacije, motivirati učenike, osigurati evidenciju napretka, iskazati dosadašnja postignuća, ocijeniti učeničku spremnost za buduće učenje“ (Matijević, 2004, prema Kapac, 2008, str. 163).

U svemu navedenom profesor ima značajnu ulogu, budući da način provjeravanja i ocjenjivanja utječe na to kako će učenici učiti, kakvo će znanje usvojiti te kakav će stav razviti prema znanju i učenju. Procesom provjeravanja učenici prije svega dobivaju povratnu informaciju o tome kakvo je njihovo znanje i gdje još postoje nedostaci, dok profesor dobije povratnu informaciju o tome kakvo je njegovo podučavanje. Dobri načini provjeravanja znanja mogu poslužiti kao motivacija za daljnje učenje. Penca Palčić (2008) govori o važnosti upoznavanja učenika s onim što se od njih očekuje. Kako je ocjena važan motiv za rad učenika (Biasiol Babić, 2009, prema Čoso, 2011), jasnoća kriterija ocjenjivanja je jedna od komponenti zadovoljstva profesorima pri čemu nerazumijevanje kriterija ocjenjivanja utječe i na smanjenje motivacije za učenjem. Čoso (2011) ističe da ukoliko učenici ne razumiju kriterije ocjenjivanja, osjećat će se zakinuto i gubiti motivaciju za učenjem. Stoga je potrebno imati jasne kriterije ili povremeno odvojiti vremena za njihovo razjašnjavanje kako način ocjenjivanja ne bi utjecao na stupanj motiviranosti učenika. Ista autorica je na temelju svog istraživanja dobila rezultate prema kojima više od trećine učenika izvješćuje kako ponekad ne razumije kriterije ocjenjivanja, a petina ispitanih učenika smatra kako često dobiju ocjenu koju nisu zaslužili. Navedeno se objašnjava načinom ocjenjivanja profesora koji se vode individualno postavljenim kriterijima tako da način ocjenjivanja varira od profesora do

profesora. Autorica pri tome ističe važnost komentiranja svake učenikove ocjene što bi učenicima pomoglo shvatiti sustav i način ocjenjivanja, ali i komponente koje se zahtijevaju od njih kako bi dobili dobru ocjenu. Učenici na taj način stječu dojam kako se njihov rad kontinuirano prati, gube osjećaj kako ne mogu utjecati na vlastitu ocjenu te se tim istodobno povećava zadovoljstvo profesorima i smanjuje strah od ispitivanja i loše ocjene. Ocjena pri tome može poslužiti kao indikator motiviranja na učenje te istodobno utjecati na pozitivan odnos profesora i učenika koji se uočava i kao važan motiv za napredovanje u učenju (Ćoso, 2011). I drugi autori ukazuju na važnost jasnoće kriterija ocjenjivanja. Grgin (2002, prema Kolar Billege, 2012) ističe nedostatak tradicionalnog načina ocjenjivanja u kojemu je profesor i mjerilac i mjerni instrument. Profesor kao mjerni instrument ne bi smio utjecati na rezultat mjerenja što često nije slučaj. To se događa zato što kriteriji ocjenjivanja nisu jasno definirani i ne zna se koliko velikom dijelu nastavnog programa učenik treba udovoljiti pri odgovaranju da bi dobio odgovarajuću ocjenu. Zbog toga među profesorima postoji neujednačenost, odnosno svaki profesor ima svoj kriterij prema kojem ocjenjuje znanje učenika (Ćuk-Djilas i Bagarić, 2014).

Kapac (2008) na temelju svoga istraživanja zaključuje kako profesori uglavnom znaju da je školsko ispitivanje subjektivno, ali nisu svjesni vlastitih pogrešaka u ocjenjivanju. Profesorima se događa da lakše daju negativnu ocjenu učeniku koji već ima negativne ocjene iz drugih predmeta koji su bliski ispitivanom što dovodi učenika u frustrirajuću i stresnu situaciju. Isto tako, na učenikovo odgovaranje velik utjecaj imaju njegove sposobnosti izražavanja što sprečava učenike sa slabije razvijenim sposobnosti da dobiju ocjenu koja odgovara njihovom znanju. Čest slučaj je i korištenje ocjene kao disciplinske mjere u svrhu kažnjavanja određenih ponašanja, što profesori i podržavaju (Kapac, 2008). Ovakav se oblik također odnosi na tradicionalni pristup ocjenjivanju prema kojemu se vjerovalo kako je loša ocjena dobar motiv učenicima da povećaju trud. Danas je zastupljeno mišljenje kako loša ocjena samo ponekad može biti poticajna. Kod učenika koji često dobivaju loše ocjene, takav oblik „kažnjavanja“ pokazuje se kao izrazito nepotican te smanjuje motivaciju učenika i njegovo vjerovanje kako može postići dobre rezultate. Najbolja motivacija učeniku je dobra ocjena i pohvala. Problemi nastaju čim učenici osjećaju kako njihov trud i rad nije adekvatno nagrađen (Ćoso, 2011).

Navedeno upućuje na važnost promjene u praćenju i ocjenjivanju kako bi se uspostavio sustav koji mogu pratiti i učenici te koji će smanjiti nezadovoljstvo učenika dajući im sigurnost objektivnog i pravednog ocjenjivanja.

4. Povezanost odnosa s profesorima i problemi u školi

Dosadašnji tekst ukazao je na važnost uloge profesora u školskom okruženju koji za učenike predstavlja bitnog suradnika u obrazovanju i razvoju. Svojim kompetencijama i osobnošću, odnosno svojim ponašanjem profesori oblikuju proces učenja, nastavu te odnos s učenicima, to jest, jedni su od glavnih stvaratelja školskog ozračja i imaju velik utjecaj na ponašanje učenika, njihov odnos prema školi, učenju te odnos prema profesorima.

U ovom dijelu teksta, bit će prikazano kako neadekvatan odnos s profesorima te negativan doživljaj profesora može utjecati na određena ponašanja učenika i probleme u školi. U svrhu toga, spomenut će se školski neuspjeh koji se često povezuje sa smanjenjem privrženosti školi te napuštanjem škole. Navedeno se može povezati s rizikom za nastanak problema u ponašanja zbog čega proizlazi važnost osvrta na isto. Bitno je reći da na spomenute poteškoće u školi utječu mnogi čimbenici, no naglasak ovog teksta je na odnosu profesora i učenika čija kvaliteta, između ostalog, može utjecati na pojavljivanje spomenutih poteškoća.

4.1. Školski neuspjeh i problemi u ponašanju

Školski uspjeh može se definirati kroz dvije perspektive: unutarnju i vanjsku perspektivu. Vanjska perspektiva se odnosi na akademski uspjeh, odnosno na školske ocjene, a unutarnja perspektiva odnosi se na unutarnji doživljaj djece, to jest na subjektivnu procjenu vlastitog uspjeha na akademskom, osobnom i interpersonalnom planu (Bašić i Kranželić-Tavra, 2004). Školski neuspjeh može postati osobna bol povezana sa školom (Wood, 2001, Kranželić-Tavra i Bašić, 2005, prema Jeđud i Lebedina-Manzoni, 2008) te se reakcije na neuspjeh manifestiraju na različite načine. Zubak (2003, prema Bašić i Kranželić-Tavra, 2004, govori o agresivnom gledištu (mržnja prema školi, nastavnicima i školskim predmetima), rezignaciji (smanjenje ambicija, pasivnost i apatičnost), povlačenju u sebe (bježanje u sanjarenje ili druge aktivnosti koje kompenziraju neuspjeh) te regresiji (infantilni oblici ponašanja). Na temelju vlastitog istraživanja Jeđud i Lebedina-Manzoni (2008) ističu kako učenici školski neuspjeh povezuju s negativnim doživljajem škole, povezanim s bježanjem iz škole, negativnim doživljajem učenja te lošim odnosom s profesorima i vršnjacima. Školski neuspjeh može biti i razlog preranog napuštanja škole te odlazak na tržište rada bez dovoljno stečenih znanja i vještina (Psacharopoulos, 2007, prema Mikas, 2012). U Hrvatskoj se provodi opsežno kvalitativno i kvantitativno istraživanje metodama fokus grupa i anketnog istraživanja s ciljem dobivanja znanja o odrednicama napuštanja škole. U istraživanju su

sudjelovali mladi bez završene srednje škole, srednjoškolski profesori, roditelji srednjoškolaca te srednjoškolci. Pri tome, mladi navode loš školski uspjeh, manjak motivacije i interesa za školu te neke obiteljske čimbenike, dok profesori uz nezainteresiranost i nemotiviranost učenika, između ostalog navode neodgovornost roditelja koji bi se trebali više posvetiti obrazovanju djeteta (Ferić, Milas i Rihtar, 2010).

Povezanost školskog uspjeha, odnosno neuspjeha i privrženost školi je veoma značajna, budući da mnogi autori privrženost školi ističu bitnim zaštitnim čimbenikom za razvoj problema u ponašanju (Mihić, Novak i Bašić, 2010). U istraživanju kojeg su proveli Vrselja, Sučić i Franc (2009) privrženost školi se ističe kao značajan zaštitni čimbenik razvoja antisocijalnog ponašanja. Dosadašnja istraživanja u Hrvatskoj potvrđuju opći školski uspjeh kao značajan rizičan čimbenik za pojavu antisocijalnog ponašanja starijih adolescenata i srednjoškolaca (Ajduković, 1988, Šakić i sur., 2002, Ajduković i sur., 2008, prema Vrselja, Sučić i Franc, 2009).

4.1.1. Primjer istraživanja školskog uspjeha - povezanost s doživljajem profesora

U istraživanju uzroka školskog uspjeha, odnosno neuspjeha, Brammer (2011) kvalitativnom analizom dobiva podatke u kojima učenici svoj školski uspjeh, kao i neuspjeh, najviše povezuju s profesorima, dok ga značajno manje povezuju sa sobom, roditeljima ili okruženjem. Učenici svoj školski uspjeh vezan za profesore povezuju s ljubaznošću, autoritetom, pravednim ocjenjivanjem, odabirom interesantnih tema za nastavu, kompetentnošću te uvažavanjem učenika. S druge strane, školskom neuspjehu doprinosi nemotiviranost profesora za učenike, nepravedno ocjenjivanje, nepravedno ponašanje, nekompetentnost, neljubaznost, favoriziranje pojedinih učenika. Kvaliteti nastave doprinosi uporaba različitih metoda poučavanja, dobra komunikacija, pozitivna razredna klima te transparentnost, odnosno kvalitetu nastave narušava nezanimljivo koncipirana nastava, netransparentnost u nastavi i provjeri znanja, preopterećivanje učenika te nestrukturiran rad u grupi (Brammer, 2011). Neophodno je spomenuti da na školski uspjeh, odnosno neuspjeh utječu mnogi čimbenici. Rezultati kvalitativnog istraživanja kojeg je provela Kavić (2015) u trima osnovnim školama u Zagrebu, pokazuju kako su s jedne strane motivirani profesori, zanimljiva nastava s različitim metodama i pristupima te pravedno ocjenjivanje čimbenici koji doprinose školskom uspjehu, dok s druge strane, nemotivirani profesori, subjektivnost u ocjenjivanju te neujednačenost kriterija među profesorima u ocjenjivanju demotivira učenike.

I rezultati prethodno opisanog stranog istraživanja upućuju na povezanost uspjeha s profesorom kao bitnim čimbenikom. Brammer (2011) ističe kako se ovakvim istraživanjima dobiva šira slika i uvid u perspektivu učenika što je temelj za moguće djelovanje na poboljšanje školskog uspjeha, odnosno reduciranje školskog neuspjeha kod učenika.

5. Važnost istraživanja perspektive učenika

Imajući za cilj uvid u doživljaj odnosa između profesora i učenika, bitno je uzeti u obzir njihove perspektive. Način na koji učenici doživljavaju profesore utječe na mnoga područja u tijeku obrazovanja te određuje njihovo ponašanje. Njihov doživljaj određivat će učenje, nastavu i cjelokupnu školsku klimu. U literaturi se spominju pojedini bitni elementi koji određuju doživljaj profesora od strane učenika, a odnose se na njihove interakcije i komunikaciju, pristup profesora nastavi, stil rukovođenja te način ocjenjivanja. Sve navedeno utječe na njihov međusobni odnos koji se u zadnje vrijeme ističe kao bitan čimbenik obrazovanja i razvoja mlade osobe. Fromm (1987, prema Behrens, 2010) upućuje na to kako su problemi i poteškoće u nastavi povezane s time da profesori u većini slučajeva nemaju jasnu predodžbu o perspektivi učenika. Upravo su profesori oni koji svoje djelovanje usklađuju s pretpostavkom perspektive učenika (Randoll, 1995, prema Behrens, 2010). U objašnjenju problema učenika potrebno je ne donositi prerane zaključke bez uzimanja u obzir njihove perspektive što je čest slučaj (Holtappels, 1986, prema Behrens, 2010). Profesori bi u vezi s tim trebali „vježbati“ preuzimanje učeničke perspektive kako bi uspostavili i kontakt s učenicima (Köppe i Schmidt, 1994, prema Behrens, 2010). Kako navodi Randoll (1995, prema Behrens, 2010) neophodno je da profesori svoje pretpostavke o tome što učenici misle ponovno preispitaju u skladu s izjavama samih učenika. Svrha toga je svakako mogućnost djelovanja na ponašanje učenika te rad u skladu s interesima i potrebama učenika. U praksi nije čest slučaj da se profesori i učenici uspješno nose s međusobnim perspektivama, pri čemu Petillon (1987, prema Behrens, 2010) ističe kako se mišljenja i stavovi kako profesora tako i učenika često i ne otkrivaju te ne tematiziraju što onda isključuje i mogućnost njihova slaganja. Način na koji se učenici osjećaju u školi te kako vide svoje profesore, te s druge strane, koliko profesori imaju uvid u perspektivu učenika, predstavlja smjernice za daljnji rad na tom području. Ne samo da uvid u perspektivu učenika može profesorima pomoći da preispitaju svoje pretpostavke, nego i upotreba povratnih informacija učenika u nastavi, doprinosi učenju samoopažanja i refleksije kod učenika (Helmke i sur., 2009, prema Behrens,

2010). Ipak, zajedničko reflektiranje profesora i učenika o procesima nastave i učenja još nije uključeno u školsku svakodnevicu (Kämpfe, 2009, prema Behrens, 2010).

Na temelju literature, uvid u odnos profesora i učenika izrazito je bitan u srednjoj školi koja predstavlja važnu prekretnicu u životu mlade osobe na putu k osamostaljivanju. Promjene koje obilježavaju to razdoblje te promjene u podučavanju i pristupu profesora nastavi i učenicima zahtijevaju bolji uvid u događanja i odnose u školi koja ima važnu ulogu u razvoju učenika te je zaštitni čimbenik za razna rizična ponašanja.

6. Problem istraživanja

6.1. Opis problema

Škola kao institucija, nakon obitelji, zauzima važno mjesto u razvoju i socijalizaciji djeteta. Odgojno-obrazovni ciljevi postižu se unutar školskog okruženja pri čemu glavnu ulogu imaju profesori i sami učenici. Oni su glavni akteri ovog sustava koji aktivno surađuju i stvaraju školsko ozračje te događanja i interakciju unutar njega. Jedan od glavnih činitelja obrazovnih postignuća učenika te općenito doživljaja škole i profesora su kompetencije samih profesora (Jurić, 2007, prema Lončarić i Pejić Papak, 2009). Uz teorijska i stručna znanja, kao bitan čimbenik ističe se dobro ostvarena komunikacija na relaciji profesor-učenik koja se očituje povjerenjem, razumijevanjem te spremnosti za pomoć od strane profesora (Puzić, Baranović i Doolan, 2011). Mnogi autori upućuju na važnost kompetencija profesora koji svojim ponašanjem oblikuju proces učenja, nastavu te odnos s učenicima, odnosno kao jedni od glavnih stvaratelja školskog ozračja imaju velik utjecaj na ponašanja učenika, njihov odnos prema školi, učenju te odnos prema profesorima.

6.2. Svrha istraživanja

Uvid u doživljaj profesora od strane učenika te procjenu njihove perspektive od strane profesora provodi se sa svrhom prepoznavanja poteškoća, problema i očekivanja učenika u odnosu na rad profesora te uvid samih profesora u učeničku perspektivu. Svrha istraživanja ogleda se u poticanju promišljanja i dijaloga između profesora i učenika s ciljem unaprjeđenja kvalitete nastave i odnosa u školi.

6.3. Istraživačka pitanja

U skladu s problemom i svrhom istraživanja definirana su istraživačka pitanja te ciljevi istraživanja.

Pitanja na koja se želi dobiti odgovor ovim istraživanjem su:

- Kako učenici vide rad svojih profesora i interakciju na relaciji profesor – učenik?
- Kako učeničku perspektivu procjenjuju profesori?
- U čemu se učenička i profesorska perspektive podudaraju, a u čemu razlikuju te koje implikacije za praksu i istraživanje iz toga proizlaze?

6.4. Ciljevi

Opći cilj: ispitati kako učenici srednje škole doživljavaju svoje profesore te kako profesori procjenjuju da ih učenici doživljavaju.

Specifični ciljevi:

1. Steći uvid u percepciju učenika vezanu za rad i kompetencije profesora te utvrditi njihova očekivanja od profesora.
2. Dobiti uvid kako profesori procjenjuju doživljaj učenika o njima i njihovom radu
3. Utvrditi ključne elemente u radu profesora i interakciji s učenicima iz obje perspektive

7. Metode istraživanja

7.1. Opis sudionika

U istraživanju je sudjelovalo 5 učenika te 5 profesora jedne srednje škole iz Odžaka. Uzorak sudionika učenika je namjeran, a korištena je metoda snježne grude. Metoda snježne grude provedena je na način da sam učeniku kojeg poznajem predstavila nacrt istraživanja te ponudila sudjelovanje u fokus grupi. Učenik je dalje informirao prijatelja iz razreda koji je iste informacije prosljedio poznanicima iz drugih razreda. Nakon toga se formirala grupa od pet učenika koji su bili motivirani za razgovor o temi. U fokus grupi su sudjelovala tri učenika te dvije učenice prvog razreda srednje škole. Uzorak profesora je prigodan te je formiran tako da su profesori pitani za dobrovoljno sudjelovanje. Postoji heterogenost po spolu (4 Ž i 1 M), dobi (26-57 godina), radnom stažu (2-25 godina) te predmetima koje profesori predaju.

7.2. Metode prikupljanja podataka

Metoda prikupljanja podataka je metoda fokus grupe. Metoda fokus grupe uključuje grupnu diskusiju o nekoj zadanoj temi s ciljem poticanja rasprave kojom će se istražiti vrijednosti ili stavovi ispitanika prema nekom problemu ili temi, odnosno razumjeti i objasniti značenja, vjerovanja i kulturu koja utječe na osjećaje, stavove i ponašanja individua (Skoko i Benković, 2009).

U istraživanju su provedene dvije fokus grupe, jedna s učenicima i jedna s profesorima. Provedene su u prostorijama škole. Fokus grupe su provedene odvojeno, dakle posebno s učenicima i posebno s profesorima. Razgovori su trajali oko 45 minuta. Teme na kojima je bio fokus u razgovoru odnosile su se na doživljaj srednje škole, očekivanja učenika, doživljaj pristupa profesora nastavi te odnos s profesorima. Prikaz pitanja koja su postavljena u razgovorima nalaze se u prilog na kraju rada (Prilog: Kodiranje teksta).

7.3. Tijek provođenja istraživanja

Istraživanje je provedeno u prostorijama srednje škole. Fokus grupa s učenicima provedena je u prosincu 2014. godine u sklopu zadatka iz kolegija „Kvalitativni pristupi u socijalnopedagoškim istraživanjima“ koja je nastala metodom snježne grude i bez kontaktiranja uprave škole. Učenici su dragovoljno pristali na sudjelovanje te je uočena motivacija za razgovor o temi. Nakon obrade podataka i prezentacije rezultata javio se interes za daljnjim istraživanjem teme budući da se mogla uočiti potreba za upoznavanjem perspektive profesora. Dodatni razlog je bila visoka motivacija i angažman učenika koji su imali potrebu razgovarati te sami istaknuli želju za iznošenjem podataka njihovim profesorima te interesom za uvid u perspektivu profesora.

Nakon odluke za proširenje istraživanja uključivanjem profesora u svrhu diplomskog rada, uspostavljen je kontakt s tajnicom i ravnateljicom škole te je traženo dopuštenje za provođenje fokus grupe kao i pomoć u pozivu na sudjelovanje. Nakon dobivanja dopuštenja za provođenje istraživanja, uprava je obavijestila profesore iznoseći im svrhu i ciljeve istraživanja koji su se tada mogli dobrovoljno javiti za sudjelovanje u fokus grupi. Jedini problem u izvođenju je bio uvjet da se fokus grupa provede za vrijeme trajanja jednog

školskog sata što je moglo utjecati na mogućnost sudjelovanja nekih profesora s obzirom na njihove školske obveze, kao i na dužinu trajanja i obuhvaćenost svih tema. Ipak, fokus grupa je provedena drugim odlaskom u školu u vrijeme kada su bili slobodni profesori koji bi činili heterogen uzorak po spolu, duljini radnog staža te predmetima koje predaju s ciljem stjecanja boljeg uvida u problem istraživanja.

7.3.1. Tijek provođenja fokus grupe s učenicima

Kako je već spomenuto, fokus grupa s učenicima provedena je ranije u sklopu kolegija na fakultetu. Učenici su dobrovoljno pristali na grupni razgovor o tome kako oni doživljavaju svoje profesore. Prije razgovora, u uvodnom dijelu upoznati su sa samom strukom socijalne pedagogije te im je detaljnije opisan kolegij u svrhu kojeg su pozvani na sudjelovanje. Nadalje, sudionicima je pojašnjena dobrovoljnost njihova sudjelovanja i mogućnost odustajanja, zaštita anonimnosti, razlog potrebe snimanja razgovora radi analize transkripta, način obrade podataka, predviđena dužina trajanja razgovora, mogućnosti ne odgovaranja na određeno pitanje i slično. Isto tako, ponuđena je mogućnost uvida u razgovor i podatke prije njihova prezentiranja na fakultetu kao i mogućnost prezentiranja rezultata u školi ili slanje prezentacije putem e-maila. Nakon dobivanja suglasnosti za sudjelovanje provedena je fokus grupa koja je prošla bez ometajućih čimbenika. Učenici su pokazali interes za temu, odgovarajući konkretno i redom na postavljena pitanja. Sveukupni doživljaj provođenja fokus grupe je pozitivan te je vladala opuštenu atmosfera. Kako je razgovor tekao, učenici su postajali otvoreniji i često su se međusobno dodatno nadopunjavali te razgovarali o temi bez potrebe dodatnog motiviranja za razgovor. Posebno su istaknuli kako bi ih zanimala i perspektiva profesora te su izrazili želju za iznošenje njihovog mišljenja profesorima. Na osnovi toga je jednim dijelom i nastao interes za proširenje ove teme dodatnim istraživanjem u sklopu diplomskog rada. Po prestanku snimanja razgovora, učenici su bili motivirani za daljnji razgovor zanimajući se za fakultet, način studiranja, te su istaknuli važnost razgovora kao i potrebu za češćim sličnim susretima gdje bi mogli iznijeti svoje mišljenje i poteškoće.

7.3.2. Tijek provođenja fokus grupe s profesorima

Provođenje razgovora s profesorima provedeno je na sličan način kao i s učenicima. Profesorima je predstavljena tema i svrha istraživanja te ciljevi i tijek razgovora. Informirala sam ih o provedenoj fokus grupi s učenicima te nastanku interesa za daljnjim istraživanjem zbog čega mi je potreban razgovor s njima o istoj temi. Isto tako im je iznesena važnost obje perspektive te svrha razgovora, odnosno mogućnost promišljanja i dijaloga s učenicima u svrhu poboljšanja nastave i međusobnog odnosa. O načinu provođenja fokus grupe, obradi podataka i uvidu u rezultate, profesori su informirani kao i učenici.

Bitno je istaknuti nekoliko otežavajućih čimbenika koji su se pojavili u tijeku provođenja fokus grupe. Profesorima je bilo teško odgovarati na pitanja iz perspektive učenika što je povećalo rizik da na pojedina pitanja iskazuju svoje osobno mišljenje, a ne procjenjuju kakav je doživljaj učenika, što je bio bit razgovora. Nekoliko puta se dogodilo da su se otvorile mnoge druge teme te je razgovor donekle krenuo u drugom smjeru. Pokazalo se da je vođenje fokus grupe zahtjevno, posebno kada je riječ o razgovoru s profesorima. Potrebne su vještine vođenja i reagiranja u pojedinim trenucima poteškoća jer je profesore trebalo bolje usmjeravati i strukturirati kada bi se odmaknuli od teme ili davali odgovore koji se ne odnosi na postavljeno pitanje. Zbog unaprijed rečenog, veću pažnju trebalo je posvetiti analizi podataka i zadržavanju na istraživačkim pitanjima, odnosno, nisu svi odgovori bili iskoristivi za analizu.

Otežavajući čimbenik na kojeg se nije moglo utjecati je svakako mjesto i vrijeme izvođenja fokus grupe. Kako su profesori bili u mogućnosti sudjelovati u vrijeme trajanja jednog školskog sata, vrijeme razgovora se trebalo uskladiti s time što je donekle onemogućavalo da se svi sudionici nesmetano posvete temi. Tijekom razgovora su uslijedila i dva ometanja ulaskom drugih profesora u zbornicu što je također moglo utjecati na koncentraciju sudionika. Navedeni čimbenici utječu na sveukupni doživljaj razgovora koji je pomalo neorganiziran te pod vremenskim pritiskom. Prednost fokus grupe je svakako struktura sudionika koja omogućuje različite stavove i iskustva profesora o temi. Nakon razgovora, profesori su inzistirali na kratkom iznošenju rezultata fokus grupe s učenicima. Zbog vremenskog pritiska nije bilo mogućnosti za komentiranje iznesenih rezultata, ali je dogovoreno da će im diplomski rad biti poslan na čitanje kao i mogućnost ponovnog susreta i razgovora o dobivenim rezultatima.

7.4. Etički aspekti istraživanja

U istraživanju su poštovana sljedeća etička načela: svi sudionici su informirani o svrsi i ciljevima istraživanja, načinu prikupljanja podataka, načinu provođenja fokus grupe uz snimanje razgovora, povjerljivosti podataka, dobrovoljnosti i anonimnosti, mogućnosti odustajanja od sudjelovanja u istraživanju u bilo kojem trenutku, te mogućnosti upoznavanja s rezultatima istraživanja. Sa svim sudionicima je dogovoreno da će dobiti primjer ovoga rada, osobito transkripta, te da postoji mogućnost ponovnog susreta i prezentiranja konačnih rezultata.

7.5. Metoda obrade podataka

Korištena je kvalitativna analiza, kojoj je jedna od osnovnih značajki hipotetičko-induktivna analiza koja podrazumijeva prikupljanje podataka i stvaranje teorije na temelju tih podataka (Wengraf, 2000, prema Jeđud, 2007).

Nakon prikupljanja podataka, razgovori su doslovno prepisivani te se krenulo u analizu podataka. U analizi je korištena tematska analiza. Proučavanjem podataka kroz pitanja koja su postavljena u fokus grupama, određivane su jedinice kodiranja i pripadajući kodovi te su određivane kategorije. U daljnjem koraku povezivale su se srodne kategorije u odgovarajuće teme. Zasebno je analiziran razgovor s učenicima, a zasebno s profesorima te su daljnjom analizom nastale zajedničke teme učenika i profesora što je prikazano zajedno sa svrhom uspoređivanja, dok su zasebne teme prikazane odvojeno. Slijedi prikaz načina kodiranja (tablica 1.).

Tablica 1.: Prikaz kodiranja po pitanjima s izvornim tekstom, kodovima i kategorijama

Kakav pristup nastavi imaju vaši profesori?

Tekst i jedinice kodiranja	Kodovi	Kategorije
<p>Neki profesori imaju <u>dobar pristup</u> i ono, može se reći da se sve <u>nauči na satu</u>, ne mora se uopće kod kuće puno učiti. A neki su stvarno <u>katastrofalni</u>. Nekad se osjećam da bih ja čak bolje predavao od njih. Recimo, <u>dođu na sat, otvore knjigu i pročitaju ono što je bitno i zapišite to i to i to je njihova lekcija</u>. I onda kad nešto ne znaš, kažu da smo to radili, a uopće to nismo shvatili. Ili recimo, dosta njih uopće <u>ne obraćaju pozornost jesi ti to shvatio ili nisi</u>. Njima je samo <u>bitno da odrade svoj sat</u> i to je to.</p>	<p>neki dobar pristup može se naučiti na satu neki profesori loše predaju samo diktiranje iz knjige cilj profesora odraditi lekciju</p>	<p>različite kompetencije profesora za podučavanje nezainteresiranost nekih profesora za nastavu i učenike</p>

8. Rezultati i diskusija

Tematskom analizom definirane su teme, te pripadajući kodovi i kategorije. Rezultati će biti prikazani u odnosu na teme, te će biti uspoređeni s literaturom. Analizom podataka dobivene su zajedničke teme učenika i profesora te zasebne teme, kako kod učenika tako i kod profesora. Slijedi prikaz tema i rezultata fokus grupe s učenicima, zatim profesorima, a nakon toga prikaz zajedničkih i zasebnih tema. Kodiranje s izvornim tekstom nalazi se u prilogu na kraju rada (Prilog: Kodiranje teksta).

8.1. Teme, kategorije i rezultati fokus grupe s učenicima

Slijedi prikaz tema i kategorija te kratki opis rezultata fokus grupe s učenicima. Dobivene su sljedeće teme: **DOŽIVLJAJ SREDNJE ŠKOLE, OČEKIVANJA OD SEBE I PROFESORA, DOŽIVLJAJ PRISTUPA PROFESORA NASTAVI, ODNOS S PROFESORIMA, KARAKTERISTIKE DOBROG PROFESORA, OCJENJIVANJE, DOŽIVLJAJ RAZGOVORA.**

○ DOŽIVLJAJ SREDNJE ŠKOLE

Tema **Doživljaj srednje škole** uključuje kategorije:

- doživljaj razlike u odnosu na OŠ
- prednosti SŠ, nedostaci SŠ
- zadovoljstvo izborom škole
- adaptacija na zahtjeve SŠ i pomoć nekih profesora
- neosjetljivost škole na probleme učenika

Iskustva učenika se protežu od pozitivnih (više dogovora, manje pravila) do negativnih iskustava, odnosno doživljaja (teže gradivo, previše obveza, manje prava, prevelik autoritet profesora i drugo). Problem kojeg ističu je nemogućnost pozivanja na prava učenika te nereagirane škole na probleme učenika. Svi su ipak zadovoljni izborom škole te ističu postupno prilagođavanje zahtjevima srednje škole.

○ OČEKIVANJA OD SEBE I PROFESORA

Kod teme **Očekivanja od sebe i profesora** izdvojene su sljedeće teme:

- SŠ bolja od očekivanog
- uspjeh bolji od očekivanog
- lošiji uspjeh zbog zahtjevnosti škole
- odnos i komunikacija s profesorima lošiji od očekivanog
- očekivanja većih prava učenika zbog više dobi

U ovoj temi dobivene kategorije ukazuju na razlike u ispunjenju očekivanja koje se odnose na učenike i njihov uspjeh. Tako su pojedini učenici zadovoljni uspjehom koji im je bolji od očekivanog, dok drugi ističu kako su očekivali bolji uspjeh, no zbog zahtjevnosti škole nisu uspjeli ispuniti svoja očekivanja. Rezultati pokazuju kako se očekivanja učenika od profesora dolaskom u srednju školu uglavnom nisu ispunila zbog loše interakcije i odnosa s profesorima. Učenici su očekivali bolju komunikaciju s profesorima te veća prava učenika.

○ DOŽIVLJAJ PRISTUPA PROFESORA NASTAVI

Tema **Doživljaj pristupa profesora nastavi** sadrži najviše kategorija u odnosu na ostale teme. Dobivene su sljedeće kategorije:

- različite kompetencije profesora za podučavanje
- pripremljenost i kompetentnost profesora za nastavu
- motivirani profesori motiviraju učenike
- korištenje raznovrsnih načina poučavanja motivira učenika
- nezainteresiranost nekih profesora za nastavu i učenike
- nedovoljna predanost nastavi
- nemotivirani profesori demotiviraju učenike
- poteškoće u učenju zbog načina predavanja profesora
- neusklađenost u prenošenju i traženju znanja
- nedostatak ili neprimjereni materijali za učenje
- kažnjavanje učenika ispitivanjem
- iskorištavanje pozicije moći profesora
- prenošenje osobnih problema na nastavu i učenike

Pristup profesora nastavi iz perspektive učenika proteže se od pozitivnog doživljaja do negativnog doživljaja. Učenici prepoznaju profesore koji dobro objašnjavaju gradivo i oblikuju nastavu kroz različite metode poučavanja čime motiviraju učenike na rad te im olakšavaju učenje. Dobiveno je znatno više kategorija koje ukazuju na nezadovoljstvo učenika i negativan doživljaj pristupa profesora nastavi. Navedeno se odnosi na pristup i metode u poučavanju koje demotiviraju učenike te na ponašanje profesora i njihov odnos prema nastavi i učenicima (nezainteresiranost, iskorištavanje moći, kažnjavanje ispitivanjem, prenošenje osobnih problema i drugo).

Poruka učenika je da motivirani profesori motiviraju učenike i obrnuto, pristup u kojemu su profesori nemotivirani, nepripremljeni te nezainteresirani za nastavu i učenike demotivira i same učenike za rad te utječe na njihov doživljaj profesora.

○ **ODNOS S PROFESORIMA**

Tema **Odnos s profesorima** uključuje sljedeće kategorije:

- reciprocitet u odnosu
- arogantno i nezainteresirano ponašanje profesora prema učenicima
- profesori se samo pozivaju na svoju moć autoriteta
- sklonost profesora pojedinim učenicima
- važnost poznavanja učenika poimence
- mlađi profesori zainteresiraniji

Rezultati ukazuju na uglavnom negativan doživljaj odnosa s profesorima. Odnos najviše narušava arogantno i nezainteresirano ponašanje profesora prema učenicima, favoriziranje nekih učenika te prevelika moć profesora. Pozitivan doživljaj odnosi se na profesore koji pokazuju interes za učenike pamteći im imena što se ponajviše odnosi na mlađe profesore.

○ **KARAKTERISTIKE DOBROG PROFESORA**

Tema koja je također šire elaborirana od strane učenika je teme **Karakteristike dobrog profesora** te uključuje sljedeće kategorije:

- kompetencije u objašnjavanju gradiva
- pravednost u ocjenjivanju
- ravnoteža između zahtjeva profesora i pružanja znanja učenicima
- interes za rad i sa slabijim učenicima

- sposobnost motiviranja učenika za gradivo
- važnost pripremljenosti profesora za predavanje
- važnost kvalitetnog predavanja i postupanja profesora prema učenicima
- pravednost profesora
- komunikativnost i uvažavanje mišljenja učenika
- ravnopravnost i poštivanje učenika
- jednako ponašanje prema svim učenicima

Rezultati pokazuju kako je za učenike dobar profesor onaj koji posjeduje stručno znanje i kompetentnost u nastavi, ali i osobnost kojom će doprinijeti boljem odnosu s učenicima. Dakle, tema sadrži kategorije koje se odnose na ponašanje i odnos profesora prema učenicima te njihov pristup nastavi. U nastavi je učenicima bitna pripremljenost, dobro objašnjavanje gradiva, profesor koji motivira učenike za gradivo, pravedno ocjenjivanje i druge karakteristike koje ukazuju na kvalitetno predavanje i postupanje profesora prema učenicima na nastavi. Karakteristike dobrog profesora koje doprinose boljem odnosu s učenicima odnose se na nepravednost profesora, dobre komunikacijske vještine, jednako postupanje prema svim učenicima te uvažavanje njihovog mišljenja.

○ **OCJENJIVANJE**

Temu **Ocjenjivanje** čine sljedeće kategorije:

- kriterij ocjenjivanja nije znanje
- nepravedno ocjenjivanje
- netransparentnost u ocjenjivanju narušava povjerenje i odnose

Ova tema pokazala se kao značajna u doživljaju profesora od strane učenika. Rezultati upućuju na nezadovoljstvo učenika načinom ocjenjivanja profesora. Negativna iskustva s načinom ocjenjivanja narušavaju odnos s profesorima i utječu na negativan doživljaj učenika. Iz perspektive učenika, ocjenjivanje je često nepravedno te često nije stvarni pokazatelj znanja učenika. Subjektivnost profesora u ocjenjivanju te često nejasno dobivanje ocjena narušava odnos s profesorima i demotivira učenike.

○ DOŽIVLJAJ RAZGOVORA

Dobivene su sljedeće kategorije:

- važnost informiranja profesora o mišljenju učenika
- važnost razgovora za učenike
- razgovor nema smisla zbog nezainteresiranosti profesora
- nedostatak uvida profesora u važnost odnosa s učenicima

Rezultati ove teme ukazuju na zadovoljstvo učenika provedenim razgovorom te potrebom da se uključe i profesori. Iako nalaze smisao razgovora za sebe, smatraju kako on nema značaj za profesore te ponovno ističu nezainteresiranost profesora za učenike i njihove mišljenje kao bitnom problemu u odnosu s profesorima.

8.2. Teme, kategorije i rezultati fokus grupe s profesorima

Slijedi prikaz tema, kategorija te kratki opis rezultata fokus grupe s profesorima. Dobivene su sljedeće teme: **DOŽIVLJAJ SREDNJE ŠKOLE, OČEKIVANJA OD SEBE I PROFESORA, DOŽIVLJAJ PRISTUPA PROFESORA NASTAVI, ODNOS S PROFESORIMA, KARAKTERISTIKE DOBROG PROFESORA, UTJECAJ KARAKTERISTIKA UČENIKA NA DOŽIVLJAJ PROFESORA, PODUDARANJE UČENIČKE PERSPEKTIVE I DOŽIVLJAJA SEBE KAO PROFESORA.**

○ DOŽIVLJAJ SREDNJE ŠKOLE

Temu **Doživljaj srednje škole** čine sljedeće kategorije:

- doživljaj različitosti osnovne i srednje škole
- prednosti SŠ
- razlike u odnosu na OŠ
- zadovoljstvo izborom škole
- teža adaptacija 1.razreda i obrtničkih odjeljenja
- nužnost vremena za adaptaciju

Iz perspektive profesora, učenici primjećuju razlike dolaskom u srednju školu u odnosu na osnovnu školu. Rezultati ukazuju na pozitivan doživljaj srednje škole. Profesori procjenjuju kako su konkretnost oko ispitivanja, uvažavanje učenika, dogovor i usklađivanja testova i drugo, prednosti srednje škole koje učenici doživljavaju. Razlike s kojima se susreću u odnosu

na osnovnu školu svakako je teže gradivo, nemogućnost odgađanja testova te slabije ocjene nego u osnovnoj školi što utječe na početne poteškoće u prilagođavanju učenika na zahtjeve srednje škole i zahtijeva vrijeme za adaptaciju.

○ **OČEKIVANJA OD SEBE I PROFESORA**

Temu **Očekivanja od sebe i profesora** čine kategorije:

- očekivanje znanja
- očekivanje popuštanja i tolerancije na razna ponašanja
- velika očekivanja od profesora

Mišljenje je profesora kako se očekivanja učenika dolaskom u srednju školu svakako odnose i na dobivanje znanja, no uglavnom učenici očekuju popustljiv pristup i odnos profesora prema njima. Doživljaj profesora je da učenici previše od njih očekuju.

○ **DOŽIVLJAJ PRISTUPA PROFESORA NASTAVI**

Kod teme **Doživljaj pristupa profesora nastavi** dobivene su sljedeće kategorije:

- korištenje raznovrsnih načina poučavanja motivira učenike
- važnost uvažavanja mišljenja učenika
- prepreke za novije metode poučavanja
- nedostaci grupnog rada
- neprihvatanje novijih metoda poučavanja
- usvajanje znanja i motivacija je zadatak učenika
- razlike u pristupu profesora OŠ i SŠ
- pristup ovisi o profesoru
- problem različitog pristupa nastavi
- potreba za rješenjem
- adaptacija učenika na različite pristupe

Rezultati ukazuju na različita mišljenja profesora o tome kako učenici doživljavaju njihov pristup nastavi. Dio profesora prepoznaje važnost novijih metoda poučavanja koje su poželjne kod učenika, dok dio profesora zanemaruje mišljenje učenika ističući privrženost dosadašnjem pristupu. Dakle, stavovi profesora se kreću od prihvatanja do odbijanja promjene u pristupu nastavi. Manji dio profesora koji prepoznaju važnost novijih metoda u poučavanju, koje uključuju aktivno sudjelovanje učenika kroz projekte, igre, grupni rad i

slično, ističu prepreke na razini škole za provođenje istog. Profesori koji odbijaju uvesti promjene u strukturiranju nastave objašnjavanju to nedostacima novih metoda poučavanja koje omogućavaju nerad pojedinih učenika. Stoga je i dalje prisutno dominantno predavanje profesora dok je sve ostalo zadatak učenika. Profesori poručuju kako postoji potreba za promjenom, budući da različiti pristupi i neusklađenost profesora dovode do problema u nastavi.

○ **ODNOS S PROFESORIMA**

Temu **Odnos s profesorima** čine kategorije:

- pozitivan odnos s profesorima
- dostupnost pomoći učenicima od strane profesora
- reciprocitet u odnosu
- odnos ovisi više o učeniku
- nedostatak objektivnosti i uvida u vlastite pogreške kod učenika
- nepostojanje uvida u vlastito ponašanje kod učenika
- stalno ponovno inzistiranje na poštivanju pravila troši vrijeme i odnos
- potreba za rješavanjem problema i iskazivanjem mišljenja učenika

Rezultati ukazuju na procjenu pozitivnog doživljaja odnosa s profesorima od strane učenika. U ovoj temi, poruka profesora je da odgovornost za odnos između učenika i profesora imaju učenici. Reciprocitet u odnosu opisuju na način da ponašanje učenika, kojeg karakterizira nedostatak objektivnosti i uvida u vlastite pogreške, utječe na ponašanje profesora. Dakle, loše ponašanje učenika utječe na loš stav profesora prema njima. Profesori procjenjuju kako učenici doživljavaju nejednako ponašanje profesora prema njima, no ne slažu se s time. Iz perspektive profesora, doživljaj favoriziranja je neosnovan, budući da se profesori korektno odnose prema svima. Poruka profesora je da je rješenje kako bi se razjasnile nesuglasice u komunikaciji i odnosu, odnosno da je potrebno da učenici iznesu svoje mišljenje, ali to često nije slučaj.

○ **KARAKTERISTIKE DOBROG PROFESORA**

U temi **Karakteristike dobrog profesora** dobivene su sljedeće kategorije:

- dobivanje dobrih ocjena uz minimalni trud
- učenici vole profesore koji im popuštaju
- fleksibilnost u pravilima
- ocjene kao prioritet
- nemotivirani učenici vole nemotivirane profesore
- važnost komunikacije i uvažavanja mišljenja učenika
- jednako postupanje prema svim učenicima

U procjeni karakteristika dobrog profesora, profesori pretežito ukazuju na osobine i ponašanja profesora koje omogućuju nerad učenika te ih smatraju poželjnim od strane učenika (popustljiv pristup profesora u nastavi, ocjenjivanju i odnosu s učenicima), dok manji dio profesora prepoznaje i neke pozitivnije osobine koje su poželjne. U tom kontekstu, pojedini profesori dobru komunikaciju, uvažavanje mišljenja učenika te jednako postupanje prema svim učenicima procjenjuju kao bitne osobine profesora iz perspektive učenika.

○ **UTJECAJ KARAKTERISTIKA UČENIKA NA DOŽIVLJAJ PROFESORA**

Dobivene kategorije su:

- utjecaj obitelji na karakteristike učenika
- utjecaj obiteljske situacije na ponašanje
- preuzimanje roditeljskih modela ponašanja
- nedostatak prosocijalnih vrijednosti

U ovoj temi profesori opisuju čimbenike koji utječu na doživljaj učenika. Dobiveno upućuje na to da glavni utjecaj na doživljaj učenika ima obitelj, odnosno roditelji. Odgoj, ponašanje roditelja te situacija kod kuće oblikuje i ponašanje učenika, njihov stav prema školi pa tako i njihov doživljaj profesora.

○ **PODUDARANJE UČENIČKE PERSPEKTIVE I DOŽIVLJAJA SEBE KAO PROFESORA**

Ovu temu čine sljedeće kategorije:

- neznanje o učeničkoj perspektivi
- pretpostavljanje pozitivnog doživljaja
- reciprocitet u odnosu određuje doživljaj učenika
- važniji vlastiti stav nego prihvatanje od strane učenika
- važnost odgojne uloge škole

Rezultati ove teme poručuju kako nedostaje uvid profesora u učeničku perspektivu. Dok jedni pretpostavljaju pozitivan doživljaj, drugi pokazuju ravnodušnost prema doživljaju učenika dajući prednost vlastitom stavu.

8.3. Zajedničke teme

Zajedničke teme nastale analizom podataka su:

- **DOŽIVLJAJ SREDNJE ŠKOLE**
- **OČEKIVANJA OD SEBE I PROFESORA**
- **DOŽIVLJAJ PRISTUPA PROFESORA NASTAVI**
- **ODNOS S PROFESORIMA**
- **KARAKTERISTIKE DOBROG PROFESORA**

8.3.1. Doživljaj srednje škole

Tema **Doživljaj srednje škole** sadrži podatke doživljaja srednje škole nakon prelaska iz osnovne škole te usporedbu škola kao i adaptaciju na srednju školu. U tablici 2. Prikazane su dobivene kategorije s pripadajući kodovima.

Tablica 2.: Prikaz kategorija i kodova na temu **Doživljaj srednje škole**

UČENICI		PROFESORI	
KATEGORIJE	KODOVI	KATEGORIJE	KODOVI
doživljaj razlike u odnosu na OŠ	-čudno u početku - drugačije -odnos profesora i učenika drugačiji	doživljaj razlike u odnosu na OŠ	- velika razlika - razlika mora biti
prednosti SŠ	-dogovor -manje pravila	prednosti SŠ	-konkretnije/predvidljivo -orijentacija na pismena ispitivanja -bolje u odnosu na OŠ - dosljednost u održavanju dogovorenih rokova - dogovor i usklađivanje profesora oko ispitivanja -u SŠ se gleda na potrebe učenika -uvažavanje dobi učenika -stav prema učenicima kao prema poluodraslima
nedostaci SŠ	- gradivo je teže - manja prava učenika - veći autoritet profesora - previše obveza - profesori glavni - teško gradivo i puno učenja	razlike u odnosu na OŠ	- SŠ teža nego OŠ -nema odgađanja testova -teže gradivo -slabije ocjene nego u OŠ - disciplina u OS i SŠ različita
zadovoljstvo izborom škole	- zadovoljan - zadovoljna školom	zadovoljstvo izborom škole	- učenici pretežno zadovoljni izborom

adaptacija na zahtjeve SŠ i pomoć nekih profesora	- s vremenom se naviknuli - prilagodba bez problema - neki profesori manje zahtjevni i ne opterećuju učenike	nužnost vremena za adaptaciju	- prilagodba duže traje - tijekom godina napreduju - prilagodba na SŠ barem 1 godinu
neosjetljivost škole na probleme učenika	- kršenje prava učenika - prigovori unutar škole su bezuspješni	teža adaptacija 1.razreda i obrtničkih odjeljenja	- teže u obrtničkoj školi jer dođu s lošim ocjenama - teže jer u SŠ moraju zaslužiti ocjenu - kritičan je 1.razred

Učenici iskazuju **doživljaj razlike u odnosu na osnovnu školu** što se posebice odnosi na odnos učenika i profesora koji je drugačiji. Kao **prednosti srednje škole** ističu mogućnost dogovora s profesorima te manje pravila. S druge strane, osjećaju se preopterećeni obvezama, težim gradivom i većom količinom učenja, što ističu kao **nedostatke srednje škole**. Doživljaj je učenika da su njihova prava manja te da profesori imaju veći autoritet („*Učenici imaju manje prava. Profesori imaju veći autoritet kojeg nitko ne može narušiti*“). Ipak izražavaju **zadovoljstvo izborom škole te adaptaciju i pomoć nekih profesora** tako da su se vremenom naviknuli na zahtjeve profesora („*Ima par profesora koji nisu baš toliko strogi kao što su neki, ne daju toliko da nas preopterećuju i pokušavaju da nam pomognu, da nam izađu u susret*“).

Profesori procjenjuju **doživljaj razlike u odnosu na osnovnu školu** te ističu kako je takva razlika i neophodna. Prema profesorima učenici kao **prednosti srednje škole** navode konkretnost i predvidljivost te dosljednost, budući da se profesori međusobno usklađuju vezano za ispitivanja (... „*oni nekako kažu kad dođu u SŠ da im je daleko bolje u odnosu na OŠ jer konkretnije znaju kad će odgovarati, koliko se za neki predmet trebaju pripremiti*“/ „*Mi u srednjoj nekako u dogovoru idemo kad će biti ispitivanje. Mi često izlazimo u susret ako se dese dvije, tri provjere, da mi to uskladimo*“). Profesori nadalje procjenjuju da učenici kao prednost navode i odnos profesora prema njima kojeg karakterizira uvažavanje njihove dobi i stav kao prema poluodraslima, navodeći kako se u srednjoj školi gleda na potrebe učenika („*Ovdje su nekako tretirani više kao malo odrasliji u odnosu na OŠ, a to im se sviđa*“/... „*i sviđa im se taj stav prema njima kao prema poluodraslim ljudima*“). **Razlike u odnosu na osnovnu školu** vezane su za težinu srednje škole i nemogućnost odgađanja ispitivanja („*U odnosu na OŠ im jest teže, više se radi, više se uči, obimnije je i ozbiljnije*“/

„E sad, ovdje nema nekog tog odgađanja, ja mislim da oni to u OŠ imaju malo više da nešto odgađaju. Ako je nešto zakazano, onda je zakazano, dobiješ jedinicu, popravljat će i tako to da se drži neki kriterij“). Navedeno profesori potvrđuju činjenicom da dolazi do opadanja ocjena dolaskom u srednju školu. Ipak, ističu **zadovoljstvo izborom škole** kod učenika te **nužnost vremena za adaptaciju**. Prilagodba na zahtjeve srednje škole zahtijeva vrijeme te pokazuje pozitivne rezultate nakon godine dana. Profesori ističu kako je **teža adaptacija 1.razreda i obrtničkih odjeljenja**, navodeći kao problem niske ocjene učenika koji se upisuju u obrtnička odjeljenja što im onda dodatno otežava adaptaciju na zahtjeve srednje škole koji su stroži u odnosu na osnovnu školu („Trebaju njima vremena da se oni prilagode na nas i oni svake godine napreduju kad je to u pitanju“/„Jedna godina minimalno je potrebna u ovim četverogodišnjim, a u ovim trogodišnjim treba više“).

Možemo uočiti slaganje obiju grupa vezano za razlike s kojima se učenici susreću dolaskom u srednju školu u odnosu na osnovnu školu, kao i procjenom zadovoljstva izborom škole. U skladu s literaturom, podaci ukazuju na adaptacijske poteškoće učenika dolaskom u srednju školu koje se ponajviše odnose na težinu gradiva i preopterećenost učenjem i zahtjevima u srednjoj školi koja se s vremenom smanjuje (Kozjak Mikić, 2012). U prvoj temi je uočljiva različita percepcija učenika i profesora vezano za doživljaj njihovog međusobnog odnosa dolaskom u srednju školu. Dok učenici dolaskom u srednju školu primjećuju veći autoritet profesora što im daje doživljaj neuvažavanja, profesori odnos procjenjuju kao prednost srednje škole u odnosu na osnovnu, opisujući ga kao ravnopravan odnos s uvažavanjem njihove dobi i potreba. Također, razlika je vidljiva u tome što učenici, u odnosu na profesore, navode više nedostataka, odnosno manje prednosti srednje škole.

8.3.2. Očekivanja od sebe i profesora

Što su učenici očekivali od sebe i profesora dolaskom u srednju školu te da li su im se ta očekivanja ispunila, kao i procjena učeničkih očekivanja od strane profesora, opisano je u temi **Očekivanja od sebe i profesora**.

Tablica 3.: Prikaz kategorija i kodova na temu **Očekivanja od sebe i profesora**

UČENICI		PROFESORI	
KATEGORIJE	KODOVI	KATEGORIJE	KODOVI
SŠ bolja od očekivanog	- lošija očekivanja	očekivanje znanja	- učenici očekuju znanje
uspjeh bolji od očekivanog	- zadovoljna uspjehom	očekivanje popuštanja i tolerancije na razna ponašanja	- očekuju puštanje -toleriranje svega
usklađenost doživljaja s očekivanim	-doživljaj SŠ u skladu s očekivanjima -bez posebnih očekivanja od profesora zbog ranijeg poznanstva	velika očekivanja od profesora	-očekuju puno od profesora
lošiji uspjeh zbog zahtjevnosti škole	- očekivanje boljeg uspjeha -gimnazija zahtjevnija		
odnos i komunikacija s profesorima lošiji od očekivanog	-očekivanje boljih odnosa učenik-profesor - očekivanje boljeg odnosa i veće komunikativnosti od strane profesora		
očekivanja većih prava učenika zbog više dobi	-veća prava učenika zbog dobi		

Kod ispunjenja očekivanja koja su imali od sebe i profesora učenici navode različite odgovore. Dok neki smatraju **srednju školu boljom od očekivanog** te svoj **uspjeh bolji od očekivanog**, drugi ističu **lošiji uspjeh zbog zahtjevnosti škole** tako da im očekivanja nisu ispunjena. Kategorija **kommunikacija s profesorima je lošija od očekivanog** sadrži podatke o očekivanju boljih odnosa s profesorima u srednjoj školi i boljoj komunikaciji s obzirom da su učenici sada stariji. S tim u vezi, učenici su **očekivali veća prava zbog više dobi** što nije

ispunjeno („Ja sam očekivao bolji odnos profesora i učenika, veću komunikaciju s učenicima i neka veća prava zato što smo odrasliji, stariji i znamo nešto“).

Profesori smatraju da kod učenika s jedne strane postoji **očekivanje znanja**, dok s druge strane postoji i **očekivanje popuštanja i tolerancije**. Smatraju da učenici očekuju puno od profesora, a ujedno zahtijevaju i toleranciju prema njima, što je opisano u kategoriji **velika očekivanja od profesora** („... mislim da djeca očekuju da ih se pušta, da im se gleda kroz prste, da im se svašta nešto tolerira i onda tu često dođe do barijere“/ „Očekuju puno od nas, a očekuju i toleranciju prema njima“).

Na temelju ovih podataka, može se zaključiti kako su učenici očekivali bolju komunikaciju i veće uvažavanje od strane profesora u srednjoj školi, dok profesori smatraju da učenici od njih očekuju popustljivost i toleranciju na neprihvatljiva ponašanja.

8.3.3. Doživljaj pristupa profesora nastavi

U okviru ove teme učenici govore o tome kako doživljavaju nastavu te kakav pristup nastavi imaju njihovi profesori. Profesori procjenjuju doživljaj učenika, s tim da se u okviru ove teme profesori više usmjeravaju na njihov osobni doživljaj vlastitog pristupa te pristupa drugih profesora.

Tablica 4.: Prikaz kategorija i kodova na temu **Doživljaj pristupa profesora nastavi**

UČENICI		PROFESORI	
KATEGORIJE	KODOVI	KATEGORIJE	KODOVI
različite kompetencije profesora za podučavanje	- neki profesori imaju dobar pristup - može se naučiti na satu - neki profesori loše predaju	razlike u pristupu profesora OŠ i SŠ	- učenici primjećuju različiti pristup - stroža pravila u SŠ - u OŠ više toga dozvoljavaju
nezainteresiranost nekih profesora za nastavu i učenike	- cilj profesora odraditi lekciju - samo diktiranje iz knjige	pristup ovisi o profesoru	- razlike u pristupu profesora SŠ međusobno - individualne razlike
pripremljenost i kompetentnost profesora za nastavu	- spremni na satu - smisleno objašnjavanje gradiva	problem različitog pristupa nastavi	- velike razlike u pristupu - neki profesori dopuštaju nerad - neujednačenost pristupa profesora
nedovoljna predanost nastavi	- nepripremljenost	potreba za rješenjem	- treba pronaći rješenje

korištenje raznovrsnih načina podučavanja motivira učenika	-učenje kroz igrice i slike - zanimljivi načina podučavanja doprinose boljem uspjehu	korištenje raznovrsnih načina podučavanja motivira učenike	- različito podučavanje - internet, grupni rad
motivirani profesori motiviraju učenike	- dobra je posvećenost nastavi - važna je motivacija profesora	prepreke za novije metode podučavanja	- nemamo mogućnosti - zanimljivi pristup je otežan
nemotivirani profesori demotiviraju učenike	-nezainteresiranost profesora -očekivanja od učenika da budu motivirani	nedostaci grupnog rada	- grupni rad omogućava nerad nekim učenicima
poteškoće u učenju zbog načina predavanja profesora	- problemi učenja iz knjiga - nedovoljna obrada gradiva iz knjiga	neprihvatanje novijih metoda poučavanja	- privrženost dosadašnjem pristupu
neusklađenost u prenošenju i traženju znanja	- profesori od učenika traže više nego sami znaju/daju	važnost uvažavanja mišljenja učenika	- pitati djecu
nedostatak ili neprimjereni materijali za učenje	-nedostatak knjiga	usvajanje znanja i motivacija je zadatak učenika	- profesori primarno izvršavaju plan -učenje je odgovornost učenika -motivacija je na učenicima
kažnjavanje učenika ispitivanjem	-ispitivanje po kazni	adaptacija učenika na različite pristupe	- prilagodba učenika na pojedinačne pristupe profesora
iskorištavanje pozicije moći profesora	- samovolja i postupanje profesora bez kriterija		
prenošenje osobnih problema na nastavu i učenike	- privatni problemi profesora		

U ovoj temi se uočavaju dosta značajne razlike u razmišljanjima učenika i profesora. Tako učenici vrlo konkretno govore o pripremljenosti i odnosu profesora prema nastavi, o interesu za nastavu i učenike, o motiviranju učenika kroz pristup nastavi, i sve to kroz kompetencije profesora, dok profesori također govore o razlikama među profesorima, ali više kroz pravila i disciplinu te izvršavanje plana, a ne i motivaciju učenika za što smatraju da je odgovornost učenika.

Učenici u nastavi primjećuju različite pristupe profesora, što je vidljivo u podacima kategorije **različite kompetencije profesora za podučavanje** gdje učenici ističu kako neki profesori loše predaju, dok su neki kompetentniji i omogućavaju učenje na satu. U kategoriji **nezainteresiranost nekih profesora za nastavu i učenike te nedovoljna predanost nastavi**, učenici govore o nepripremljenosti pojedinih profesora za nastavu koja se svodi na diktiranje iz knjiga („*Recimo, dođu na sat, otvore knjigu i pročitaju ono što je bitno i zapišu to i to i to je njihova lekcija*”). Profesori kod kojih učenici primjećuju **pripremljenost i kompetentnost** su spremni na satu i smisleno objašnjavaju gradivo. Kategorija **motivirani profesori motiviraju učenike** odnosi se na različite, zanimljive metode podučavanja koje doprinose boljem uspjehu učenika („*Ima recimo dosta profesora koji dođu spremni na sat, koji kod kuće nešto pripreme što će nama predavat u školi. I tako dođu onda i baš sve ispričaju lijepo i odrade lekciju*“/ „*Neki profesori pokušavaju nastavu voditi kroz igru i tako, projekte napraviti i to je jako interesantno, lakše se nauči sve*“/ *Pa meni odgovara kod pojedinih to što se dosta posvete tom satu i nama bude zanimljivije*“).

Negativnom doživljaju doprinosi **neusklađenost u prenošenju i traženju znanja**, načini predavanja zbog **neprimjerenih materijala za učenje, prenošenje osobnih problema profesora** na nastavu te **ispitivanje učenika po kazni** (... „*većinom nam samo podijeli papir i kaže: „Nauči to i sljedeći sat vas pitam*“. Često se naljute zbog nekih sitnica pa se na nas istresaju i za kaznu nas pitaju, a stvarno nismo krivi zato što oni nisu raspoloženi“/ „*Ima mnogo profesora koji probleme koje kod kuće imaju istresaju na nama i liječe svoje frustracije na nama*“).

U pristupu profesora kako ga vide učenici, primjećuju se pojedini aspekti tradicionalnog pristupa kao i aspekti suvremenog pristupa nastavi koji utječu i na pozitivniji doživljaj učenika. U tradicionalnom pristupu profesor ima dominantnu ulogu pri čemu se, u ovom primjeru, nastava svodi na diktiranje iz knjiga te se smatra ograničavajućim faktorom za stjecanje znanja (Woodlief, 2007, prema Arbunić i Kostović-Vranješ, 2007).

Profesori smatraju da učenici **primjećuju razlike u pristupu profesora nastavi** što se najviše odnosi na stroža pravila u srednjoj školi („*Često oni to i kažu da primjećuju*“/ „*...ovdje se ne dozvoljava da jedu na satu i da pije sok, dok drugi dozvoljavaju i onda tu dolazi do problema*“). U ovom dijelu, profesori iznose svoje mišljenje govoreći o **razlikama u pristupu profesora**. Dok se jedni profesori drže određenih pravila na nastavi, neki profesori dopuštaju nerad. Neusklađenost u pristupu nastavi profesora dovodi do problema te se javlja **potreba za rješenjem**. Navedeno se nalazi u sljedećim izjavama profesora („*Ima tu*

znači razlika s OŠ, ali evo i u SŠ ima dosta razlika između profesora i pristupa nastavi, jasno“/ „Svi mi imamo različit pristup nastavi i svi različito odobravamo i to je problem. Tu bi možda trebalo naći neko rješenje“).

Dio profesora se slaže u tome da učenicima odgovara **korištenje raznovrsnih načina podučavanja** („Mislim da im i odgovara kada se koristi internet u nastavi il grupni rad. To im zna biti zanimljivo“). Neki profesori vide nedostatke suvremenijih pristupa nastavi, što se odnosi na **omogućavanje nerada pojedinih učenika**, kao što je to slučaj grupnog rada („Jest, vole oni grupni rad. Ali vole ga zato jer onda jedan u grupi radi, a drugi ništa. To im onda odgovara“). Osim osobnih mišljenja vezanih za ovakav pristup nastavi, profesori ističu i objektivne prepreke za izvođenje nastave na taj način navodeći kako **škola ne može omogućiti takav pristup** kod izvođenja svih predmeta te da se profesori trude uključiti razne metode podučavanja kad god su u mogućnosti. Dio profesora se stoga odlučuje nastaviti sa svojim **dosadašnjim pristupom nastavi** koji uključuje diktiranje učenicima iz knjiga.

Vidljiv je nesklad u mišljenju učenika i profesora vezano za motivaciju na nastavi i u učenju. Nemotiviranost pojedinih profesora za nastavu i učenike koje ima negativan utjecaj na učenje i aktivnost na satu, moguće je objasniti mišljenjem jednog sudionika grupe profesora koji odgovornost za motiviranje nalazi kod učenika te u skladu s tim stavom i oblikuje nastavu („Ja zbog svoje čiste savjesti hoću odraditi plan, a oni što nisu naučili, to je njihov problem. Neka se motiviraju na druge načine“).

Može se zaključiti kako učenici ističu važnost kompetencija i profesionalnosti profesora što ima značajnu ulogu u procjeni profesora (Fichten, 1993, prema Holl, 2007). Ponašanje profesora znatno utječe na ponašanje učenika te određuje motivaciju učenika za rad i aktivnosti (Huitt, 2003, prema Šimić Šašić, 2011) tako da motivacija profesora pridonosi motivaciji učenika, i obrnuto. Pozitivnijem doživljaju učenika pridonijela bi promjena s tradicionalnog pristupa na suvremeni pristup kojeg karakterizira aktivno podučavanje, različite metode podučavanja, uvažavanje svih učenika i njihovih potreba i prava, uvažavanje perspektiva učenika i drugo (McCombs i Whisler, 1997, prema Bezinović, Marušić i Ristić Dedić, 2010).

8.3.4. Odnos s profesorima

Analizom su dobivene kategorije i pripadajući kodovi koji govore o doživljaju odnosa s profesorima te kako profesori procjenjuju taj odnos iz perspektive učenika.

Tablica 6.: Kategorije i kodovi na temu **Odnos s profesorima**

UČENICI		PROFESORI	
KATEGORIJE	KODOVI	KATEGORIJE	KODOVI
reciprocitet u odnosu	- pozitivan prema onima koji su pozitivni	reciprocitet u odnosu	- loše ponašanje utječe na loš stav profesora prema njima - stav učenika prema profesorima određuje stav profesora prema njima
arogantno i nezainteresirano ponašanje profesora prema učenicima i njihovom mišljenju	- arogantnost - neće saslušati - arogantni profesori - umišljenost -ne razmišljanje o djeci	pozitivan odnos s profesorima	- dobar, korektan, otvoren odnos
profesori se samo pozivaju na svoju moć autoriteta	- postupanje profesora samo iz autoriteta - nemoć učenika prema moći profesora	dostupnost pomoći učenicima od strane profesora	- profesori na raspolaganju učenicima - mogu doći i sve pitati
sklonost profesora pojedinim učenicima	- favoriziranje - poznanstvo	pogrešan doživljaj favoriziranja	- nema favoriziranja kako učenici misle -postupanje profesora pretežno korektno -doživljaj učenika je neosnovan
važnost poznavanja učenika poimence	- neki profesori pamte imena učenika - ne trude se zapamtiti učenike	odnos ovisi više o učeniku	- različita postupanja učenika unatoč podjednakom postupanju prema njima
mlađi profesori zainteresiraniji	- bolje osobine mlađih profesora - kreativni i društveni	nedostatak objektivnosti i uvida u vlastite pogreške kod učenika	- profesori objektivniji - premalo objektivnosti kod učenika
		nepostojanje uvida u vlastito ponašanje kod učenika	- učenici gledaju samo na ponašanje profesora - nerealna očekivanja učenika

			- poštovanje pravila učenici vide kao neprihvatanje učenika
		stalno ponovno inzistiranje na poštivanju pravila troši vrijeme i odnos	- učenici ne poštuju pravila
		potreba za rješavanjem problema i iskazivanjem mišljenja učenika	- riješiti problem - učenici ne kažu što misle - traži se mišljenje učenika

U odnosu s profesorima učenici ističu **reciprocitet**. Ponašanje profesora i njihov pristup utječe na ponašanje i odnos učenika prema školi i prema profesorima. Njihov doživljaj je **arogantno ponašanje profesora** te **nezainteresiranost za učenike i njihovo mišljenje** pozivajući se na svoju **moć autoriteta** što narušava i sam odnos („*A ima pojedinih profesora koji su stvarno arogantni i ono, bit će samo kako oni kažu. Najgore je kad te nitko neće saslušati*“/...“ *samo kažu nešto: „Ja sam ovdje profesor, ti nemaš šta sa mnom pričat“ i neće uopće da priča s tobom. Često puta budu u krivu, a ne možeš ništa napraviti i to je najgore*“) Isto tako, odnos narušava **sklonost pojedinim učenicima** od strane profesora („*Svaki profesor ima svoje omiljene učenike iako se to po pravilu ne smije i oni tvrde da smo mi njima svi isti, al zapravo to je tolika laž jer svako favorizira nekog. Barem većina njih*“).U tom kontekstu govore o **arogantnom ponašanju pojedinih profesora** prema njima.

Učenici imaju pozitivniji doživljaj profesora koji se **trude zapamtiti imena učenika**, a **mlade profesore** doživljavaju kao **zainteresiranijim za nastavu i učenike** što doprinosi i samom odnosu („*Na početku godine pola profesora se trudilo zapamtiti naše ime što nam puno znači. No, neki ni dan danas ne znaju moje ime, a znači mi kad netko zapamti moje ime. Neki se uopće to i ne trude*“).

Mišljenje profesora na ovu temu je doživljaj pozitivnog odnosa učenika s profesorima. Navedeno objašnjavaju svojim doživljajem **dostupnosti pomoći učenicima od strane profesora** koji su učenicima uvijek na raspolaganju i daju im mogućnost traženja pomoći. Procjenjuju da postoje učenici koji doživljavaju sklonost profesora prema pojedinim učenicima te su suglasni u tome da se profesori ponašaju korektno prema svim učenicima te

da favoriziranje učenika ne postoji. Profesori prepoznaju **potrebu za rješavanjem problema i iskazivanjem mišljenja učenika**, navodeći kako učenici rijetko kada kažu što misle.

U ostalim dobivenim kategorijama govore o ponašanju učenika koje, prema njihovom mišljenju, utječe na odnos profesor-učenik i određuje ponašanje profesora prema njima. Podaci su navedeni u kategorijama **odnos ovisi više o učenicima, nepostojanje uvida u vlastito ponašanje kod učenika te nedostatak objektivnosti i uvida u vlastite pogreške kod učenika**. Kroz navedene kategorije profesori opisuju nerealna očekivanja učenika te njihovo usmjeravanje isključivo na ponašanje profesora. U svemu tome nedostaje uvid u vlastito ponašanje i pogreške, odnosno oni procjenjuju profesore kao dosta objektivnije nego učenike u određenim situacijama. Iako postoje individualne razlike u ponašanju učenika, profesori, kao i učenici, ističu **reciprocitet u odnosu**, ali sa svoga stajališta. Stoga, loše ponašanje učenika utječe na loš stav profesora prema njima te određuje i njihov međusobni odnos. Prema tome, odnos ovisi više o učenicima, budući da se profesori jednako ponašaju prema svima (*„...djeca u tom odnosu vide samo profesora, a ne vide sebe i vrlo često uopće ne vide neke svoje greške, ne vide kako se oni ponašaju, ne vide što oni rade i da možda nekim svojim lošim ponašanjem izazovu i možda loš komentar ili loš stav profesora prema njima“/ „Mislim da su profesori objektivniji u tom nego učenici, daleko objektivniji. Jer oni stvarno vide sve oko sebe, osim sebe“/... „mnogi učenici misle da ovdje mogu da rade što hoće. A ne može ovdje raditi što hoće pa dok ti njemu to objasniš, odmah on misli da si ti protiv njega i da ga proganjam, mrzim i tako“*).

Kroz ovu temu također je vidljivo neslaganje u doživljaju učenika i profesora. Dok učenici smatraju kako ponašanje profesora prema njima, koje uključuje nezainteresiranost za njih i njihovo mišljenje te sklonost profesora prema pojedinim učenicima, utječe na loš odnos između profesora i učenika, profesori, upravo suprotno, za loše odnose okrivljuju učenike. Vidljiva je vrlo oprečna perspektiva što samo potvrđuje već unaprijed spomenutu potrebu međusobne komunikacije. Kontradiktorna su i mišljenja učenika i profesora vezano za iskazivanje mišljenja učenika. Dok učenici imaju doživljaj kako profesore ne zanima njihovo mišljenje, profesori stječu dojam da učenici rijetko kada žele iskazati svoje mišljenje. Navedeno upućuje na važnost dobivanja uvida u međusobne perspektive, što i prema literaturi često nije slučaj. Upravo se neslaganja između perspektiva povezuju s time da se mišljenja učenika i profesora rijetko otkrivaju i tematiziraju (Petillon, 1987, prema Behrens, 2010), što se i ovdje pokazalo na više kategorija.

8.3.5. Karakteristike dobrog profesora

Odgovori na nekoliko pitanja odnose se na karakteristike dobrog profesora, što je najvažnije kod profesora, kakvog profesora učenici cijene te skupa čine temu **Karakteristike dobrog profesora**.

Tablica 7.: Kategorije i kodovi na temu **Karakteristike dobrog profesora**

UČENICI		PROFESORI	
KATEGORIJE	KODOVI	KATEGORIJE	KODOVI
pravednost profesora	- pravedan profesor - ista pravila za sve - korektni - bitno da su pravedni	dobivanje dobrih ocjena uz minimalni trud	- popustljiv u ocjenjivanju - ocjene bez provjere znanja
komunikativnost i uvažavanje mišljenja učenika	- profesor koji želi pričati i saslušati - komunikacija i dogovor	važnost komunikacije i uvažavanja mišljenja učenika	-ravnopravna komunikacija
ravnopravnost i poštivanje učenika	-poštuje prava učenika	učenici vole profesore koji im popuštaju	- popuštanje - popustljiv pristup nastavi
jednako ponašanje prema svim učenicima	- nefavoriziranje - uvažavanje svih učenika	jednako postupanje prema svim učenicima	- nefavoriziranje - favoriziranje smeta učenicima
kompetencije u objašnjavanju gradiva	- kompetentan predavač -dobro predaje	fleksibilnost u pravilima	- popustljiv u pravilima
pravednost u ocjenjivanju	- nema poklanjanja ni oduzimanja ocjene	ocjene kao prioritet	- ocjene su učenicima primarne
ravnoteža između zahtjeva profesora i pružanja znanja učenicima	- profesor koji pruži znanje, može ga i očekivati od učenika	nemotivirani učenici vole nemotivirane profesore	-popustljiv profesor dobar profesor
interes za rad i sa slabijim učenicima	- pomoć učenicima koji slabije vladaju gradivom		
sposobnost			

motiviranja učenika za gradivo	- poticati učenike - pristup profesora čini predmet zanimljivim		
važnost pripremljenosti profesora za predavanje	- spremnost profesora za nastavu		
važnost kvalitetnog predavanja i postupanja profesora prema učenicima	- bitno je postupanje profesora - postupak i predavanje najbitniji		

Učenicima je važna profesionalnost profesora, ali i njegova osobnost. Tako je dobar profesor onaj koji je **pravedan, komunikativan**, onaj koji **poštuje prava učenika, jednak je prema svima** („*Trebam profesora koji je pravedan, želi pričati i želi te saslušati*“/ „*Da budu korektni prema svim učenicima, da ne izdvajaju nikoga. Svi trebaju biti isti. Trebaju biti pravedni. To je najbitnije*“/...“ *profesori nas trebaju poticati da radimo to što trebamo raditi*“/ „*Da i oni budu pozitivni tako da i mi imamo više volje za učenje. Mi stvarno nismo lijeni koliko oni tvrde*“) te koji ima **kompetencije u objašnjavanju gradiva** te u **ocjenjivanju, ravnotežu između traženja i pružanja znanja** te **interes za slabije učenike** („*Po meni je najbolji profesor koji dođe na sat, održi svoj sat lijepo, objasni sve, al baš sve što treba*“/ „*Takvi su najbolji, koji dobro predaju. Nema ni poklanjanja ocjena ni oduzimanja tako da nema nikakvih problema*“/...“ *takvi profesori onda imaju i pravo da traže mnogo od učenika ako i oni dovoljno pružaju*“/ „*Po meni bi isto dobar profesor bio i onaj koji bi obratio pozornost i na one slabije učenike kojima taj predmet baš i ne leži jer samo poneki profesori žele raditi s onima koji ne savladavaju dobro gradivo*“).

U skladu s literaturom, bitne karakteristike profesora odnose se na njegovu osobnost te profesionalno djelovanje. Kao što navode Schmitz i suradnici (2006) pozitivno ponašanje profesora uključuje davanje podrške učenicima, davanje povratne informacije, pohvale i nagrade, konstruktivno kritiziranje, usmjeravanje na pridržavanje pravilima, motiviranje učenika i slično te ono određuje doživljaj profesora kao „dobrog“.

Iz perspektive profesora, dobar profesor je za učenike onaj koji ima **popustljiv pristup**, koji im omogućava **dobivanje ocjena uz minimalni trud** te koji je isto tako **popustljiv i u odnosu**. Profesori smatraju kako učenici cijene takvog profesora, odnosno da

nemotivirani učenici vole nemotivirane profesore („Oni vole profesora koji će im dati dobre ocjene, a da se oni puno ne pate. Znači da im se gleda kroz prste, da ih se pušta da ide kupiti za jesti prije vremena“/...“ Ako ti učenika pustiš onda si legenda, a ako ga ne puštaš e onda si strog“).

Može se reći kako se izjave učenika mogu povezati s autoritativnim stilom rukovođenja profesora, dok profesori procjenjuju popustljivi stil kao očekivani kod učenika. Slaganje perspektiva se odnosi na kategorije **jednako postupanje prema svim učenicima te važnost uvažavanja i komunikacije**. Ove kategorije su spominjane i u prethodnim temama kod obje skupine ispitanika te su prepoznate kao čimbenici koji utječu na odnos između učenika i profesora. Ipak, bitno je naglasiti kako se slaganje perspektiva odnosi samo na manji dio profesora dok prevladava mišljenje profesora koje je suprotno doživljaju učenika. U vezi s tim, zabrinjavajuća je činjenica da učenici žele kompetentnog i motiviranog profesora te za učenike zainteresiranog profesora koji bi ih motivirao, dok profesori smatraju da je učenicima primarno izbjegavanje truda i obveza te da prednost daju profesorima koji su nezahtjevni i popustljivi.

8.4. Specifične teme iz razgovora s učenicima

Kod učenika se izdvajaju teme vezane uz ocjenjivanje i doživljaj razgovora:

- **OCJENJIVANJE**
- **DOŽIVLJAJ RAZGOVORA**

8.4.1. Ocjenjivanje

Tema o kojoj su učenici iskazali potrebu za razgovor, odnosi se na ocjenjivanje te njegov utjecaju na odnos s profesorima.

Tablica 9.: Kategorije i kodovi na temu **Ocjenjivanje**

UČENICI	
KATEGORIJE	KODOVI
kriterij ocjenjivanja nije znanje	- favoriziranje prema poznanstvu - favoriziranje prema materijalnom statusu
nepravedno ocjenjivanje	- niža ocjena od zaslužene
netransparentnost u ocjenjivanju narušava povjerenje i odnose	-nema uvida u testove -protestiranje učenika -nereagiranje škole

Tema **Ocjenjivanje** ukazuje na nezadovoljstvo učenika s načinom ispitivanja i principom ocjenjivanja. Kategorije **kriterij nije znanje i nepravedno ocjenjivanje** ukazuju na nezadovoljstvo načinom ocjenjivanja. Navedeno je moguće zaključiti na temelju izjava učenika gdje navode primjere pojedinih situacija („*Ja sam imao neki dan problem s profesorom. Iz matematike sam iz prvog testa dobio 5, iz drugog testa sam uradio sve i znam da trebam dobiti 5 i dobijem 3*“/ „*Ja i K. sjedimo zajedno i sve smo isto napisali jer smo zajedno napamet naučili. Ja sam dobio 5, a on 4 i sad ima 4 zaključno*“). U kategoriji **netransparentnost u ocjenjivanju narušava povjerenje i odnose** dobiveni su podaci koji ukazuju na utjecaj ocjenjivanja profesora na odnos s učenicima i njihov doživljaj profesora. Učenici opisuju situacije u kojima nisu dobili uvid u testove iako im nije bio jasan način ocjenjivanja te nisu bili zadovoljni rezultatom. Kao bitan problem učenici u ovoj temi ponovno ističu nedostatak prava učenika te favoriziranje pojedinih učenika od strane profesora što dovodi do netransparentnosti u ocjenjivanju. Rezultat toga je nedostatak povjerenja učenika u školu i profesore te narušavanje odnosa između učenika i profesora.

Dobiveni rezultati u skladu su s literaturom gdje se jasnoća kriterija ocjenjivanja navodi kao jedna od bitnih komponenti motivacije učenika i njihovog doživljaja profesora (Ćoso, 2011). Prisutnost vlastitih kriterija ocjenjivanja kod profesora upućuje na tradicionalni način ocjenjivanja u kojem profesor utječe na rezultat (Grgin, 2002, prema Kolar Billege, 2012).

8.4.2. Doživljaj razgovora

Tablica 10.: Kategorije i kodovi na temu **Doživljaj razgovora**

UČENICI	
KATEGORIJE	KODOVI
važnost informiranja profesora o mišljenju učenika	- pustiti razgovor profesorima
važnost razgovora za učenike	- ima smisla za učenike - ima smisla za mene -bolje razumijevanje profesora
razgovor nema smisla zbog nezainteresiranosti profesora	- profesorima svejedno - profesore ne zanima mišljenje učenika
nedostatak uvida profesora u važnost odnosa s učenicima	- problem vide u učenicima, a ne u sebi

Učenici prepoznaju **važnost razgovora za sebe**, ali smatraju da **razgovor nema smisla zbog nezainteresiranosti profesora** za njihovo mišljenje. Njihov doživljaj je da profesore ne zanima mišljenje učenika niti odnos s njima („*Pa imaju smisla ovako kad mi razgovaramo, ali da im sad to odnesemo, njima bi to bilo potpuno svejedno*“/ „*Po meni ovi razgovori nemaju baš smisla. Što se mene tiče ima jer meni baš znači ovako nešto*“/ „*Za nas osobno ovo ima smisla, al dalje od toga nema koristi*“/ „*Ovaj razgovor nema smisla jer mi kako god kažemo svoje mišljenje, njih uopće ne zanima*“/ „*Ne daju nam šansu da pokažemo da mi nismo takvi, da nisu svi isti jer to nije istina*“). Kategorija **važnost informiranja profesora o mišljenju učenika** ukazuje na želju učenika da profesori čuju njihovo mišljenje, odnosno potrebu za međusobnim razgovorom.

8.5. Specifične teme iz razgovora s profesorima

Dobivene su dvije teme iz razgovora s profesorima, a to su:

- **UTJECAJ KARAKTERISTIKA UČENIKA NA DOŽIVLJAJ PROFESORA**
- **PODUDARANJE UČENIČKE PERSPEKTIVE I DOŽIVLJAJA SEBE KAO PROFESORA**

Slijedi prikaz tema kroz kategorije i pripadajuće kodove te njihova interpretacija.

8.5.1. Utjecaj karakteristika učenika na doživljaj profesora

Prema odgovorima profesora, postoje određene karakteristike učenika za koje oni smatraju da utječu na ponašanje učenika u školi te tako i na sam doživljaj profesora. Navedeno je prikazano u sljedećoj tablici.

Tablica 11.: Kategorije i kodovi na temu **Utjecaj karakteristika učenika na doživljaj profesora**

KATEGORIJE	KODOVI
utjecaj obitelji na karakteristike učenika	- kućni odgoj - stav roditelja o školi
utjecaj obiteljske situacije na ponašanje	- loše stanje kod kuće - nezaposlenost roditelja
preuzimanje roditeljskih modela ponašanja	- vrijeđanje i psovanje roditelja kod kuće
nedostatak prosocijalnih vrijednosti	- vrijednosti prepoznaju kasnije - moralnost teže uočljiva

Kada se govori o karakteristikama učenika koje mogu utjecati na njihov doživljaj profesora, navodi se **utjecaj obitelji**, odnosno roditelja, kao i **utjecaj obiteljske situacije na učenike**. Odgovornost za ponašanje učenika, profesori vide na roditeljima, smatrajući kako kućni odgoj određuje njihov stav prema školi i prema njima. Učenici u ovom slučaju preuzimaju stavove roditelja o školi i ponašaju se u skladu s tim. Kategorija **preuzimanje roditeljskih modela ponašanja** odnosi se na prenošenje ponašanja, koja su prisutna kod kuće, u školu i prema profesorima. Profesori spominju često psovanje i vrijeđanje od učenika za koje smatraju da je naučeno kod kuće. Tomu doprinosi i obiteljska situacija koja onemogućava roditeljima da se posvete odgoju i obrazovanju djece. Navode se nezaposlenost roditelja te narušeni obiteljski odnosi koji utječu na cijelu obitelj. Kao karakteristiku učenika,

profesori navode i **nedostatak prosocijalnih vrijednosti** što primjećuju kod većine učenika bez obzira na odjeljenje.

8.5.2. Podudaranje učeničke perspektive i doživljaja sebe kao profesora

Tablica 12.: Kategorije i kodovi na temu **Podudaranje učeničke perspektive i doživljaja sebe kao profesora**

KATEGORIJE	KODOVI
neznanje o učeničkoj perspektivi	- nepoznata perspektiva učenika
pretpostavljanje pozitivnog doživljaja	- pozitivan doživljaj
reciprocitet u odnosu određuje doživljaj učenika	- doživljaj ovisi o pristupu učenicima -reciprocitet
važniji vlastiti stav nego prihvaćanje od strane učenika	- negativan doživljaj nije bitan - nepopustljivost u pristupu učenicima
važnost odgojne uloge škole	-odgoj u školi

Profesori u zadnjoj temi ponovno ističu kako im je **nepoznata perspektiva učenika**, ali smatraju da se sve svodi na reciprocitet u odnosu. Prisutni su različiti stavovi profesora u odnosu na ovu temu. U kategoriji **reciprocitet u odnosu** sadržani su podaci koji upućuju na uvid profesora da način na koji oni pristupaju učenicima utječe i na to kako će ih učenici doživljavati („*Koliko mi njima posvetimo pažnje, tako oni i razmišljaju o nama*“/ „*Kako mi s njima, tako i oni s nama*“). Mišljenje jednog profesora upućuje na **važnost vlastitog stava nasuprot prihvaćanja od strane učenika**. Uočava se nepopustljivost prema učenicima, odnosno pridržavanje vlastitog stava bez važnosti njegova utjecaja na doživljaj učenika („*Ja za sebe mislim da me djeca baš ne vole, ali ja i ne tražim da me vole. A ne vole me iz tog razloga što ja imam takav stav i ja se držim toga i neću popustiti. A ja njima dam do znanja u prvom razredu svoje kriterije i sve, to ponovim nekoliko puta. E sad možda se u drugom razredu malo više prilagode. Tako mora biti jer vide da ja ne popuštam*“). Kao bitnu ulogu u svom djelovanju, profesori vide odgoj u školi, čime se naglašava **odgojna uloga škole**. Uspjeh na tom području utječe na doživljaj zadovoljstva sobom kao profesora („*Ja zato uvijek inzistiram da ih naučim da budu poštteni, da zasluže svoju ocjenu*“/“*Zato i jest bolje da ih učimo da budu dobri poštteni ljudi. Ako to uspijemo, onda možemo biti zadovoljni*“).

Na temelju ovih rezultata može se uočiti važnost ispitivanja perspektiva učenika i profesora. Neupućenost u tuđu perspektivu najčešće stvara poteškoće u nastavi (Fromm, 1987, prema

Behrens, 2010) te je stoga bitno da profesori svoje pretpostavke o tome što učenici misle preispitaju u skladu s izjavama samih učenika (Randoll, 1995, prema Behrens, 2010).

9. Zaključak

Prvi dio zaključka formulirat će se kroz odgovore na istraživačka pitanja s kojima je krenulo istraživanje, dok će se u drugom dijelu sažeti promišljanja o nastalim rezultatima i mogućim pretpostavkama rada u odnosu na istraživanu problematiku.

Na početku istraživanja postavljena su tri istraživačka pitanja u odnosu na to kako učenici vide rad svojih profesora i interakciju s njima, kako učeničku perspektivu procjenjuju profesori, te što je zajedničko, a što specifično u tim perspektivama i na što upućuju ti rezultati.

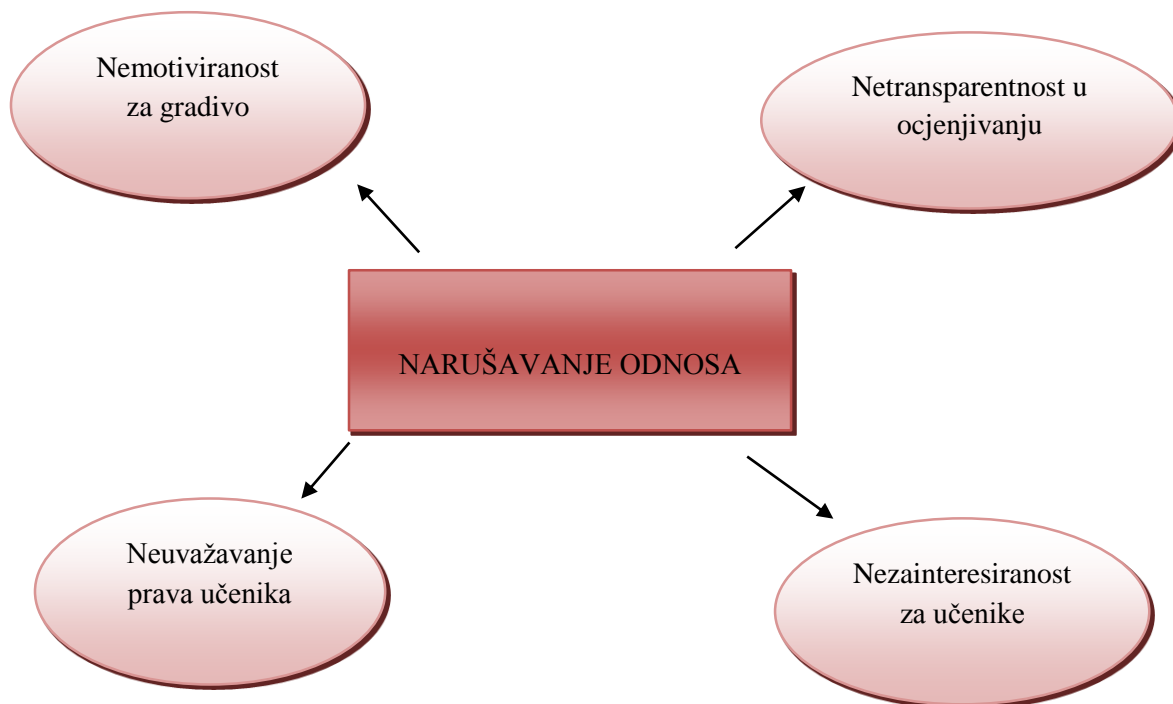
- **Kako učenici vide rad svojih profesora i interakciju na relaciji profesor – učenik?**

Rezultati istraživanja pokazuju kako se učenička očekivanja od profesora dolaskom u srednju školu nisu ispunila. Učenici su očekivali bolju komunikaciju s profesorima te veća prava učenika s obzirom na njihovu dob. Doživljaj profesora od strane učenika je različit tako da postoje profesori koji imaju dobar pristup nastavi i dobro predaju, te profesori koji loše predaju i ne omogućavaju učenje na satu. Negativan doživljaj vezan je za profesore čiji rad karakterizira nezainteresiranost za predavanje i učenike, nepripremljenost i nemotiviranost za rad. Ovakav pristup nastavi demotivira učenike te ih ne potiče na rad. S druge strane, motivirani profesori motiviraju učenike za učenje i rad. Profesore kod kojih učenici primjećuju pripremljenost i kompetentnost na nastavi doživljavaju pozitivno. Oni su spremni na satu i smisleno objašnjavaju gradivo, koriste različite načine podučavanja, u smislu grupnog rada, igara, projekata i slično, čime motiviraju učenike za gradivo. Podaci ukazuju na to da rad profesora ne utječe isključivo samo na učenje i školski uspjeh učenika, nego i na stvaranje kvalitetne interakcije i odnosa s učenicima. Ocjenjivanje kao neophodan dio nastavnog procesa pokazao se značajnim čimbenikom za stvaranje odnosa između profesora i učenika. Doživljaj učenika je često nepravedno ocjenjivanje te ocjenjivanje u kojem kriterij nije znanje. Upravo netransparentnost u ocjenjivanju narušava povjerenje i odnose s profesorima. Interakcija s profesorima je povezana uglavnom s negativnim doživljajem. Nezainteresiranost za učenike, nemogućnost iskazivanja mišljenja, nedostatak prava učenika te favoriziranje pojedinih učenika od strane profesora su čimbenici kojima učenici opisuju svoju interakciju s profesorima i izražavaju nezadovoljstvo s istim.

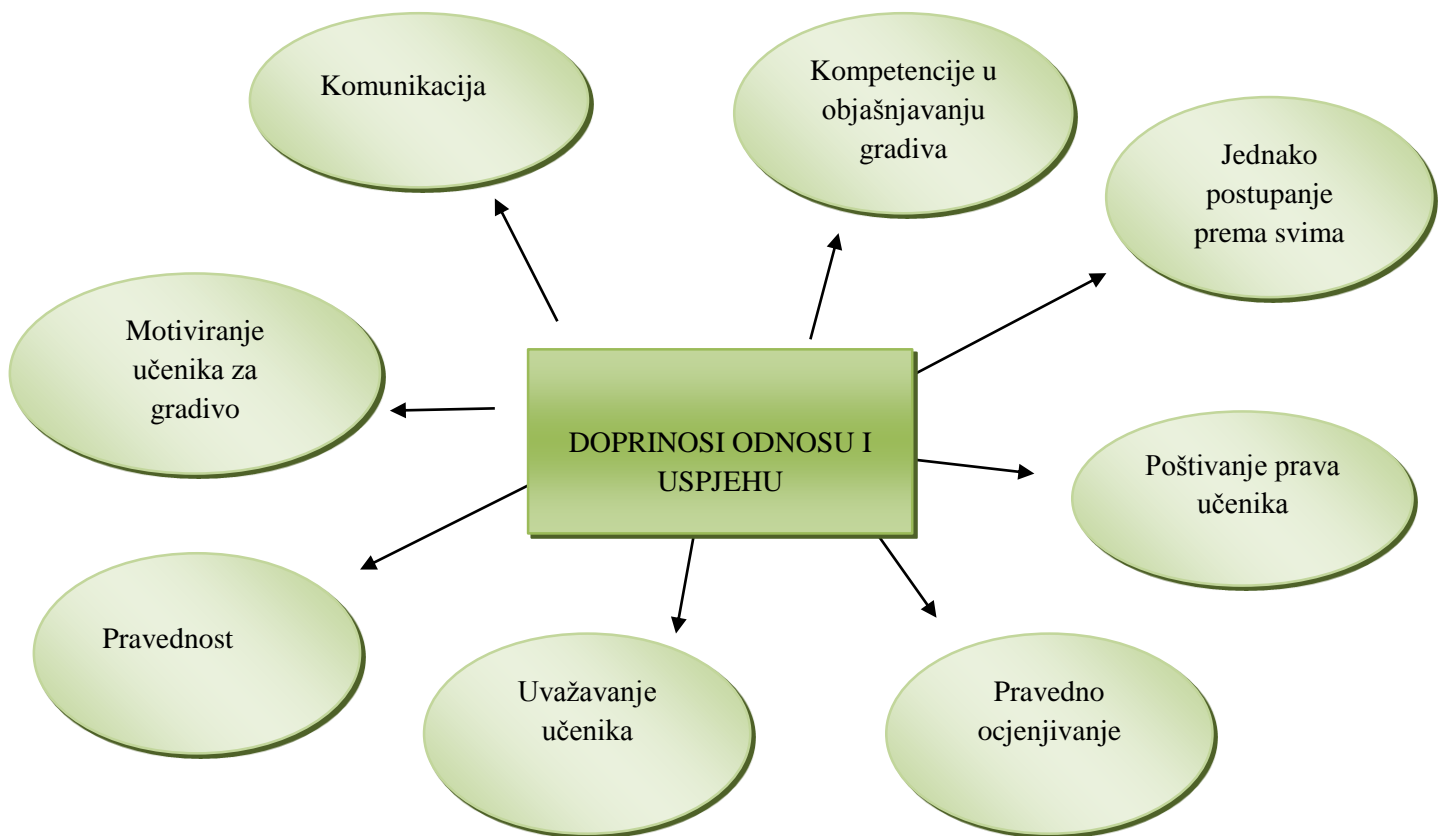
Profesora kojeg bi učenici doživljavali pozitivno čini njegova osobnost te kompetentnost i profesionalnost. Poželjne karakteristike su pravednost, uvažavanje učenika i poštivanje

njihovih prava te ravnopravnost i jednako postupanje prema svima. U radu je bitna kompetentnost u objašnjavanju gradiva, komunikacija, pravedno ocjenjivanje te sposobnost motiviranja učenika za gradivo.

Navedeno se može slikovito prikazati (Slika 1. i slika 2.)

Slika 1. Elementi koji narušavaju odnos između učenika i profesora

Slika 2. Elementi koji doprinose odnosu između učenika i profesora

- **Kako učeničku perspektivu procjenjuju profesori?**

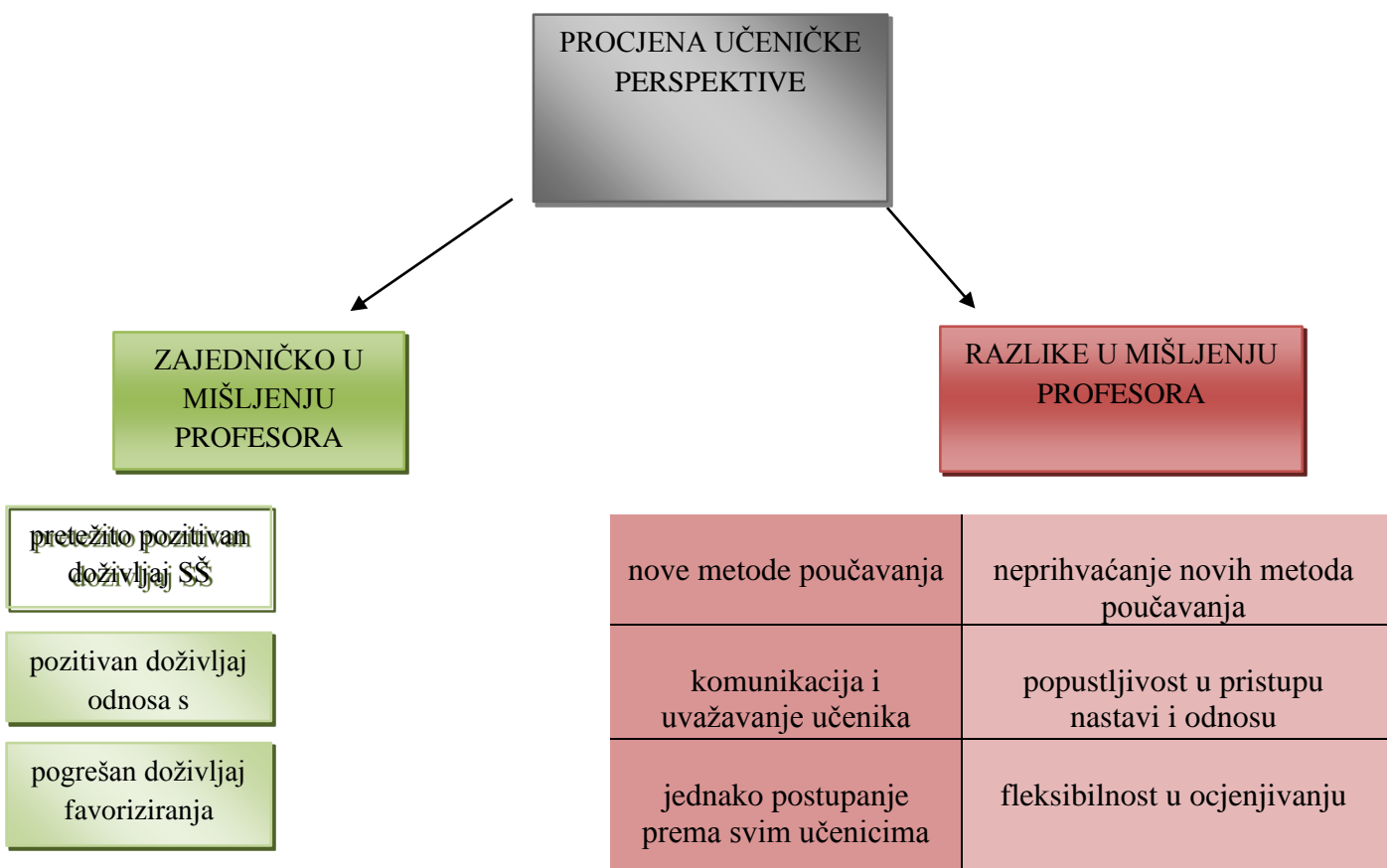
Rezultati upućuju na djelomično slaganje procjene profesora i perspektive učenika, ali je prisutno generalno veće neslaganje, odnosno različitost tih dviju perspektiva. Profesori procjenjuju početne adaptacijske poteškoće učenika dolaskom u srednju školu što se slaže s doživljajem učenika, no doživljaj odnosa i očekivanja od profesora su različiti. Mišljenje profesora je da učenici očekuju popustljiv pristup te toleranciju profesora prema njima u odnosu na razna neprihvatljiva ponašanja. Profesori procjenjuju doživljaj pozitivnog odnosa kod učenika što se ne slaže s doživljajem učenika. Odnos između profesora i učenika, prema mišljenju profesora, ovisi pretežito o učenicima koji često svojim neadekvatnim ponašanjem i nedostatkom objektivnosti utječu na negativno ponašanje profesora prema njima. Mišljenje je profesora da učenici pogrešno doživljavaju nejednako postupanje profesora prema njima. Stoga iskazuju važnost uvida u perspektivu učenika i potrebu za češćim iskazivanjem mišljenja od strane učenika. Navedeno je u suprotnosti s doživljajem učenika koji

nemogućnost iskazivanja mišljenja i nedostatak prava navode kao značajne probleme u njihovom odnosu s profesorima.

Bitno je spomenuti da u mišljenju profesora također postoje različitosti što se odnosi na procjenu pristupa profesora nastavi te karakteristika dobrog profesora. Dio profesora ističe važnost korištenja novijih metoda poučavanja, što se slaže s perspektivom učenika (projekti, igre, grupni rad i slično) i važnost uvažavanja i motiviranja učenika, dok dio profesora ima negativan stav prema tome smatrajući kako navedeno doprinosi neradu učenika te da je motivacija i učenje zadatak samih učenika. Stoga pojedini profesori ostaju pri svom dosadašnjem pristupu kojeg karakterizira dominantno predavanje profesora.

U procjeni karakteristika profesora koje su poželjne učenicima, u većini je zastupljeno mišljenje da učenicima odgovara profesor koji dopušta nerad na nastavi te je popustljiv u pristupu i odnosu s učenicima, naspram manjeg dijela profesora koji, u skladu s učeničkom perspektivom ističu uvažavanje i komunikaciju te jednako postupanje prema učenicima kao poželjne karakteristike profesora od strane učenika.

Slijedi slikoviti prikaz procjene učeničke perspektive od strane profesora kojeg je moguće prikazati kroz dvije različite perspektive profesora (Slika 3.).

Slika 3. Procjena učeničke perspektive od strane profesora

- **U čemu se učenička i profesorska perspektive podudaraju, a u čemu razlikuju te koje implikacije za praksu i istraživanje iz toga proizlaze?**

Rezultati upućuju na djelomično slaganje perspektive učenika i procjene profesora, ali je prisutno generalno veće neslaganje, odnosno različitost tih dviju perspektiva.

Sumirajući doživljaj učenika vezano za rad profesora i interakciju s učenicima kao i karakteristike profesora koje su poželjne kod učenika i doprinose boljem odnosu s profesorima, uočavaju se elementi suvremenog pristupa učenju i radu profesora koji su još uvijek nedovoljno prisutni u nastavnim procesima. Strukturiranje nastave koje bi bilo zanimljivo učenicima, uporaba različitih metoda podučavanja te motiviranje učenika za nastavu, su elementi u radu profesora koji su prepoznati kao značajni od strane učenika te manjeg dijela profesora. Većina profesora zastupa mišljenje kako učenicima odgovara popustljiv pristup nastavi te kako novije metode, kao što je grupni rad, omogućavaju nerad pojedinim učenicima te stoga nisu uključene u njihov pristup nastavi. Može se reći da se iz učeničke perspektive izdvajaju elementi autoritativnog stila rukovođenja profesora koji je prepoznat kao značajan čimbenik i utječe na pozitivan doživljaj profesora, dok je kod većine profesora popustljiv stil rukovođenja procijenjen kao poželjan od strane učenika, kojeg karakteriziraju fleksibilnost, popustljivost u poštivanju pravila i ocjenjivanju.

Vezano za interakciju i odnos s profesorima također postoji neslaganje perspektiva. Dok učenici odnos s profesorima ne doživljavaju pozitivnim te su nezadovoljni komunikacijom s profesorima, procjena profesora je pozitivan doživljaj odnosa od strane učenika. Isto tako, mišljenje profesora je kako odnos ovisi više o učenicima, navodeći kako njihovo neadekvatno ponašanje narušava odnos.

Ključan element koji ukazuje na nesklad u doživljaju učenika i procjeni profesora, a pojavljuje se kroz više tema i značajna je odrednica kvalitete odnosa između profesora i učenika, odnosi se na prava učenika, ocjenjivanje i favoriziranje pojedinih učenika. Element jednakog postupanja prema svima zauzima važno mjesto u radu profesora te određuje njihovu interakciju s učenicima. Doživljaj favoriziranja kod učenika izaziva frustracije i demotivira ih te utječe na odnos s profesorima. Iako profesori procjenjuju da učenici imaju doživljaj nejednakog postupanja prema njima, smatraju da je takav doživljaj neosnovan.

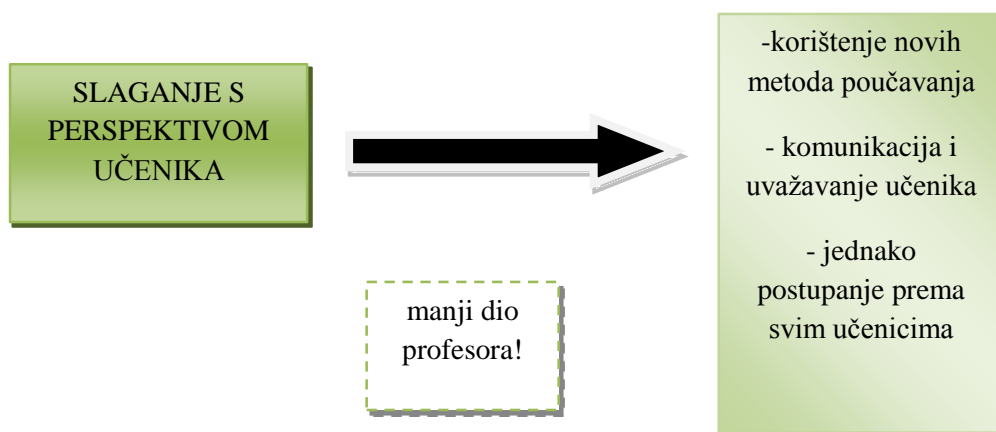
Isto tako, profesori kao problem navode kako učenici nedovoljno iskazuju svoje mišljenje zbog čega im je nepoznata njihova perspektiva, dok s druge strane, učenici upravo nezainteresiranost za mišljenje učenika te nedostatak prava navode kao glavni problem u odnosu s profesorima. Pravedno ocjenjivanje te jasni kriteriji pri ocjenjivanju također su prepoznati kao elementi koji utječu na odnos s profesorima, ali su prisutni samo kod učenika, dok profesori procjenjuju poželjnost popustljivog načina ocjenjivanja kod učenika. Manji dio profesora prepoznaje važnost uvažavanja učenika, komunikaciju i jednako postupanje prema svim učenicima kao elemente koje su učenici istaknuli kao bitne.

Dakle, doživljaj učenika ukazuje na važnost dobro ostvarene interakcije i odnosa s profesorima te na suvremeni pristup podučavanju, što prepoznaju samo pojedini profesori procjenjujući učničku perspektivu. Generalno su procjene profesora kontradiktorne doživljaju učenika. Navedeno neslaganje moguće je objasniti time što uzorak ispitanih učenika čine učenici s dobrim, vrlo dobrim i odličnim školskim uspjehom, a postoji mogućnost da su se profesori pri razgovoru vodili perspektivom učenika sa slabijim školskim uspjehom što ukazuje na potrebu daljnjih istraživanja uključivanjem učenika različitog školskog uspjeha. Sumirajući obje perspektive, neslaganje perspektiva upućuje na nedostatak uvida u perspektivu učenika te ukazuje na potrebu rada na komunikaciji i odnosu između učenika i profesora kako bi se zajednički prepoznale i riješile poteškoće u pristupu nastavi i međusobnom odnosu.

U čemu se učnička i profesorska perspektive podudaraju, a u čemu razlikuju, prikazano je u slikama 4. i 5.

RAZLIKE U PERSPEKTIVAMA	
UČENICI	PROFESORI
pretežito negativan doživljaj SŠ	pretežito pozitivan doživljaj SŠ
negativan doživljaj odnosa	pozitivan doživljaj odnosa
prednost autoritativnom stilu	prednost popustljivom stilu
pravednost u ocjenjivanju	fleksibilnost u ocjenjivanju
doživljaj favoriziranja	pogrešan doživljaj favoriziranja
nezainteresiranost za mišljenje učenika	neiskazivanje mišljenja od strane učenika

Slika 4. Razlike u učničkoj i profesorskoj perspektivi

Slika 5. Slaganje učeničke perspektive i pojedinih profesora

Uloga profesora u obrazovanju i razvoju učenika je višestruka. Profesor uz teorijska i stručna znanja, svojom osobnošću i ponašanjem oblikuje nastavni proces i utječe na ponašanja učenika te njihov odnos prema učenju, profesorima te školi općenito. Kroz literaturu su vidljive promjene u obrazovanju koje zahtijevaju i promjene u radu i pristupu profesora. Prelazak s tradicionalnog pristupa učenju u kojem profesor ima dominantnu ulogu na pristup usmjeren prema učeniku ukazuje na potrebu prestrukturiranja nastave, promjenu odnosa između profesora i učenika te praćenje navedenih promjena i njihovo vrednovanje. Navedene promjene dijelom su povezane s promjenom u obrazovnim ciljevima gdje se sve više ističe odgojna uloga škole čime se povećava uloga profesora, ali su nastale i pod utjecajem rezultata mnogih istraživanja koja su krenula s ispitivanjem perspektive učenika. Rezultati upućuju na nezadovoljstvo učenika školom i negativan doživljaj nekih elementa rada profesora te se navedeno povezuje s raznim rizičnim ponašanjima učenika, budući da utječe na smanjenje privrženosti školi koja je prepoznata kao zaštitni čimbenik u za razvoj problema u ponašanju (Vrselja, Sučić i Franc, 2009).

Ovim se istraživanjem dobio uvid u doživljaj profesora od strane učenika, njihov rad i interakciju s učenicima, a rezultati se mogu potkrijepiti saznanjima iz literature te se podudaraju s rezultatima dosadašnjih istraživanja. Ispitivanjem procjene učeničke perspektive od strane profesora, želio se dobiti uvid u podudarnost tih perspektiva. Kako rezultati upućuju na djelomično slaganje, može se zaključiti da postoji nedostatak uvida u međusobne perspektive što se, prema literaturi, može povezati s poteškoćama koje nastaju u razredu (Fromm, 1987, prema Behrens, 2010). Rezultati ovog istraživanja ukazuju na potrebu međusobnog razgovora i mogućnosti iznošenja mišljenja i poteškoća, što je prisutno kod obje

skupine. Može se zaključiti kako odnosu između učenika i profesora najviše nedostaje dobro ostvarena komunikacija i uvid u doživljaj drugoga te međusobno razumijevanje i suradnja.

Upravo u ovom dijelu se prepoznaje važnost djelovanja socijalnog pedagoga u školi čija bi se uloga mogla prepoznati u vidu procjene potreba učenika vezanih za odnos s profesorima te rad na uspostavljanju suradnje između učenika i profesora, kao i pomoć profesorima u usklađivanju prenošenja znanja i odgovaranja na potrebe i interes svih učenika. Ne samo da rad na stvaranju boljeg odnosa između učenika i profesora olakšava rad profesora i pozitivno utječe na postignuće učenika i zadovoljstvo školom, nego je navedeno neophodno u preventivnom djelovanju škole vezano za probleme u ponašanju učenika. Škola, uz obitelj i cjelokupnu zajednicu ima značajnu ulogu u prevenciji problema u ponašanju koja je usmjerena na reduciranje rizičnih te jačanje zaštitnih čimbenika. Kada govorimo o čimbenicima zaštite koji se odnose na školsko okruženje, Artur i suradnici (2002, prema Mešćić-Blažević, 2007) između ostalog navode pozitivan stav prema školi te dobar odnos s profesorima čijom se prisutnošću smanjuje rizik nastanka problema u ponašanju.

Uloga socijalnog pedagoga ogleda se u senzibiliziranju profesora o potrebama i problemima srednjoškolaca s ciljem uspostavljanja pozitivnog prijateljskog odnosa pomoću kojeg se stvara podržavajuće školsko ozračje koje potiče učenike na učenje, a profesore na djelotvorno i kreativno podučavanje, što će u krajnjem utjecati na interakciju i komunikaciju koja ima utjecaj na ponašanja učenika (Miljević i sur., 1999, Ennis, 1989, Moos, 1979, prema Jurčić 2006).

Literatura:

1. Andrilović, V., Čudina-Obradović, M. (2006). Psihologija učenja i nastave. Školska knjiga. Zagreb.
2. Anđić, A., Pejić Papak, P., Vidulin-Orbanić, S. (2010): Stavovi studenata i učitelja o razrednom ozračju kao prediktoru kvalitete nastave u osnovnoj školi. Pedagogijska istraživanja. 7(1). 67-83.
3. Arbunić, A., Kostović-Vranješ, V. (2007): Nastava i izvori znanja. Odgojne znanosti. 9(2). 97-111.
4. Bašić, J., Kranželić-Tavra, V. (2004): O ponašanjima učenika i njihovoj pojavnosti u školskom okruženju, u: Bašić, Koller-Trbović, Uzelac (ur.): Poremećaji u ponašanju i rizična ponašanja: Pristupi i pojmovna određenja. Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet. Sveučilište u Zagrebu. Zagreb, 107-118.
5. Baranović, B., Domović, V., Štirbić, M. (2006): O aspektima školske klime u osnovnim školama u Hrvatskoj. Sociologija sela. 174(4). 485-504.
6. Behrens, C. (2010): Bewegungsgestaltung aus Schülerperspektive. Eine empirische Studie zum Erleben von Gestalten, Tanzen und Darstellen. Aus dem Institut für Schulsport und Schulentwicklung der Deutschen Sporthochschule Köln.
7. Bezinović, P., Marušić, I., Ristić Dedić, Z. (2010): Razvoj kratke ljestvice učeničkih iskustava s učenjem i nastavom. Odgojne znanosti. 12 (1). 24-44.
8. Bognar, L., Matijević, M. (2002): Didaktika. Školska knjiga. Zagreb.
9. Brammer, P. (2011): Auswertung der Studie: Ursachen von Erfolg und Misserfolg von Schülerinnen und Schülern im Unterricht aus Schülersicht. Sozialwissenschaftliche Fakultät. Georg-August-Universität Göttingen.
10. Bratanić, M. (1996): Paradoks odgoja. Hrvatska sveučilišna naklada. Zagreb.

11. Buljubašić-Kuzmanović, V. (2012): Škola kao zajednica odrastanja. *Pedagoška istraživanja*. 9(1-2). 43-57.
12. Čoso, B. (2011): Strah od škole i zadovoljstvo učiteljima. *Napredak*. 153(3-4). 443-461.
13. Ćuk-Djilas, M., Bagarić, M. (2014): Osnovna jednadžba nastavnika u relaciji s nekim osobinama ličnosti i stavovima prema ocjenjivanju. *Napredak*. 155(4). 355-373.
14. Diković, M. (2013): Značaj razrednog ozračja u građanskom odgoju i obrazovanju. *Pedagoška istraživanja*. 10(2). 327-341.
15. Ferić, I., Milas, G., Rihtar, S. (2010): Razlozi i odrednice ranog napuštanja školovanja. *Društvena istraživanja*. 4-5(108-109). 621-642.
16. Holl, H.P. (2007): „Gute“ Lehrer an berufsbildenden Schulen- Best Practice aus der Schüllerperspektive. Dissertation zur Erlangung des akademischen Grades eines Doktors der Philosophie. Erziehungswissenschaftliche Fakultät der Universität Erfurt.
17. Jeđud, I. (2007): Alisa u zemlji čuda- kvalitativna metodologija i metoda utemeljene teorije. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*. 43(2). 83-101.
18. Jeđud, I., Lebedina- Manzoni, M. (2008): Doživljaj školskog (ne)uspjeha kod djece i mladih s poremećajima u ponašanju. *Napredak*. 149(4). 404-425.
19. Jurčić, M. (2006): Učeničko opterećenje nastavom i razredno-nastavno ozračje. *Odgojne znanosti*. 8(2). 329-346.
20. Kapac, V. (2008): Znanja i stavovi nastavnika o školskom ocjenjivanju. *Život i škola*. 20(2). 163-172.
21. Kavić, K. (2015): Doživljaj ocjena i ocjenjivanja iz perspektive učenika. Odsjek za poremećaje u ponašanju. Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet. Sveučilište u Zagrebu.

22. Kolar Billege, M. (2012): Neusklađenost u ocjenjivanju- ista postignuća učenika, a različite ocjene. *Napredak*. 153 (3-4). 399-418.
23. Koludrović, M., Reić-Ercegovac, I. (2013): Motivacija i školski uspjeh: dobne i spolne razlike u ciljnim orijentacijama. *Napredak*. 154(4). 493-509.
24. Koludrović, M., Reić-Ercegovac, I. (2014): Uloga razredno-nastavnog ozračja u objašnjenju ciljnih orijentacija učenika. *Društvena istraživanja*. 23(2). 283-302.
25. Kozjak Mikić, Z. (2012): Zdravstvene teškoće i izvori zabrinutosti adolescenata tijekom prilagodbe na srednju školu. *Psihologijske teme*. 21(2). 317-336.
26. Lončarić, D., Pejić Papak, P. (2009). Profiliranje učiteljskih kompetencija. *Odgojne znanosti*. 11(2). 479 – 497.
27. Meščić-Blažević, Lj. (2007): Pedagoška prevencija poremećaja u ponašanju adolescenata. *Pedagogijska istraživanja*. 4(2). 301-308.
28. Mihić, J., Novak, M., Bašić, J. (2010): Zajednice koje brinu: CTC upitnik za djecu i mlade u procjeni potreba za preventivnim intervencijama. *Ljetopis socijalnog rada*. 17(3). 391-412.
29. Mikas, D. (2012): Utjecaj emocionalnih i ponašajnih problema na školski uspjeh učenika. *Pedagogijska istraživanja*. 9(1-2). 83-101.
30. Penca Palčić, M. (2008): Utjecaj provjeravanja i ocjenjivanja znanja na učenje. *Život i škola*. br.19. 137-148.
31. Puzić, S., Baranović, B., Doolan, K. (2011): Školska klima i sukobi u školi. *Sociologija i prostor*. 191(3). 335-358.
32. Raboteg- Šarić, Z., Šakić, M., Brajša-Žganec, A. (2009): Kvaliteta života u osnovnoj školi: povezanost sa školskim uspjehom, motivacijom i ponašanjem učenika. *Društvena istraživanja*. 18 (4-5). 697-716.

33. Schmitz, E., Voreck, P., Hermann, K., Rutzinger, E. (2006): Positives und negatives Lehrerverhalten aus Schüllersicht. Lehrstuhl für Psychologie. Technische Universität München.
34. Skoko, B., Benković, V. (2009): Znanstvena metoda fokus grupa- mogućnosti i način primjene. Politička misao. 46(3). 217-236.
35. Šimić Šašić, S. (2011): Interakcija nastavnik-učenik: Teorije i mjerenje. Psihologijske teme. 20 (2). 233-260.
36. Vizek-Vidović, V., Vlahović-Štetić, V., Rijavec, M., Miljković, D. (2003): Psihologija obrazovanja. Zagreb. IEP-VERN.
37. Vrselja, I., Sučić, I., Franc, R. (2009): Rizična i antisocijalna ponašanja mladih adolescenata i privrženost školi. Društvena istraživanja. 4-5(102-103). 739-762.
38. Zrilić, S. (2010): Kvaliteta komunikacije i socijalni odnosi u razredu. Pedagogijska istraživanja. 7(2). 231-242.

Prilog

1. Kodiranje teksta fokus grupe s učenicima

1. Kako ste se snašli u srednjoj školi i da li ste zadovoljni izborom škole?

Tekst i jedinice kodiranja	Kodovi	Kategorije
<p><u>U početku</u> je bilo <u>čudno</u>. <u>Odnos profesora i učenika</u> je stvarno <u>drugačiji</u> nego u osnovnoj. U srednjoj se <u>dogovaramo oko svega</u>. Neke stvari ne moramo raditi kao što smo morali u osnovnoj. Ima <u>manje pravila</u>, <u>teže je gradivo</u>. <u>Zadovoljan</u> sam što sam upisao gimnaziju.</p>	<p>čudno u početku</p> <p>odnos profesora i učenika drugačiji</p> <p>dogovor manje pravila</p> <p>gradivo je teže</p> <p>zadovoljan</p>	<p>doživljaj razlike u odnosu na OŠ</p> <p>prednosti SŠ</p> <p>nedostaci SŠ</p> <p>zadovoljstvo izborom škole</p>
<p><u>Drugačije</u> je nego u osnovnoj. Učenici imaju <u>manje prava</u>. Profesori imaju <u>veći autoritet</u> kojeg nitko ne može narušiti. Nekad ima <u>previše učenja</u>, <u>teško je gradivo</u>. <u>Zadovoljan</u> sam što sam upisao tu školu.</p>	<p>drugačije</p> <p>nedostatak prava učenika</p> <p>veći autoritet profesora</p> <p>teško gradivo i puno učenja</p> <p>zadovoljan</p>	<p>doživljaj razlike u odnosu na OŠ</p> <p>nedostaci SŠ</p> <p>zadovoljstvo izborom škole</p>
<p>Slažem se s obojicom. <u>Na početku jest bilo malo čudno</u>, al <u>sad smo se već svi naviknuli</u> i nije toliko teško. Samo što ima <u>mного gradiva</u>, <u>pretrpaju nam na kraju</u>, malo je previše za mozak, al dobro je.</p>	<p>s vremenom se naviknuli</p> <p>obilno gradivo</p>	<p>adaptacija na SŠ</p> <p>nedostatak SŠ</p>
<p>Otpriblike sve isto što su i oni rekli. <u>Profesori su glavni</u>, <u>previše obveza</u> se zadaje učenicima i to je to.</p>	<p>profesori glavni previše obveza</p>	<p>nedostaci SŠ</p>
<p>Slažem se s njima. <u>Ima par profesora koji nisu baš toliko strogi</u> kao što su neki, <u>ne</u></p>	<p>neki profesori</p>	<p>pomoć od strane nekih</p>

<u>daju toliko da nas preopterete i pokušavaju da nam pomognu, da nam izađu u susret.</u>	manje zahtjevni i ne opterećuju učenike	profesora
---	---	-----------

Doživljaj srednje škole u ovim odgovorima odnosi se na različitosti osnovne i srednje škole te prednosti u smislu dogovaranja, manje pravila, odnosno nedostatke srednje škole što se odnosi na previše obveza, teže gradivo te veći autoritet profesora i manja prava učenika.

2. Kako je bilo na početku i kakva ste imali očekivanja od sebe?

Tekst i jedinice kodiranja	Kodovi	Kategorije
Ja sam <u>zamišljala da će biti mnogo gore po pričama drugih</u> jer su nam dolazili u osnovnoj i govorili nam da ne upisujemo gimnaziju, da je teška, a uopće nije toliko koliko su svi napravili frku. Od sebe sam <u>očekivala čak i gori uspjeh</u> nego što je sada, upravo <u>zbog tih priča</u> . Sad sam <u>poprilično zadovoljna</u> .	lošija očekivanja priče drugih učenika zadovoljna uspjehom zadovoljna školom	SŠ bolja od očekivanog uspjeh bolji od očekivanog zadovoljstvo školom
Ja sam očekivao <u>bolji odnos profesora i učenika, veću komunikaciju s učenicima i neka veća prava</u> zato što smo odrasliji, stariji i znamo nešto. <u>Zadovoljan sam sa školom</u> i svim.	očekivanje boljih odnosa učenik-profesor veća prava zbog dobi zadovoljan školom	komunikacija s profesorima lošija od očekivanog očekivanje većih prava učenika zbog više dobi zadovoljstvo školom
Ja sam iskreno <u>očekivao veći uspjeh</u> , nisam učio istim tempom kao u osnovnoj jer je <u>gimnazija stvarno zahtjevnija škola</u> i sve. I eto to je to.	očekivanje boljeg uspjeha gimnazija zahtjevnija	lošiji uspjeh od očekivanog zbog veće zahtjevnosti škole
Ja sam <u>znao većinu profesora iz te škole pa sam prema njima i sebi postavio očekivanja</u> tako da sve što sam očekivao tako je i bilo. <u>Nisam nešto previše tražio od njih</u> tako da je sve u redu.	doživljaj SŠ u skladu s očekivanjima bez posebnih očekivanja od profesora zbog ranijeg poznanstva	usklađenost doživljaja s očekivanjima
Ja sam ostala ista kao u osnovnoj školi. <u>Nije teško, tako da sam se prilagodila.</u>	prilagodba bez problema	adaptacija na zahtjeve u SŠ

Očekivanja od SŠ u doživljaju sudionika proteže se od zadovoljstva, to jest iskustvo je bolje od očekivanog do nezadovoljstva, to jest iskustvo je lošije od očekivanog, a na to utječe lošiji uspjeh od očekivanog, lošija komunikacija s profesorima od očekivanog i drugo.

3. Što ste očekivali od profesora i nastave dolaskom u srednju školu, a kako to izgleda u svakodnevnici?

Tekst i jedinice kodiranja	Kodovi	Kategorije
<p>Ja sam očekivao <u>bolji odnos i veću komunikativnost</u> zato što u našoj školi profesori imaju <u>ogroman autoritet i samo će bit po njihovom</u>. Učenici <u>nemaju nikakva prava</u> i uvijek se pozivaju na prava škole, na kućni red, a nikad se ne pozivaju na prava učenika. Mi kad iznesemo neko svoje pravo, <u>oni kažu da ih to ne zanima</u>, nek drugi netko radi na tome. Često puta se idemo žaliti ravnatelju, pedagogu, a oni samo kažu <u>mi tu ništa ne možemo uraditi</u>. I onda <u>izgubiš volju</u> i sve kad vidiš kakvi su.</p>	<p>očekivanje boljeg odnosa i veće komunikativnosti od strane profesora</p> <p>prevelika moć profesora</p> <p>učenici nemaju prava</p> <p>kršenje prava učenika</p> <p>prigovori unutar škole su bezuspješni</p> <p>demotiviranost učenika za traženje pravde</p>	<p>odnos i komunikacija s profesorima lošiji od očekivanog</p> <p>neprihvatanje prava učenika demotivira učenike</p> <p>neosjetljivost škole na probleme učenika</p>
<p><u>Slazem se s njim</u>, jest tako, <u>svi su takvi</u>.</p>		
<p>Što se tiče profesora, profesor iz latinskog je sad jedini na općini koji predaje latinski. <u>On se igra s djecom, daje ocjene kakve on hoće</u>. Ako zaslužuješ 5, on ti da 2. <u>Svi se bune i idu ravnatelju, tuže ga i nema što ne rade, ali ga ne smiju otpustiti jer je jedini</u>. I tako da on onda radi sve po svom. I to je to.</p>	<p>samovolja i postupanje profesora bez kriterija</p>	<p>iskorištavanje pozicije moći profesora</p>
<p>Neki profesori pokušavaju <u>nastavu voditi kroz igru</u> i tako, <u>projekte napraviti</u> i to je jako interesantno, lakše se nauči sve</p>	<p>zanimljivi načina podučavanja doprinose boljem uspjehu</p>	<p>korištenje raznovrsnih načina podučavanja motivira učenika</p>

Očekivanja od profesora i nastave pokazuju posebno nezadovoljstvo učenika načinom komunikacije profesora s njima, neuvažavanja učenika i kršenje prava učenika. No pokazuje se da korištenje raznovrsnih načina podučavanja motivira učenike.

4. Kakav pristup nastavi imaju vaši profesori?

Tekst i jedinice kodiranja	Kodovi	Kategorije
<p>Neki profesori imaju <u>dobar pristup</u> i ono, može se reći da se sve <u>nauči na satu</u>, ne mora se uopće kod kuće puno učiti. A neki su stvarno <u>katastrofalni</u>. Nekad se osjećam da bih ja čak bolje predavao od njih. Recimo, <u>dođu na sat, otvore knjigu i pročitaju ono što je bitno i zapišite to i to i to je njihova lekcija</u>. I onda kad nešto ne znaš, kažu da smo to radili, a uopće to nismo shvatili. Ili recimo, dosta njih uopće <u>ne obraćaju pozornost jesi ti to shvatio ili nisi</u>. Njima je samo bitno da odrade svoj sat i to je to.</p>	<p>neki profesori imaju dobar pristup</p> <p>može se naučiti na satu</p> <p>neki profesori loše predaju</p> <p>samo diktiranje iz knjige</p> <p>cilj profesora odraditi lekciju</p>	<p>različite kompetencije profesora za podučavanje</p> <p>nezainteresiranost nekih profesora za nastavu i učenike</p>
<p>Ima recimo dosta profesora koji <u>dođu spremni na sat, koji kod kuće nešto pripreme</u> što će nama predavati u školi. I tako dođu onda i <u>baš sve ispričaju lijepo i odrade lekciju</u> za koju kasnije ne moraš uopće ni ponavljati kod kuće, možda samo jednom pročitati. A <u>ima opet profesora koji samo dođu na sat i kažu danas je ta i ta lekcija, otvorite udžbenik, prepisite to i to i idite kući</u>.</p>	<p>spremni na satu</p> <p>smisleno objašnjavanje gradiva</p> <p>nepripremljenost</p>	<p>pripremljenost i kompetentnost profesora za nastavu</p> <p>nedovoljna predanost profesora nastavi</p>
<p>Pa to je to uglavnom kako oni govore. Uglavnom nam isti profesori predaju tako je u svih isto.</p>		

I kod pristupa profesora nastavi i poučavanju postoje doživljaji i iskustva učenika od onih pozitivnih koji govore o profesorima koji se trude na zanimljive načine posredovati gradivo

učenicima i tako ih motivirati, do onih koji samo žele odraditi obvezu i ne pripremaju se za nastavu.

5. Što vam u tom pristupu odgovara, a što biste htjeli da je drugačije?

Tekst i jedinice kodiranja	Kodovi	Kategorije
Pa meni odgovara kod pojedinih to što se <u>dosta posvete tom satu i nama bude zanimljivije</u> . Više volimo slušati i to. A promijenio bih to što pojedini profesori posve budu <u>nezainteresirani za sat i onda očekuju od nas da mi budemo zainteresirani</u> , a uopće nije zanimljivo.	<p>dobra je posvećenost nastavi</p> <p>nezainteresiranost profesora</p> <p>očekivanja od učenika da budu motivirani</p>	<p>motivirani profesori motiviraju učenike</p> <p>nemotivirani profesori demotiviraju učenike</p>
Ja bih promijenio to da se <u>uči iz knjige</u> jer lakše mi je za test učiti iz pitanja ili po tezama koje zapišemo u bilježnici na satu. U knjigama mi je preopširno, a i profesori ne ispredaju sve što je u knjizi.	<p>problemi učenja iz knjiga</p> <p>nedovoljna obrada gradiva iz knjiga</p>	<p>poteškoće u učenju zbog načina predavanja profesora</p>
Pa što se tiče tih profesora, to su većinom profesori koji se pojave <u>samo radi reda</u> , npr. da se <u>prepiše nešto iz udžbenika i posve malo objasne i onda od učenika zahtijevaju da znaju sve, da znaju ono što i oni ne znaju</u> . Tako da <u>prevelik kriterij postavljaju nama, a premalo pružaju</u> .	<p>profesori od učenika traže više nego sami znaju</p>	<p>neusklađenost u prenošenju i traženju znanja</p>
A dobro, kod mene u medicinskoj <u>nema knjiga tako da svaki profesor ili ima isprintano pa zapišemo</u> , ali većinom nam samo podijeli papir i kaže: „ <u>Nauči to i sljedeći sat vas pitam</u> “. Često se <u>naljute zbog nekih sitnica pa se na nas istresaju i za kaznu nas pitaju</u> , a stvarno nismo krivi zato što oni nisu raspoloženi.	<p>nedostatak knjiga</p> <p>ispitivanje po kazni</p>	<p>nedostatak ili neprimjereni materijali za učenje</p> <p>kažnjavanje učenika ispitivanjem</p>
Da, upravo to. Ima mnogo profesora koji <u>probleme koje kod kuće imaju istresaju na nama i liječe svoje frustracije na nama</u> .	<p>privatni problemi profesora</p>	<p>prenošenje osobnih problema na nastavu i učenike</p>

Učenci poručuju da motivirani profesori motiviraju i učenike i obrnuto, da nemotivirani profesori demotiviraju učenike.

6. Kako biste opisali svoj odnos s profesorima?

Tekst i jedinice kodiranja	Kodovi	Kategorije
<p>pa moj osobni odnos s profesorima zavisi kako s kojim. <u>Ako je neki recimo dobar prema meni</u>, ako mi se sviđa njegovo predavanje, bit ću i ja dobar prema njemu. A ima pojedinih profesora koji su stvarno <u>arogantni i ono, bit će samo kako oni kažu. Najgore je kad te nitko neće saslušati.</u> Ja imam dosta problema s tim jer ja hoću svaki detalj s nekim, a oni uopće ne, samo kažu nešto: „<u>Ja sam ovdje profesor, ti nemaš šta sa mnom pričat</u>“ i neće uopće da priča s tobom. <u>Često puta budu u krivu, a ne možeš ništa napraviti i to je najgore.</u></p>	<p>pozitivan prema onima koji su pozitivni</p> <p>arogantnost</p> <p>neće saslušati</p> <p>postupanje profesora samo iza autoriteta</p> <p>nemoć učenika prema moći profesora</p>	<p>reciprocitet u odnosu</p> <p>arogantno i nezainteresirano ponašanje profesora prema učenicima i njihovom mišljenju</p> <p>profesori se samo pozivaju na svoju moć autoriteta</p>
<p>Na početku godine pola profesora se <u>trudilo zapamtiti naše ime što nam puno znači.</u> No, <u>neki ni dan danas ne znaju moje ime</u> jer sam na satu neutralan, ne izdvajam se baš od ostalih toliko, a znači mi kad <u>netko zapamti moje ime.</u> Neki se uopće to i <u>ne trude.</u></p>	<p>neki profesori pamte imena učenika</p> <p>ne trude se zapamtiti učenike</p>	<p>važnost poznavanja učenika poimence</p>
<p>Al to opet ima i drugu stranu jer ako neki zapamte imena, npr. ona zna njemački i sad odmah joj je zapamtila ime i od tad ona recimo može predat prazan test i <u>ona će dobit 5 većinom jer je njoj zapamtila ime</u> i zna da ona zna njemački. <u>A neki se recimo potrude i nauče, al uzalud kad ih ne znaju po imenu.</u></p>	<p>favoriziranje</p>	<p>kriterij ocjenjivanja nije znanje</p>

To je istina. <u>Svaki profesor ima svoje omiljene učenike</u> iako se to po pravilu ne smije i oni tvrde da smo mi njima svi isti, al zapravo to je tolika laž <u>jer svako favorizira nekog.</u> Barem većina njih.	favoriziranje	sklonost profesora pojedinim učenicima
Još <u>pogotovo ako se znaju privatno.</u>	poznanstvo	utjecaj poznanstva na postupanje profesora
Kod nas ima jedna u razredu što joj je profesorica iz engleskog rodica i to mi nismo znali do neki dan dok nismo vidjeli na fejsu. <u>To se toliko primijeti na satu i kako njih dvije komuniciraju i kako stalno nju proziva. Uvijek tako daju prednosti učenicima.</u>	poznanstvo	sklonost profesora pojedinim učenicima
Samnom isto ide učenik kojemu je profesor tata, jedan od glavnih profesora. I onda, na početku to nama stvarno nije smetalo, nitko ga nije favorizirao, ali već pred kraj <u>kad je krenulo zaključivanje ocjena, čim vide prezime... zna se dalje.</u> I isto, s nama ide još jedan što <u>je stvarno bogat, ono među jačima je u Odžaku što se tiče ekonomskog stanja i čim neki profesor vidi njegovo prezime, kao on to zna,</u> al zapravo je glup, samo što ima prezime. To je to.	favoriziranje prema poznanstvu favoriziranje prema materijalnom statusu	kriterij ocjenjivanja nije znanje

Odnos s profesorima narušava arogantno i nezainteresirano ponašanje profesora prema učenicima, sklonost odnosno favoriziranje pojedinih učenika od strane profesora kao i način ocjenjivanja. Pokazivanje interesa za učenike kroz poznavanje učenika po imenu doprinosi boljem odnosu.

7. Da li ste zadovoljni tim odnosom ili bi nešto mijenjali te o čemu ovisi odnos između profesora i učenika?

Tekst i jedinice kodiranja	Kodovi	Kategorije
U <u>komunikaciji, u razgovoru.</u>	komunikacija i razgovor	važnost komunikacije
Mi njih <u>trebamo poštovati</u> i sve to, jesu oni stariji od nas i jesu, ajmo reći pametniji i to, al ne mogu biti baš toliko <u>arogantni</u> . Ono, „ <u>ja sam profesor, ti meni ne smiješ ništa reći</u> “, al ono stvarno ima takvih. I to nije uredu. Kad bi se to promijenilo, kad bi imali malo bolji odnos s nama i bi vjerojatno bili bolji. <u>Oni uvijek govore kako su djeca kriva, a zapravo da su oni bolji i mi bi bili bolji.</u> To je sigurno	arogantni profesori profesori svoje ponašanje opravdavaju ponašanjem učenika	arogantno ponašanje profesora prema učenicima promjena kod profesora dovela bi do promjene kod učenika
Moje osobno mišljenje je da su <u>mlađi profesori mnogo kreativniji i društveniji</u> nego stariji. Na starijima se vidi da su već umorni od svog posla, da im je to dosadno i da samo to odrade što treba i uzmu plaću.	bolje osobine mlađih profesora kreativni i društveni	mlađi profesori zainteresiraniji

Promjena u ponašanju profesora dovela bi i do promjene kod učenika. Bolja komunikacija i međusobno uvažavanje te osobine mlađih profesora (kreativnost i društvenost) doprinosi boljem odnosu s profesorima.

8. Kakav je za vas dobar profesor?

Tekst i jedinice kodiranja	Kodovi	Kategorije
<p>Pa dobar profesor je onaj koji je <u>pravedan</u>. Znači, ja osobno nikad neću od profesora tražit ocjenu koju nisam zaslužio ili da ću ga moliti za nešto. Trebam profesora koji je <u>pravedan</u>, <u>želi pričati</u> i <u>želi te saslušati</u>. Znači koji neće doći i reći: „<u>Ja tebi smijem uradit sve, ti meni ništa</u>“.</p> <p><u>Koji će se malo obazirat i na naša prava</u>, a ne samo na prava škole i prava profesora.</p>	<p>pravedan profesor</p> <p>profesor koji želi pričati i saslušati</p> <p>poštuje prava učenika</p>	<p>pravednost</p> <p>komunikativnost i uvažavanje učenika</p> <p>ravnopravnost i poštivanje učenika</p>
<p>Po meni je najbolji profesor koji dođe na sat, održi svoj sat lijepo, <u>objasni sve, al baš sve što treba</u> i koji <u>ne favorizira nikoga, nego je prema svima isti</u>. Dobro, ima nekih koji baš znaju taj predmet i njima normalno treba više dati bodova i sve, ali opet <u>ne nekoga uzdizati da je glavni</u>. Takvi su najbolji, <u>koji dobro predaju</u>. Nema ni <u>poklanjanja ocjena ni oduzimanja tako da nema nikakvih problema</u>.</p>	<p>kompetentan predavač</p> <p>nefavoriziranje</p> <p>uvažavanje svih učenika</p> <p>dobro predaje</p> <p>nema poklanjanja ni oduzimanja ocjene</p>	<p>kompetencije u objašnjavanju gradiva</p> <p>jednako ponašanje prema svim učenicima</p> <p>kompetencije u objašnjavanju gradiva</p> <p>pravednost u ocjenjivanju</p>
<p>Da, takvi profesori onda <u>imaju i pravo da traže mnogo od učenika ako i oni dovoljno pružaju</u>.</p>	<p>profesor koji pruži znanje, može ga i očekivati od učenika</p>	<p>ravnoteža između zahtjeva profesora i pružanja znanja učenicima</p>
<p>Po meni bi isto dobar profesor bio i onaj koji bi <u>obratio pozornost i na one slabije učenike kojima taj predmet baš i ne leži</u> jer samo poneki profesori žele raditi s onima koji ne savladavaju dobro gradivo. I <u>dobri su oni koji su komunikativni, koji žele pričati, dogovarati se oko testova, odgovaranja i svega</u>.</p>	<p>pomoć učenicima koji slabije vladaju gradivom</p> <p>komunikacija i dogovor</p>	<p>interes za rad i sa slabijim učenicima</p> <p>komunikativnost i uvažavanje učenika</p>

Pa dobro. Svaki profesor treba da ima obzira prema onim koji su dobri na satu i prema onima koji su loši. Ne mogu dopuštati da <u>neko svašta radi samo jer njega vole. Tako da moraju gledati i na to.</u>	ista pravila za sve	pravednost

Karakteristike dobrog profesora odnose se na njegovu kompetentnost u poučavanju i objašnjavanju gradiva te njegovom ponašanju prema učenicima gdje se ističu pravednost, komunikativnost, uvažavanje, nefavoriziranje učenika i drugo.

9. Što je za vas najvažnije kod profesora?

Tekst i jedinice kodiranja	Kodovi	Kategorije
<u>Motivacija.</u> Jer profesori nas <u>trebaju poticati</u> da radimo to što trebamo raditi.	poticati učenike	sposobnost motiviranja učenika za gradivo
Da budu <u>korektni prema svim učenicima</u> , da ne <u>izdvajaju nikoga</u> . <u>Svi trebaju biti isti. Trebaju biti pravedni.</u> To je najbitnije.	korektni pravedni	pravednost
Da, upravo <u>ta motivacija i pozitivna</u> . Da i oni budu <u>pozitivni tako da i mi imamo više volje za učenje</u> . Mi stvarno <u>nismo lijeni koliko oni tvrde</u> . Ima predmeta za koje se puno zanimamo jer profesori učine to zanimljivim.	važna je motivacija profesora pristup profesora čini predmet zanimljivim	motivirani profesori motiviraju učenike sposobnost motiviranja učenika za gradivo
Po meni je najbitnije <u>da profesor nije umišljen</u> . Jer većina njih je umišljena i uopće <u>ne razmišljaju o djeci</u> dok se <u>neki spuste na razinu djeteta</u> , postavljaju kriterije i pomažu i motiviraju.	umišljenost ne razmišljanje o djeci	nezainteresirano ponašanje profesora prema učenicima
Kako je D. rekao, sam <u>postupak profesora</u> prema učenicima. To je bitno.	bitno je postupanje profesora	važnost postupanja profesora prema

		učenicima
--	--	-----------

I ovdje se kompetencije u poučavanju te postupanje profesora prema učenicima pokazuju kao važne karakteristike dobrog profesora.

10. Kakav pristup bi vam najviše odgovarao?

Tekst i jedinice kodiranja	Kodovi	Kategorije
Pa da <u>dođu na sat spremni</u> . Da se <u>posvete tom satu kao što očekuju da se mi posvetimo</u> . I da <u>budu pravedni, to je najbitnije</u> . Nama je najveći problem što mi <u>nemamo svoja prava</u> . To je najgore.	spremnost profesora za nastavu bitno da su pravedni	važnost pripremljenosti profesora za predavanje pravednost profesora
Profesor bi trebao biti <u>pripremljen i donijeti neke igrice, slike jer tako se bolje uči</u> , nego kad samo ispriča i ako mi nešto zapišemo. Ovako bolje ostane u sjećanju.	spremnost profesora za nastavu učenje kroz igrice i slike	važnost pripremljenosti profesora za predavanje korištenje raznovrsnih načina podučavanja
Ja bih baš voljela da se njima <u>pusti ovakav razgovor i da oni čuju što zapravo učenici njihovi pričaju o njima kada nisu u školi i kada anonimno smiju nešto govoriti</u> .	pustiti razgovor profesorima	važnost informiranja profesora o mišljenju učenika

Važna je pripremljenost i kreativnost profesora u nastavi kroz korištenje raznih metoda podučavanja (igrice i slike).

11. Ima li nešto o čemu nismo razgovarali?

Tekst i jedinice kodiranja	Kodovi	Kategorije
Pa nema. Najbitniji je <u>postupak profesora i njihovo predavanje.</u>	postupak i predavanje najbitniji	važnost kvalitetnog predavanja i postupanja profesora prema učenicima
Možda ocjene.		
Ja sam imao neki dan problem s profesorom. <u>Iz matematike sam iz prvog testa dobio 5, iz drugog testa sam uradio sve i znam da trebam dobiti 5 i dobijem 3.</u> Uopće <u>nismo dobili test na uvid.</u> Opet smo se <u>pozvali na svoja prava i opet nas nitko nije čuo, nitko se nije obazirao na to.</u>	niža ocjena od zaslužene nema uvida u testove protestiranje učenika nereagiranje škole	nepravedno ocjenjivanje netransparentnost u ocjenjivanju narušava povjerenje i odnose
Kod nas iz jednog predmeta npr. <u>100% sam sigurna da ja nisam uradila bolje od nekog tko je dobio 4, a ja sam dobila 5 jer mene taj profesor voli još iz osnovne škole.</u> To po meni nije fer jer ja sama znam da sam sigurno uradila lošije nego drugi. <u>A nije nam dao testove da pogledamo.</u>	favoriziranje učenika nema uvida u testove	kriterij ocjenjivanja nije znanje netransparentnost u ocjenjivanju narušava povjerenje i odnose
Ja i K. sjedimo zajedno i sve smo isto napisali jer smo zajedno napamet naučili. <u>Ja sam dobio 5, a on 4 i sad ima 4 zaključno.</u>	favoriziranje učenika	kriterij ocjenjivanja nije znanje
To je to favoriziranje učenika.		

Ovdje se pojavljuje tema ocjenjivanja koja ukazuje na nezadovoljstvo učenika načinom ocjenjivanja profesora. Nepravedno, favorizirajuće i netransparentno ocjenjivanje narušava povjerenje i odnos s profesorima.

12. Da li vam se čini da ovakvi razgovori imaju smisla?

Tekst i jedinice kodiranja	Kodovi	Kategorije
Pa <u>imaju smisla ovako kad mi razgovaramo</u> , ali da im sad to odnesemo, njima bi to bilo <u>potpuno svejedno</u> . Ja svakom profesoru <u>mogu sve reći u lice jer znam da mogu naučiti i sve, ne može mi ništa</u> , ali njima je to <u>potpuno svejedno</u> . Oni <u>imaju par učenika koji ih vole i onda se izvlače na tih par</u> . <u>Uvijek je problem u nama, a ne u njima</u> .	ima smisla za učenike profesorima svejedno problem vide u učenicima, a ne u sebi	važnost razgovora za učenike razgovor nema smisla zbog nezainteresiranosti profesora nedostatak uvida profesora u važnost odnosa s učenicima
Po meni <u>ovi razgovori nemaju baš smisla</u> . Što se mene tiče <u>ima jer meni baš znači ovako nešto</u> .	razgovori nemaju smisla ima smisla za mene	važnost razgovora za učenike
Ovaj razgovor <u>nema smisla</u> jer mi kako god kažemo svoje mišljenje, <u>njih uopće ne zanima</u> . Znači, mi možemo iznijeti svoje mišljenje, ali <u>njih to ne zanima</u> . Za <u>nas osobno ovo ima smisla</u> , al dalje od toga <u>nema koristi</u> .	profesore ne zanima mišljenje učenika ima smisla za učenike	razgovor nema smisla zbog nezainteresiranosti profesora važnost razgovora za učenike
Ovaj razgovor s moje strane <u>ima smisla jer mi je otvorio oči da moramo razumjeti i profesore</u> jer nije ni njima lako. Neki nemaju povjerenja u nas danas jer kroz toliko godina rada doživjeli su sigurno razočarenje u pojedine učenike i onda misle da smo i mi svi takvi. <u>Ne daju nam šansu da pokažemo da mi nismo takvi, da nisu svi isti jer to nije istina</u> .	bolje razumijevanje profesora nisu svi učenici isti	važnost razgovora za učenike profesori ne daju priliku učenicima

Doživljaj razgovora se proteže od prepoznavanja važnosti međusobnog razgovora učenika koji za njih osobno ima smisla do isticanja besmislenosti razgovora zbog nezainteresiranosti profesora za mišljenje učenika.

2. Kodiranje teksta fokus grupe s profesorima

1. Što mislite da li su učenici zadovoljni izborom škole te što im je drugačije u odnosu na osnovnu školu?

Tekst i jedinice kodiranja	Kodovi	Kategorije
<p>Ja mislim da <u>jesu zadovoljni</u> jer se više gleda njihova potreba, nego naša potreba. U odnosu na OŠ im <u>jest teže, više se radi, više se uči, obimnije je i ozbiljnije</u>. Po meni je evo to bitno.</p>	<p>učenici zadovoljni</p> <p>SŠ teža nego OŠ</p>	<p>zadovoljstvo izborom škole</p> <p>razlike u odnosu na OŠ</p>
<p>Međutim, da se nadodam, oni nekako kažu kad dođu u SŠ da im je daleko <u>bolje u odnosu na OŠ jer konkretnije znaju kad će odgovarati</u>, koliko se za neki predmet <u>trebaju pripremiti</u>. Kažu da im u OŠ to ipak varira, imaju dosta <u>nesigurnosti zato što u SŠ se više sad usmjerava na pismena ispitivanja, a u OŠ više imaju usmena</u>.</p>	<p>bolje u odnosu na OŠ</p> <p>konkretnije/predvidljivo</p> <p>orijentacija na pismena ispitivanja u SŠ</p>	<p>prednosti SŠ</p>
<p>Kod mene su nekako zastupljena podjednako i usmena i pismena ispitivanja i trudim se da to nekako uskladim, <u>a vjerujem da je teže jer mi opadnu ocjene u odnosu na OŠ</u>.</p>	<p>teže gradivo</p> <p>slabije ocjene nego u OŠ</p>	<p>razlike u odnosu na OŠ</p>
<p>Tu je <u>prvi razred kritičan</u> ustvari, njihovo <u>prilagođavanje</u> i to. Ovo je njima nekako sve novo i ja mislim da jest <u>velika razlika</u> između osnovne i srednje škole. Prvo što SŠ nije obavezna, kod nas još uvijek nije i sama ta pomisao je malo..Drugačiji je stav onda. E sad, ovdje <u>nema nekog tog odgađanja</u>, ja mislim da oni to u OŠ imaju</p>	<p>kritičan je 1.razred</p> <p>prilagođavanje</p> <p>velika razlika</p>	<p>teža adaptacija I. razreda</p> <p>doživljaj razlike u odnosu na OŠ</p>

<p>malo više da nešto odgađaju. <u>Ako je nešto zakazano, onda je zakazano, dobiješ jedinicu, popravljat će i tako to da se drži neki kriterij. Mora biti razlika između srednje i osnovne škole, na kraju krajeva.</u></p>	<p>nema odgađanja testova</p> <p>dosljednost u održavanju dogovorenih rokova</p> <p>razlika mora biti</p>	<p>razlike u odnosu na OŠ</p> <p>prednosti SŠ</p> <p>nužnost postojanja razlike između OŠ i SŠ</p>
<p>Međutim, nije istina da oni nisu opterećeni u OŠ, čak znaju biti više opterećeni. Često u toku dana bez kontrole im se daju po dvije, tri provjere znanja. Mi u srednjoj nekako u <u>dogovoru idemo kad će biti ispitivanje</u>. Mi često <u>izlazimo u susret</u> ako se dese dvije, tri provjere, da mi to uskladimo.</p>	<p>dogovor i usklađivanje profesora oko ispitivanja</p>	<p>prednosti SŠ</p>
<p>Mislim da djeca jesu <u>zadovoljna izborom struka</u>. Naravno ima iznimki, a u SŠ im je bolje, ljepše, jednostavnije to što barem, koliko sam se ja susrela, ovdje <u>nekako tretirani više kao malo odrasliji</u> u odnosu na OŠ, a <u>to im se sviđa</u>. U OŠ su ipak djeca, a ovdje prelaze u jednu novu fazu i dosta ih profesori tako i tretiraju i <u>sviđa im se taj stav prema njima kao prema poluodraslim ljudima</u>.</p>	<p>učenici pretežno zadovoljni izborom</p> <p>uvažavanje dobi učenika</p>	<p>zadovoljstvo izborom struke</p> <p>prednosti SŠ</p>

	stav prema učenicima kao prema poluodraslima	
<p>Ja radim uglavnom u obrtničkim odjeljenjima. Oni nemaju šta drugo upisat nego to, s tim ocjenama s kojim dođu, nego ta zvanja i onda im je <u>teže prihvatiti</u> te stvari koje ja, recimo tražim. Ja sam jedan od onih profesora koji najniže ocjene daje, ali ja to pojasnim da <u>trebaju zaslužiti onu ocjenu koju dobiju</u>. Ja mislim da su djeca s kojim ja radim, a većinom su muški, zadovoljniji nego s profesoricama jer <u>imam malo prema njima stav kakav oni prema meni imaju</u>.</p>	<p>teže u obrtničkoj SŠ jer dođu s lošim ocjenama</p> <p>teže jer u SŠ moraju zaslužiti ocjenu</p> <p>stav učenika prema profesorima određuje stav profesora prema njima</p>	<p>teža adaptacija obrtničkih odjeljenja na zahtjeve SŠ</p> <p>reciprocitet u odnosu</p>

Doživljaj srednje škole kreće od različitosti u odnosu na osnovnu školu (teže gradivo, stroža pravila) do prednosti u odnosu na osnovnu školu (uvažavanje učenika, konkretnost, više pismenih ispitivanja, dogovor i dosljednost u održavanju rokova). Adaptacijske poteškoće su izraženije kod obrtničkih odjeljenja te kod 1.razreda.

2. Što mislite koja su očekivanja učenici imali od srednje škole i profesora?

Tekst i jedinice kodiranja	Kodovi	Kategorije
<p>Očekuju definitivno da će dobit određena <u>znanja</u> što mislim da <u>99% profesora daje sve od sebe da prenese to znanje</u>, a sad koliko ko usvoji i koliko se djeca sama trude i koji je predmet. Ali ovako, dosta često, mislim da djeca <u>očekuju da ih se pušta</u>, da im se gleda kroz prste, da im se <u>svašta nešto tolerira</u> i onda tu često dođe do barijere.</p>	<p>učenici očekuju znanje</p> <p>očekuju puštanje</p> <p>toleriranje svega</p>	<p>očekivanje znanja</p> <p>očekivanje popuštanja i tolerancije na razna ponašanja</p>
<p>Pa evo M. je to baš odgovorila jako direktno. Mislim da se svi slažemo. <u>Očekuju puno od nas, a očekuju i toleranciju prema njima.</u></p>	<p>očekuju puno od profesora</p> <p>tolerancija prema njima</p>	<p>velika očekivanja od profesora</p>
<p>Opet je to <u>dosta do predmeta</u>. Kod mog predmeta uvijek dolaze s tim: „<u>Šta će to meni, meni to neće trebati?</u>“. Ja im uvijek kaže da se svaki predmet u školi treba učiti, učiti ćeš svoje dijete sutra. Ako tvoji kod kuće ne znaju, ovdje si da nešto naučiš. <u>Trebali bi onda pokazati na praksi</u>, ako već neće učiti, ali oni <u>ni na praksi ne rade</u>. Odmah se ovdje <u>izdvoje oni koji za nešto imaju afiniteta</u>.</p>	<p>različit odnos prema predmetima</p> <p>učenici gledaju samo na uporabno znanje</p> <p>ponašanje na praksi je važno</p> <p>afinitet</p>	<p>motivacija učenika ovisi o predmetima ili uporabnom znanju</p> <p>nedovoljan trud na praksi</p> <p>prepoznavanje potencijala učenika već na početku</p>
<p>Pa da, to se odnosi na <u>učenike trogodišnjih</u></p>		

<u>škola. Ne zanima njih povijest i to, a opet u gimnaziji toliko se toga očekuje pa je nekako i jasno da im je previše nekad.</u>	ne zanima ih gradivo previše gradiva u gimnaziji	nezainteresiranost trogodišnjih škola za šira znanja preopterećenost u gimnaziji
--	---	---

Učenici dolaskom u srednju školu očekuju popustljiv pristup profesora (popuštanje i toleranciju raznih ponašanja), ali i znanje.

3. Mislite li da su im se ta očekivanja od profesora ostvarila?

Tekst i jedinice kodiranja	Kodovi	Kategorije
<u>Treba njima vremena da se oni prilagode na nas i oni svake godine napreduju kad je to u pitanju, ali onda već i završe. Ja bi volio da imaju još vremena da napreduju. Govorim da je uvijek problem u OŠ, a ne u SŠ. Oni dođu sa totalno krhkim znanjem, a onda ovdje mi radimo profesionalno. Rijetko će tko od nas ne ispuniti plan. Ja zbog svoje čiste savjesti hoću odraditi plan, a oni što nisu naučili, to je njihov problem. Neka se motiviraju na druge načine</u>	prilagodba duže traje tijekom godina napreduju profesori primarno izvršavaju plan učenje je odgovornost učenika motivacija je na učenicima	nužnost vremena za adaptaciju i napredak usvajanje znanja i motivacija je zadatak učenika
Točno je ovo <u>prilagođavanje</u> . Jedna godina minimalno je potrebna u ovim četverogodišnjim, a u ovim <u>trogodišnjim treba više</u> . Da oni idu još dvije godine, oni bi bili pravi. Znači treba im još, duže nego ostalim. Nauče oni <u>disciplinu i red, to što</u>	prilagodba na SŠ barem 1 godinu u trogodišnjim i duže vrijeme prilagodbe	nužnost dužeg vremena za adaptaciju vrijeme adaptacije varira ovisno o vrsti škole

ne uče toliko manje više, ali snalazimo se da napreduju.	važnost discipline i reda učenje je manje bitno u trogodišnjim	veći naglasak na disciplinu i red nego učenje
--	---	---

Potrebno je dovoljno vremena da se učenici prilagode drugačijim zahtjevima u srednjoj školi te pristupu profesora.

4. Doživljavaju li učenici različito osnovnoškolske i srednjoškolske profesore?

Tekst i jedinice kodiranja	Kodovi	Kategorije
Da, da kako da ne.	Da	različit doživljaj profesora osnovne i srednje škole
Ja vjerujem da ih <u>iznenadi naše ponašanje</u> . Mislim da je tako.	iznenađeni ponašanjem	iznenađenost ponašanjem profesora u SŠ

5. Primjećuju li učenici razlike u pristupu nastavi kod osnovnoškolskih i srednjoškolskih profesora?

Tekst i jedinice kodiranja	Kodovi	Kategorije
Ja vjerujem da <u>primjećuju</u> .	Učenici primjećuju različiti pristup	razlike u pristupu profesora OŠ i SŠ
Često oni to i kažu da <u>primjećuju</u> .	primjećuju	
Na primjer, ovdje se ne dozvoljava da <u>jedu na satu i da pije sok, dok drugi dozvoljavaju i onda tu dolazi do problema</u> . Ili izađe sa sata i telefonira po hodniku.	stroža pravila u SŠ u OŠ više toga dozvoljavaju	razlika u pristupu profesora OŠ i SŠ
Ima tu znači razlika s OŠ, ali evo <u>i u toku SŠ ima dosta razlika između profesora i pristupa nastavi</u> , jasno.	razlike u pristupu profesora SŠ međusobno	pristup nastavi ovisi o profesoru
Različit je totalno pristup. <u>Svi mi imamo različit pristup nastavi i svi različito odobravamo i to je problem</u> . Tu bi možda <u>trebalo naći neko rješenje</u> .	velike razlike u pristupu treba pronaći rješenje	problem različitog pristupa nastavi potreba za rješenjem

Ali nauče i to, gdje smiju, što ne smiju i tako. <u>S vremenom se oni prilagode na sve i svačiji pristup kad vide kako i što mogu kod koga.</u>	prilagodba učenika na pojedinačne pristupe profesora	adaptacija učenika na različite pristupe
---	--	--

Učenici primjećuju razlike u pristupu profesora osnovne i srednje škole kao i različite pristupe profesora unutar srednje škole. Upravo neusklađenost u pristupima profesora predstavlja problem i zahtijeva rješenje.

6. Što im u pristupu srednjoškolskih profesora odgovara, a što bi htjeli da je drugačije?

Tekst i jedinice kodiranja	Kodovi	Kategorije
Evo ja ću odmah prvi pošto radim i u razredima gdje je modularna nastava i tu <u>nema udžbenika i tu se pripremam više ja nego oni</u> da bi nešto napisao i da bi oni to mogli dobiti. Međutim, <u>njima je uvijek pitanje jel moraju pisati.</u> Mislim, ne moraju pisati. Ja mogu pričati pet sati bez prestanka, ali ću kasnije dobiti bumerang jer <u>nisu ništa zapamtili</u> zato što ono što zapišu to im i ostane, zapamtiti će. <u>Ne vole diktiranja</u> , to mi je jasno, ali kako misle zapamtiti? <u>Modularna nastava im je dosadna.</u> <u>Ne vole sate razrednika</u> , i to mi jasno jer uvijek razrednik isto priča, ali ako ne bude pričao isto, ne bi imao onakav razred. U prvom razredu ih je bilo 30, a sad je 23 jer <u>oni koji nisu slušali upozorenja za izostanke, oni su svi napustili školovanje.</u> Oni ne mogu pratiti to jer je <u>disciplina u OŠ i ovdje sasvim drugačija</u> i tu se nekako razilazimo, ali <u>s vremenom se</u> , kažem,	nedostatak udžbenika na modularnoj nastavi modularna nastava zahtijeva velike pripreme profesora odnos učenika prema nastavi ne vole diktiranja modularna nastava dosadna sat razrednika naporan markiranje	potreba veće pripremljenosti profesora nezainteresiranost učenika za nastavu napuštanje škole zbog izostanaka različitost osnovne i srednje škole

<u>naviknu</u> na to.	disciplina u OS i SŠ različita	
	naviknu se s vremenom	adaptacija na SŠ
To je sad dosta <u>individualno, zavisi od profesora</u> . Ja kad svojim pokazem na primjer dva zadatka i sve detaljno prikažem i objasnim pa neka pišu sebi ako ne mogu zapamtiti. I ja sam sebi postupke pisala na fakultetu.	individualne razlike	pristup ovisi o profesorima
O tom pristupu, to sad baš <u>treba pitati djecu</u> , teško mi je to odgovoriti. Ali evo mislim da u pristupu djeci <u>najviše smeta neko pravljenje razlika među djecom</u> , ako toga ima. <u>Dosta često oni misle da toga ima, ali toga uopće nema</u> . Mislim da ih to najviše pogađa. Ali ja iz ove perspektive opet mislim da <u>99% profesora ne pravi razliku među djecom, ali vjerojatno djeca sebi nešto umisle</u> .	pitati djecu favoriziranje smeta učenicima nema favoriziranja kako učenici misle postupanje profesora pretežno korektno doživljaj učenika je neosnovan	važnost uvažavanja mišljenja učenika jednako postupanje prema svim učenicima pogrešan doživljaj favoriziranja
I <u>dobro bi to bilo odmah raščistiti. Treba ih pitati, ali ono, ne možeš dobiti odgovor</u> .	riješiti problem učenici ne kažu što misle	potreba za rješavanjem problema i iskazivanjem mišljenja učenika
Da, i kad se <u>njih pita, a često ih se pita što im smeta, što bi promijenili, da slobodno kažu, tad šute i neće ništa reći</u> . Da li se boje, ne znam zašto, ali ništa ne kažu.	traži se mišljenje učenika	potreba za iskazivanjem mišljenja učenika

Ono što učenicima odgovara u pristupu profesora je jednako postupanje prema svim učenicima. Kod učenika je prisutan pogrešan doživljaj favoriziranja koji ne postoji od strane profesora.

7. Što mislite kako učenici vide svoj odnos s profesorima?

Tekst i jedinice kodiranja	Kodovi	Kategorije
Ja mislim da im je prilično <u>dobar odnos, korektan i otvoren odnos.</u>	dobar, korektan, otvoren odnos	pozitivan odnos s profesorima
Jest, slažem se.		
Svi smo mi tu za njih. Mogu nam se <u>uvijek obratiti</u> , u školi.	profesori na raspolaganju učenicima	dostupnost pomoći učenicima od strane profesora
A <u>van škole nemamo neki odnos s učenicima. U školi je uredu, mogu doći i sve pitati.</u> To je uredu.	nema odnosa van škole mogu doći i sve pitati	odnos ostaje unutar škole dostupnost pomoći učenicima od strane profesora

Odnos s profesorima je pozitivan i ostaje unutar škole.

8. Što im je važno u tom odnosu, da li su zadovoljni te što smatraju o čemu ovisi odnos između profesora i učenika?

Tekst i jedinice kodiranja	Kodovi	Kategorije
Vrlo često, to sam primijetila, djeca u tom odnosu vide samo profesora, a <u>ne vide sebe i vrlo često uopće ne vide neke svoje greške, ne vide kako se oni ponašaju, ne vide što oni rade i da možda nekim svojim lošim ponašanjem izazovu i možda loš komentar ili loš stav profesora prema njima.</u> I mislim da to najviše ne štima. Mislim da su profesori <u>objektivniji</u> u tom nego učenici, daleko objektivniji. Jer oni stvarno vide sve oko sebe, osim sebe.	učenici gledaju samo na ponašanje profesora loše ponašanje utječe na loš stav profesora prema njima profesori objektivniji	nepostojanje uvida u vlastito ponašanje učenika reciprocitet u odnosu nedostatak objektivnosti kod učenika
<u>Malo je učenika koji su objektivni i malo će njih reći da su i oni pogriješili.</u> Malo je	malo objektivnosti kod	nedostatak

takvih učenika. Ima ih, ali malo. To je to.	učenika	objektivnosti i uvida u vlastite pogreške kod učenika
<p>Nije to to, sad ću ja nešto dodati. Ovaj, <u>mnogi učenici misle da ovdje mogu da rade što hoće. A ne može ovdje raditi što hoće</u> pa dok ti njemu to objasniš, odmah <u>on misli da si ti protiv njega i da ga proganjam, mrzim i tako</u>. Al ako profesor njega upozorava da lijepo priča i ne psuje, a njemu to problem. <u>To nije naš problem, to je kućni odgoj u pitanju</u>. Oni uopće ne znaju što je kućni odgoj i tu dolazi do tih problema. <u>A problem je i sva ta nezaposlenost. Da ima posla, ta djeca bi bila bolja</u>. Roditelji bi malo više vremena posvetili njihovom odgoju, a ovako <u>se ponašaju kao i roditelji kod kuće i često vrijeđanje profesora i psovanje upravo dolazi zbog toga</u>, a to oni ne vole čuti.</p>	<p>nerealna očekivanja učenika</p> <p>poštivanje pravila učenici vide kao neprihvatanje učenika</p> <p>nedostaje kućni odgoj</p> <p>nezaposlenost roditelja</p> <p>vrijeđanje i psovanje roditelja kod kuće</p>	<p>nepostojanje uvida u vlastito ponašanje učenika</p> <p>odgovornost za odgoj na roditeljima</p> <p>utjecaj obiteljske situacije na ponašanje učenika</p> <p>preuzimanje roditeljskog modela ponašanja prema profesorima</p>

Poruka profesora je kako ponašanje učenika kojeg karakterizira nedostatak objektivnosti i uvida u vlastito ponašanje i pogreške narušava njihov međusobni odnos te da stoga postoji reciprocitet u odnosu, odnosno loše ponašanje učenika rezultira lošim stavom profesora prema njima.

9. Što mislite kakvog profesora učenici cijene?

Tekst i jedinice kodiranja	Kodovi	Kategorije
To je zbilja teško reći.		
Bilo bi super kad bi <u>cijenili profesora koji se trudi, zalaže da oni nauče.</u>	trud	važnost prepoznavanja zalaganja profesora
Da vide da profesor daje sve od sebe. To bi bilo lijepo, e sad. A <u>većina nas i daje sve od sebe da im što više prenese</u> , da li oni to primijetili ili ne. Pa sad, hoće li oni to cijeniti il neće.	trud i angažman profesora	trud profesora za prenošenje znanja učenicima
Uglavnom oni to počnu cijeniti nakon SŠ. Mislim, nisam ni ja davno bila učenik pa mogu reći da je tako.		
Ako sam ja to dobro razumio- kakvog oni vole profesora? Oni vole profesora koji će im dati <u>dobre ocjene, a da se oni puno ne pate</u> . Znači da im se gleda kroz prste, da ih se <u>pušta da ide kupiti za jesti prije vremena</u> . <u>Cijene one koji razgovaraju njihovim jezikom</u> , takve profesore. A one koji se prema njima ophode ljudski i koji sa njima lijepo razgovaraju, oni su za njih uvijek budale. Takav je moj stav prema djeci kako oni misle o nama.	popustljiv u ocjenjivanju popustljiv u pravilima	dobivanje dobrih ocjena uz minimalni trud fleksibilnost u pravilima
Vjerojatno je to zato što ih <u>dosta ide za ocjenama</u> pa im je to najvažnije.	ocjene su učenicima primarne	ocjene kao prioritet
Ne govorim ja o tome. <u>Ako ti učenika pustiš onda si legenda, a ako ga ne puštaš e onda si strog.</u>	popuštanje	učenici vole profesore koji im popuštaju

Karakteristike profesora koje su učenicima poželjne su fleksibilnost u ocjenjivanju i odnosu, popustljivost te dobivanje ocjena bez truda.

10. Što mislite da je učenicima najvažnije kod profesora, a što im najviše smeta?

Tekst i jedinice kodiranja	Kodovi	Kategorije
Mislim da smo mi već dali odgovor na to.		
Da, to je sve što smo sad rekli otprilike.		
Rekla sam ovo kako vole kada se s njima <u>komunicira kao s odraslima</u> , da se <u>ne pravi razlika</u> i to. To im najviše smeta ako nije tako. A ovako, ima uvijek tih kojima se <u>ne da ništa pa je dobar profesor kod kojeg ništa ne rade</u> . A ima i takvih profesora koji to <u>dopuštaju</u> .	komunikacija ravnopravna nefavoriziranje popustljiv profesor dobar profesor neki profesori dopuštaju nerad	važnost uvažavanja i komunikacije jednako postupanje prema svim učenicima nemotivirani učenici vole nemotivirane profesore razlike u pristupu profesora

Ovdje se kao poželjne karakteristike nadovezuju komunikacija i uvažavanje te jednako postupanje prema svim učenicima.

11. Kakav bi pristup učenicima najviše odgovarao ?

Tekst i jedinice kodiranja	Kodovi	Kategorije
Pa ima dosta ovog što profesor A. kaže, da ih <u>пустimo, da malo sjede na satu, jedu, piju pa ih malo šta god pitamo, damo ocjenu koja im paše</u> . To bi oni voljeli.	popustljiv pristup nastavi	učenici vole profesore koji im popuštaju
Može li <u>dvojka da ne odgovaram</u> i tako to.	ocjene bez provjere znanja	popustljiv pristup u ocjenjivanju
Mislim ima i toga.		
<u>Ima takvih profesora i onda kad mi dođemo poslije takvog pristupa profesora na sat, onda je to nebo i zemlja i za njih</u> .	neujednačenost pristupa profesora	problem različitog pristupa nastavi

Takvog oni profesora vole.		
I onda se <u>bune kako ne smiju jesti, kako su kao u zatvoru, ne damo im ništa</u> i to traje 5 minuta dok se oni smire pa dok se krene, pa nemaju bilježnice i to onda traje.	učenici ne poštuju pravila	stalno ponovno inzistiranje na poštivanju pravila troši vrijeme i odnos
Mislim da im i <u>odgovara kada se koristi internet u nastavi il grupni rad.</u> To im zna biti <u>zanimljivo</u> , ali mi <u>nemamo toliko mogućnosti za to.</u> Ja to pokušavam kada mogu, ali kod nekih predmeta se to i ne može provesti.	različito poučavanje (internet, grupni rad) zanimljivi pristup je otežan nemamo mogućnosti	korištenje raznovrsnih načina poučavanja motivira učenike prepreke za novije metode poučavanja
Jest, <u>vole oni grupni rad.</u> Ali vole ga zato jer <u>onda jedan u grupi radi, a drugi ništa.</u> To im onda odgovara. Ja se zato <u>držim svog pristupa koliko mogu.</u>	grupni rad omogućava nerad nekim učenicima pridržavanje dosadašnjem pristupu	nedostatak grupnog rada neprihvatanje novijih metoda poučavanja

Mišljenje profesora o pristupu nastavi podijeljeno je, u smislu da neki prepoznaju korištenje novijih metoda poučavanja kao učenicima poželjnih, dok drugi smatraju da je poželjan popustljiv pristup koji omogućava nerad.

12. Što mislite koje karakteristike učenika mogu utjecati na doživljaj profesora?

Tekst i jedinice kodiranja	Kodovi	Kategorije
Mislim da sam to spominjao kad su roditelji u pitanju, <u>kućni odgoj.</u>	kućni odgoj	utjecaj obitelji na karakteristike učenika
<u>Odgoj i stav prema školi.</u> Općenito stav prema školi i obrazovanju	odgoj, stav prema školi	utjecaj odgoja i stava prema školi
To je to. Tako <u>roditelji razmišljaju o školi i dijete prihvaća isto.</u>	stav roditelja o školi	utjecaj roditelja
Upravo je to A. i rekao. <u>Roditelji puno borave s njima, ne rade, stalno su kući, nervozni su. Uvijek je svađa i to onda i djeca tako misle i ponašaju se.</u>	loše stanje kod kuće	utjecaj obiteljske situacije na ponašanje učenika
Oni će možda <u>kasnije uočiti</u> te neke		

<u>vrijednosti</u> kad sazriju, a trenutno nažalost nije tako. Trenutno je <u>teško uočiti nešto moralno kod učenika</u> , da li to bili gimnazijalci ili strojari, svedjedno. Tek možda kasnije.	vrijednosti prepoznaju kasnije moralnost teže uočljiva	nedostatak prosocijalnih vrijednosti
---	---	--------------------------------------

Na doživljaj učenika najviše utječe obitelj. Stavovi roditelja o školi i obrazovanju te obiteljska situacija oblikuju ponašanje učenika u školi.

13. Na kraju, što biste rekli, koliko se ova perspektiva učenika o vama profesorima podudara s vašim doživljajem sebe kao profesora?

Tekst i jedinice kodiranja	Kodovi	Kategorije
A ko zna. Mi i ne znamo kakva je njihova perspektiva.	nepoznata perspektiva učenika	neznanje o učeničkoj perspektivi
Ali opet mislim da koliko god mi tu kritizirali, mislim da djeca imaju koliko toliko <u>pozitivan doživljaj</u> .	pozitivan doživljaj	pretpostavljanje pozitivnog doživljaja
Bar se nadamo tome.		
<u>Koliko mi njima posvetimo pažnje, tako oni i razmišljaju o nama.</u>	doživljaj ovisi o pristupu učenicima	reciprocitet u odnosu određuje doživljaj učenika
<u>Kako mi s njima, tako i oni s nama.</u> Mada uvijek ne mora tako biti. Ja za sebe mislim da me djeca <u>baš ne vole</u> , ali ja i <u>ne tražim da me vole</u> . A ne vole me iz tog razloga što ja imam takav stav i ja se držim toga i <u>neću popustiti</u> . A ja njima dam do znanja u prvom razredu svoje kriterije i sve, to ponovim nekoliko puta. E sad možda se u drugom razredu malo više prilagode. <u>Tako mora biti jer vide da ja ne popuštam.</u>	reciprocitet negativan doživljaj nije bitan nepopustljivost u pristupu učenicima	reciprocitet u odnosu određuje doživljaj učenika važniji vlastiti stav nego prihvaćanje od strane učenika
Mislim da to <u>nema ni veze toliko s profesorom nego s predmetom</u> koji predaje. U ovom je primjeru sad <u>matematika jer je djeca generalno ne vole</u> .	odnos prema profesoru ovisi o predmetu	doživljaj profesora ovisi više od predmetu nego o samom profesoru
Ali ne mora značiti. Dosta se oni promijene o odnosu na OŠ. Nekoj se djeci treba i malo više posvetiti, neka su više stidna i povučena. U OŠ se možda <u>nastavnici fokusiraju na samo jednu grupicu i neki učenici ostanu sa strane, a</u>		važnost jednakog postupanja prema svim

<u>imaju potencijala biti bolji.</u>	favoriziranje	učenicima
Neka djeca te znaju iznenaditi. <u>Ja sam ista prema svima, a često se zna desiti da me na ulici pozdravljaju više oni kojima, recimo, dajem niže ocjene.</u>	različita postupanja učenika unatoč podjednakom postupanju prema njima	odnos ovisi više o učeniku
Ja zato uvijek inzistiram da ih naučim da budu <u>pošteni, da zasluže svoju ocjenu.</u>	važno je poštenje zavrijediti ocjenu	ocjenu treba zaslužiti
Zato i jest bolje da ih učimo da budu <u>dobri pošteni ljudi.</u> Ako to uspijemo, onda možemo biti zadovoljni.	odgoj u školi	važnost odgojne uloge škole

Postoji neznanje o učeničkoj perspektivi i svijest o reciprocitetu u odnosu koji određuje doživljaj učenika.